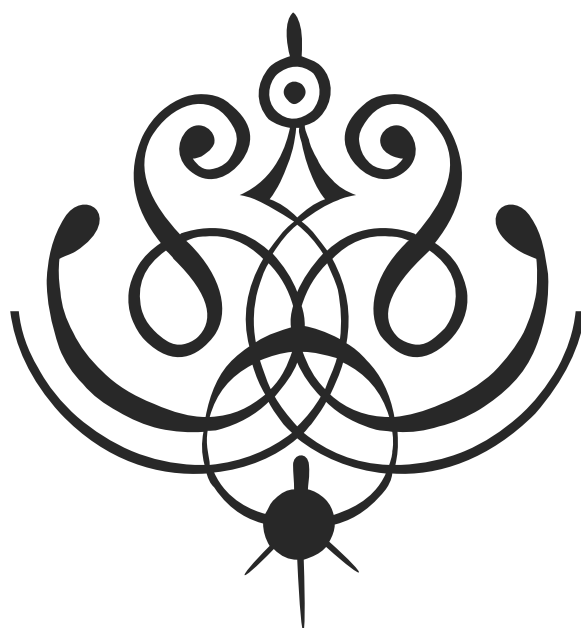

Revista Nouă

no. 1(128)/2024 anul XXI

Director: Bogdan Petriceicu Hasdeu

Redactor-șef: Florin Dochia

Cuprins

- editorial** – Serghie BUCUR, *Liviu Rebreanu zolist în romanul „Ion”* / 3
- lecturi** – Florin DOCHIA, *Poem despre păcat și ispășire (Dumitru Manolache)* / 4
- lecturi** – Mioara BAHNA, *Annie Ernaux, Nobel 2022* / 6
- portret** – Codruț CONSTANTINESCU, *Câmpina în publicistica lui Sorin Stoica* / 14
- lecturi** – Cristina-Gabriela DINU & Oana-Alina MERCA, *„Împăratul muștelor” de William Golding, o parabolă a condiției umane în stare de criză* / 18
- lecturi** – Petronela APOEI, *„Prizonier” în lumea Cuvântului (Victor Munteanu)* / 20
- lecturi** – Gelu DRAGOȘ, *Ioan Romeo Roșianu, „litanii” din preaplinul sufletului său* / 23
- lecturi** – Marian NENCESCU, *Un prozator al sudului: Leonard I. Voicu* / 24
- atitudini** – Iulian MOREANU, *Literare și nu numai* / 26
- proză** – Călin SĂMĂRGHIȚAN, *Icoana din cântec* / 28
- proză** – George DIMITRIU, *Explorând Delta Dunării (I). Copacul cu... cormorani* / 30
- d’ale filmului** – Raluca FARAON, *Frankenstein reloaded și nu prea* / 32
- proză** – Iulia STAVRE, *Două călătorii (Inside out, Bazinul din curte)* / 35
- mărturii** – Sorin CERIN, *Editura Paco, domnul Victor Achim și cum am devenit scriitor* / 38
- dialog** – Vasile Ioan CIUTACU, *Este foarte important să-ți înțelegi rostul tău, nu doar în micul „acasă” - Interviu cu prof. univ. dr. Ion Bulei* / 41
- proză** – Ion Toma IONESCU, *Fragmente din roman (Pulpă de căprioară în sos de vin, Maria)* / 45
- lecturi** – Diana TRANDAFIR, *Pretextele poetice ale lui Codruț Radi* / 50
- lecturi** – Adrian SIMEANU, *Cartea zilelor noastre. Niște ani la Paris (Adrian Cioroianu)* / 52
- actualitatea** – Adrian SIMEANU, *Evenimente culturale: Flonta și Cioroianu; Pitești, Ziua Culturii Naționale; Un medic publicist* / 53
- actualitatea** – Adrian SIMEANU, *Muzica zilelor noastre: Trei recitaluri de ținută (Florin Ionescu-Galați)* / 55
- poezie** – Daniela VLADU / 56
- poezie** – Petronela APOEI / 57
- poezie** – Emil ARITON / 58
- teatru** – Coca POPESCU, *RACOLAREA. Spectacol-lectură cu piesa lui Candid Dumitru Stoica* / 59

Redactor-șef: Florin DOCHIA

ISSN 1223 - 429X

Textele propuse spre publicare se trimit în format digital,
cu mențiunea «Pentru Revista Nouă» prin e-mail fdochia@gmail.com

Layout & DTP: Florin DOCHIA

Redacția mulțumește din suflet tuturor celor care contribuie cu generozitate
la realizarea acestui număr al revistei

Materialele nepublicate nu se înapoiază. Responsabilitatea pentru conținutul
textelor aparține în exclusivitate autorilor.

Serghie BUCUR

Liviu Rebreanu zolist în romanul „Ion”

Un anume Radu Dragnea semnează în paginile 66-67 ale revistei GÂNDIREA nr. 8 anul II din 1922, redactor 1921-1926, Cezar Petrescu (1892-1961), un rechizitoriu pe etajele rubricii „Cronici literare”, sub genericul „Imoralitatea criticei impresioniste” – „la apariția romanului «Ion»”, acuzându-l de zolism pe Liviu Rebreanu în scrierea romanului care i-a adus o faimă și după un secol, la fel de valoros ca operă epică românească. „Cronicarul” ocupă două coloane și jumătate din spațiul rubricii amintite, divagând în următoarea formulare reproșabilă:

„Academia Română –arătând încă odată motivele pentru care rămâne așa de izolată în mișcarea noastră literară, – a premiat în 1921 romanul ION al unui prozator nou, Liviu Rebreanu. Ce prilej de a scrie critică, de a comunica publicului impresiunile, care nu ajung să-l preocupe decât sub forma de reportaj, așa cum îl pot interesa impresiunile dela (sic!) o adunare sau ședință de sport. Dar nici cronicarul politic și nici r:ul, nu au tendința criticului literar impresionist de a da totuș (sic!) sentințe și de a determina o opiniune care să rămână definitivă. În cazul criticilor lui ION, opiniunea amenința să determine o judecată asupra romanului și nu dintre cele mai modeste (...). Astfel am ajuns că după doi ani de la apariția romanului, ION să fie clasificat la voia întâmplării ca «primul roman românesc», ca și când într-o literatură cu o evoluție artistică de un veac, se mai poate vorbi de începuturi în 1922! Nici CIOCOII VECHI ȘI NOI, altădată decretat întâiul nostru roman; nici VIAȚA LA ȚARĂ, care la fel, în alte dăți, după cum varia impresia – căci deaceea (sic) este impresie, ca să varieze! – era decretat tot întâiul roman; și nici scrierile în același gen ale d-lor C. Sandu-Aldea, M. Sadoveanu sau I. Agârbiceanu, nu mai erau ținute în seamă de criticii impresionști. Trecutul a trebuit uitat, pentru ca să se poată exercita în toată libertatea și în afară de orice control, impresia. Iar pe alocuri s-au manifestat păreri de-

osebite, și nu dintre cele mai puțin autorizate, ca părerea d-lui N. Iorga că ION este o scriere imorală. Este critica impresionistă imorală pentru că (sic!) a răspândit un roman în care, reeditând în românește – cu întârziere de aproape o jumătate de veac – procedeele lui Zola, autorul, pentru a fi consecvent cu descrierea bestialității, a fost nevoit să afirme că pe valea Someșului, unde se petrece acțiunea, miresele merg la cununie cu copiii lor de mână. Critica impresionistă este imorală, nu pentru că ar avea scopul răspândirii cărților rele, ci prin definiție și prin despărțirea literaturii de funcțiunea ei socială. Imoralitatea impresionismului constă în a face din impresia imediată, scopul lecturii și a o exprima independent de intervenția judecății și a memoriei, într-o vreme când însuș (sic!) artistul adună răbdător material, îl verifică, îl discerne, îl supune controlului și-l coordonează ca și istoricul, zile întregi și chiar ani îndelungați; - această imoralitate constă în a se introduce criticul pe sine în scris, comunicându-se publicului (...)

În subiectul de față, totuși, ne întrebăm: va recunoaște generația ce va urma după noi, pe țăranul român în ION, care bate... bate... și iar... bate! Sau în ANA, bătută de toți, făcând să apară întreg mediul romanului într-o atmosferă am zice prea puțin, bestială! Va căuta împrejurul lui cetitorul (sic!) – dacă ION va mai fi cetit, – și negăsindu-l ca tip psihologic, nici în realitate și nici în literatură – sperăm ca literatura să se dezvolte pe căile ei trase în câteva generații, – nu va putea spune că ION a fost reprezentarea artistică a clasei țăărănești, ci că a fost rezultatul eforturilor autorului; - pe de o parte de a corespunde naturalismului lui Zola, iar pe de alta de a da unitate literară unui material adunat cu minuțiozitatea de reportaj. Nu poate cetitorul să nu recunoască zugrăvirea reală a unei epoci (sic) în Ardeal, mănuierea cu talent a dialogului și am putea zice și a descripției dacă la autor n-ar merge de multe ori cuvântul înaintea gândului, ca și alte însușiri artistice pe care le are d-l Liviu Rebreanu”.

Florin DOCHIA

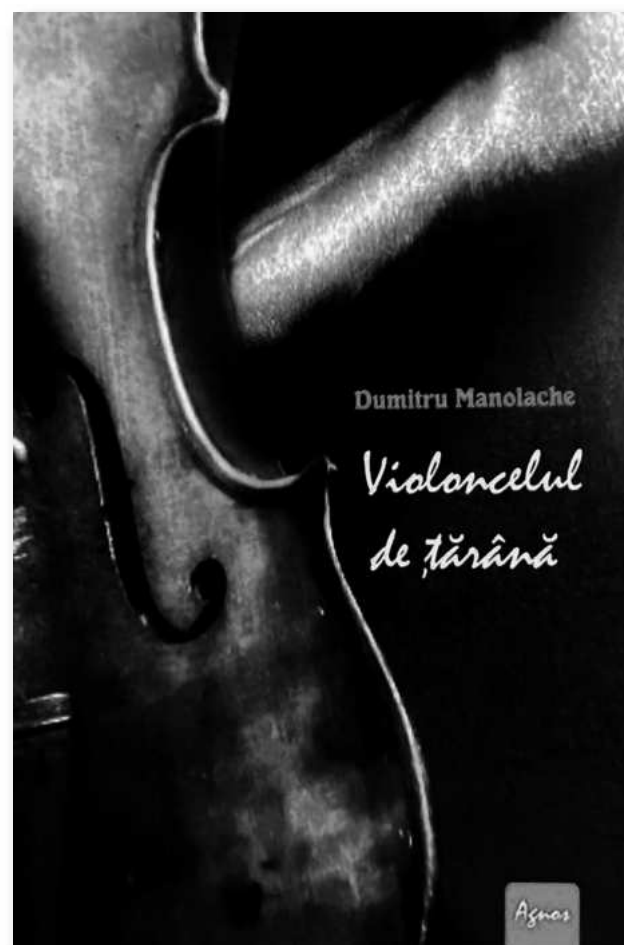
Poem despre păcat și ispășire

Romanul lui Dumitru Manolache apărut în 2023 la editura Agnos din Sibiu, *Violoncelul de țărână*, este ceea ce am putea numi *coronat opus*, încununare a unei serii de invitații la lectura unor texte profund creștine și cu atât mai mult profund umane, de un curat și fin existențialism de sorginte nietzscheană [despre care vorbeam altădată, subliniindu-i «subtila aplecare spre gândirea alienării („de sine și de Dumnezeu”)» în altă creație romanească a autorului – *Nunți înecate (Fals tratat de supraviețuire)*, 2013]. Și acest roman este o pledoarie pentru salvarea omului dintr-o lume absurdă, aici chiar, în fond, carcerală, prin spirit, prin desprinderea de cătușa mundană și mărturisirea către sine a eșecului, a ratării existenței în absența adevăratei credințe. Drumul spre lumină e lung, e greu, e plin de pericole adesea mortale, pentru că, în orice clipă, renunțarea la eliberare este tentația cea mai apropiată.

Avem, de astă dată, un fel de roman epistolar, dar cu un singur expeditor și un singur destinatar, așadar nu un schimb de scrisori, ci 19 scrisori trimise de Elina către un jurnalist, care comentează și chiar începe să se interogheze asupra lui însuși. „Abia în clipa în care îți cunoști umbra începi să trăiești. Ea te va însoți permanent, fără să o poți mitui. Ea e partea ta de întuneric în care ai grijă să îți dosești defectele, apucăturile de care îți este rușine, vinovățiile de care fugi [...]. Odată descoperită propria-ți umbră, nu se mai pierde, nu mai dispare, cum se întâmplă cu umbra păsărilor în zbor sau cu cea a feștilei care arde în candelă.” Reflecția aceasta apare chiar după lectura primei epistole. Deja jurnalistul are o viziune cu ființa care îi scrisese, „respirând posedată de o aristocrație a durerii”. Crescută și

educată spre a ajunge damă de companie, profesionistă a păcatului prostituției, dar tot „păpușă dezmembrată lăsată să se înece pe mușamaua murdară a unei mese de bucătărie, ca delfinul eșuat pe plajă”, viața nu-i rezervă „altceva decât învățarea pe de rost a rolului de Ni-meni”. Elina, pe nume (de scenă) Anays, își povestește viața de sclavă sexuală, cu întrebările fără răspuns, cu suferințele, durerile, pericolele, înălțările pe culmile abjecției, într-o lume a minciunii și a șantajului pe cât de ignobilă, pe atât de reală. Relația cu familia – doar mama, adică – este incompletă, înseamnă tot neîmplinire, suferință, vizitele sunt foarte rare și pline de tristețe. Aflată înlăuntrul lumii interlope, supusă și strict controlată, Anays nu găsește cale de scăpare, doar o lumină posibilă apare, după o vreme, dinspre insistența mamei de a face o vizită la schit, la părintele Iustinian, la care ea se spovedea de mai mulți ani. „Nu înțelegeam de ce trebuia să vină Hristos să mă caute, să-mi bată la ușă, să intre și să-mi ceară găzduire, fie și numai pentru o noapte.” Trăind într-o lume a fricii, a pedepsei, lipsită de iertare și de bucurie, nu vede decât umbra, umbra din ea și umbra care o înconjoară, nu vede cum ar putea ieși acolo unde e, poate, altceva, altfel. Un bătrânel „din garda veche de diplomați”, pus de „stăpânul” ei să o instruiască, îi spusese la începuturi: „Cât timp nu ne vom accepta această natură duală ne vom răni, îi vom răni și pe alții, dar cel mai grav, ne vom ignora potențialul real pe care îl avem fiecare.” Trăindu-și în păcat toată existența cotidiană, este mereu mai aproape de ispășire când revine, pentru un scurtele popasuri, acasă. Are crize, ca și cum ar avea de trecut o barieră aflată înlăuntrul ei. „Înainte de a intra în oraș am oprit pe dreapta să plâng. Simțeam du-

rerea cum îmi umblă prin suflet încălțată în niște papuci de casă mari și ciudați./ – Din viața asta minunată, dragă, nu se iese decât bucată cu bucată, îmi șoptea cineva în inimă.” Treptat, după multe întâmplări care de care mai sordide și mai periculoase, o ieșire pare a se arăta evidentă, necesară, dar este tot din stirpea umbrei, fie a umbrei grele, definitive, veșnice, fie a umbrei abandonării de sine. Îi mărturisește mamei: „Mă doare întunericul crescut în mine ca o mocihlă în care se tăvălesc bivoli satului. Umbra nu vrea să-mi iasă din trup, mamă! Doarme acolo în suflet ca într-un cavou de gheață.” Pas cu pas, ajunge, conștient sau nu, la soluția extremă a ieșirii din scenă – aflată la volanul mașinii, la Istambul, iese în decor. „Alergam golită de gânduri, fără să văd șoseaua. De o parte și de alta goneau pe lângă mine, în sens invers, șiruri paralele de copaci, ca niște amintiri din plastic.” Se trezește pe patul de spital, scapă cu viață, dar lipsită voluntar de integritate fizică. După ce este avansată de patroni „șefă de agenție”, începe să meargă la o biserică românească din oraș, Sfânta Muceniță Paraschevi. Acolo primește mesajul așteptat: „– Întoarce-te peste apa cea mare acasă, și multă, și bună odihnă vei afla...” „Intrasem în biserică de mână cu umbra, care-mi spusese pe drum că se hotărâse să-și caute altă casă dacă nu mă schimbam pentru că ea se săturase să-mi fie doar ușă. Să se lovească de ea toate celelalte umbre ale sufletului meu ca niște demoni...” Părintele Sergiu, de aici, o încurajează să meargă la Avva Iustinian, de la Schitul Sfântul Gheorghe, din Argeș – „E un sfânt, și atâta a pătimit...” Ispășirea aici se va petrece, va descoperi, vorbind părintelui Iustinian și ascultându-l, ce este călugăria: „o vocație, e ca talentul de a cânta la violoncel. Omul caută plăcerea și fuge de durere, în timp ce Hristos ne spune că dacă vrem să mergem după El trebuie să ne purtăm crucea în spinare în fiecare zi, nu o lăsăm după sobă!” Acesta este un răspuns, dar nu este Răspunsul. Mirel Bănică, în cartea sa „Între două lumi. Monahismul ortodox și modernitatea” (Polirom, 2024), ne avertizează că „este posibil să încerci să definești ce este o *mănăstire*, dar foarte greu să spui sau chiar să înțelegi ce este un *călugăr*.” Sociologul îl citează și pe Jean Leclercq (*Aspects du mona-*

chisme: hier et aujourd'hui, Editions de la Source, 1968), iar apoi ajunge la concluzia că „sar putea încerca, [...] să se scrie povestea vieții unui singur călugăr și, pornind de la aceasta, a întregului monahism. Dar niciodată a călugăru-lui în general.” De aceea, poate, Dumitru Manolache recurge la o metaforă care va da și titlul volumului. A fi călugăr este o „aventură” strict personală, o cale de parcurs de unul singur, „ca o pasăre deghizată în zbor”. „Cât trăim, Elina, nu trebuie să ne încredem în trup, și nici să ne bazăm pe el, până nu-l întâlnim pe Hristos. Să nu ne facem iluzii că înfrânarea ne ferește de cădere.” „Trebuie să fim eroi în lupta cu păcatul, cu forțele întunericului și cu trupul!”. Drumul spre ispășire, spre lumină este lung și greu, dar Elina, devenită maica Eleodora, îl parcurge cu neostoire – „Intrasem așadar vrăjitoare în foc, de mână cu Hristos, și ieșisem împreună Mire și mireasă. Mireasă și Mire! Cum știuse părintele să le judece pe toate, să pună fiecare lucru la locul lui, ca să se bucure Dumnezeu de bucuria noastră! Cum îmi dirijase el linia vieții exact prin foc, ca să mă nasc dar al Soarelui!”

Dumitru Manolache realizează încă un excelent tur de forță cu acest adevărat poem despre devenirea întru Credință, indiferent cât de jos a ajuns să fie trupul ce și-a pierdut spiritul.

Mioara BAHNA

Annie Ernaux

Nobel 2022

Scriitoarea franceză Annie (Thérèse Blanche) Ernaux, născută Duchesne, în 1940, la Lillebonne, în Normandia Superioară, într-o familie de oameni simpli, muncitori, care au devenit apoi proprietarii ai unui mic magazin, a crescut la Yvetot și, după studiile liceale și universitare urmate la Rouen și Bordeaux, a fost profesoară la liceul din Bonnevillle, la Collège d'Évire din Annecy-le-Vieux, în Pontoise, și la Centre national d'enseignement à distance (CNED).

Creația ei literară cuprinde, în mare parte, scrieri autobiografice, în care critica literară semnalează o seamă de influențe – despre unele vorbește autoarea însăși – dinspre Jean-Paul Sartre, Virginia Woolf, Simone de Beauvoir etc. Sub aspect tematic, cărțile lui Annie Ernaux se referă cu precădere la sexualitate, la traume individuale care i-au marcat parcursul existențial, dar are în vedere și contextul larg în care s-au produs și unde sunt cuprinse și destine ale celor apropiați.

Pe de altă parte, scriitoarea nu pare preocupată de planul stilistic al cărților ei, acesta fiind, mai degrabă, doar vehiculul inevitabil al conținutului, ceea ce sporește verosimilitatea întregului.

Și-a publicat primul roman (autobiografic) „Les Armoires vides” în 1974, iar în 1984, a primit Prix Renaudot pentru „La Place”, urmat de alte premii prestigioase: Prix François-Mauriac (2008); Prix Marguerite-Duras (2008); Prix de la langue française, pentru întreaga operă (2008); prix Maillé-Latour-Landry; Strega European Prize (2016); Prix Marguerite Yourcenar (2017); Premio Hemingway (2018); Prix de l'Académie de Berlin (2019); Premio Formentor de las Letras (2019) etc.

În anul 2022, Annie Ernaux devine al șaisprezecelea scriitor francez (după Sully Prudhomme – primul scriitor din lume, care a primit acest prestigios premiu, în 1901, Frédéric Mistral, Romain Rolland, Anatole France, Henri Bergson, Roger Martin du Gard, André Gide, François Mauriac, Albert Camus, Saint-John Perse, Jean-Paul Sartre, Claude Simon, Gao Xingjian, Jean-Marie Gustave Le Clézio, Patrick Modiano) laureat al Premiului Nobel pentru Literatură. În Mo-

tivația Juriului se specifică: „pentru curajul și acuitatea clinică cu care dezvăluie rădăcinile, înstrăinările și constrângerile colective ale memoriei personale”. Este prima femeie franceză căreia i se decernează acest premiu, iar președintele Franței, Emmanuel Macron, afirmă, în cuvintele de felicitare pe care i le adresează, că prin acest eveniment, ea se impune drept vocea „libertății femeilor și a celor uitați”: „Annie Ernaux écrit, depuis 50 ans, le roman de la mémoire collective et intime de notre pays. Sa voix est celle de la liberté des femmes et des oubliés du siècle. Elle rejoint par ce sacre le grand cercle de Nobel de notre littérature française”. De altfel, Annie Ernaux însăși consideră, după cum afirmă în discursul rostit cu prilejul primirii marelui premiu, acest eveniment drept o revanșă a femeilor care scriu, o formă de exprimare a „dreptății și a speranței”: „La reconnaissance de mon travail par l'Académie suédoise constitue un signal de justice et d'espérance pour toutes les écrivaines”. Mai mult, după ce-și expune parcursul existențial, subliniind circumstanțele care au determinat-o să scrie, laureata apreciază premiul obținut drept „o victorie colectivă” a celor care doresc și luptă pentru „dreptate, egalitate și demnitate”, pentru toți oamenii, indiferent de categoriile în care s-ar situa, stabilite după criterii nerelevante pentru esența lor umană: „En m'accordant la plus haute distinction littéraire qui soit, c'est un travail d'écriture et une recherche personnelle menés dans la solitude et le doute qui se trouvent placés dans une grande lumière. Elle ne m'éblouit pas. Je ne regarde pas l'attribution qui m'a été faite du prix Nobel comme une victoire individuelle. Ce n'est ni orgueil ni modestie de penser qu'elle est, d'une certaine façon, une victoire collective. J'en partage la fierté avec ceux et celles qui, d'une façon ou d'une autre souhaitent plus de liberté, d'égalité et de dignité pour tous les humains, quels que soient leur sexe et leur genre, leur peau et leur culture”.

Creația ei cuprinde: „Les armoires vides”, Gallimard, Paris, 1974; „Ce qu'ils disent ou rien”, Gallimard, 1977; „La femme gelée, Novel”, Gallimard, 1981; „La place”, Gallimard, 1983; „Une femme”, Gal-

limard, Paris, 1988; „Passion simple”, Gallimard, Paris, 1991; „Journal du Dehors”, Gallimard, 1993; „La honte”, Gallimard, 1997; „Je ne suis pas sortie de ma nuit”, Gallimard, 1997; „L’événement”, Gallimard, Paris, 2000; „Se perdre”, Gallimard, 2001; „L’Occupation”, Gallimard, 2002; „Les années”, Gallimard, 2008; „L’écriture comme un couteau”, Etaj, Paris, 2011; „Retour à Yvetot”, Mauconduit, Paris, 2013; „Regarde les lumières, mon amour”, Serie: „Raconter la vie”, Seuil, Paris, 2014; „Mémoire de fille”, Gallimard, Paris, 2016 etc.

Annie Ernaux este, de asemenea, preocupată intens de viața politică: susține candidați la alegerile prezidențiale, semnează petiții, scrisori deschise, platforme de sprijin, contribuie la boicotarea unor inițiative politice, este ținta unor acuzații / calomnii etc.

Lucrările ei au fost traduse în mai multe limbi.

Sfidând „limitele scrisului” – „Pasiune simplă”

Confesiune a vocii naratoare, „Passion simple”, publicată în 1991, este prima parte a cărții, în limba română, „Pasiune simplă. Confesiunea unei adolescente”, traduceri din limba franceză de Mădălina Ghiu și Vasile Zencenco, Editura Pandora Publishing, București, 2022, care dezvăluie angoasele unei femei mature (exprimate, pe larg, prin analiză și introspecție), captivată de iubirea pentru un bărbat ce nu-i aparține, dar care a devenit pentru ea o obsesie căreia îi subordonează întreaga viață și, mai mult, din cauza căreia ignoră până aproape de anulare ori simte că o deranjează restul existenței ei (care înseamnă profesia, prietenii, dar și propriii copii), altfel prozaică, tot din perspectiva ei.

Microromanul „Pasiune simplă” face parte din acțiunea scriitoarei franceze Annie Ernaux de a scrie pentru a-și răzbuna statutul social: „J’écrirai pour venger ma race”, așa cum și-a propus, după propria mărturisire, făcută în discursul de la ceremonia de primire a Premiului Nobel, în 2022, cu mulți ani în urmă, pe vremea studiilor universitare, „într-o facultate de provincie”, printre tineri provenind din rândurile burgheziei, când credea că, scriind cărți, ar putea să „repare nedreptatea socială a nașterii” sale modeste: „J’avais vingt-deux ans. J’étais étudiante en Lettres dans une faculté de province, parmi des filles et des garçons pour beaucoup issus de la bourgeoisie locale. Je pensais orgueilleusement et naïvement qu’écrire des livres, devenir écrivain, au bout d’une lignée de paysans sans terre, d’ouvriers et de petits-commerçants, de gens méprisés pour leurs manières, leur accent, leur inculture, suffirait à réparer l’injustice sociale de la naissance. Qu’une victoire individuelle effaçait des siècles de domination et de pauvreté, dans une illusion que l’Ecole avait déjà entretenue en moi avec ma réussite scolaire”.

În „Pasiune simplă”, pe de altă parte, scriitoarea demonstrează, indirect, prin vocea naratoare, că simplitatea sau complexitatea sunt noțiuni relative, că depinde din ce unghi și în ce moment este privită o realitate, pentru a i se aplica o etichetă care s-o caracterizeze: cele două personaje aflate în prim-plan, cea care scrie și iubitul ei, provin din medii și culturi diferite, bărbatul care îi invadează gândurile naratoarei fiind un străin – din Europa de Est –, ceea ce explică anumite neconcordanțe legate de percepția unor date legate de lumea în care se derulează iubirea lor, pe care le sesizează femeia, tot ea referindu-se inclusiv la existența unor bariere lingvistice (pentru că el vorbește relativ bine franceza, însă ea, deloc limba lui), pe lângă cele matrimoniale (fiindcă el este căsătorit), care-i alimentează și-i amplifică obsesiile, ea preferând ca în tot face parte din legătura lor relativ insolită, cu inerente laturi nocive, să-și asume toate posibilele riscuri, suferințe... De aceea, de pildă, în timp ce lui are grijă să-i protejeze identitatea, numindu-l mereu doar A. (numele ei, în schimb, nu este pomenit deloc), trăirile ei intime le divulgă fără nicio rețineră, ba chiar cu un fel de fervoare vindictivă, îndreptată spre propria ființă, vinovată de a fi ales să iubească și să sufere. Relatarea acestor frământări ce reprezintă materialul epic al cărții evidențiază totodată, dincolo de afirmațiile pe care le face naratoarea, legate de relația specială cu străinul, vulnerabilitatea, parțial imanentă, care o caracterizează, dar și dorința de eliberare de toată tristețea prin confesiune.

Observat atent, textul cuprinde aspecte dintr-o viață trăită pe apucate, pendulând între insuficientă

realitate și enormă imaginație, aceasta din urmă neavând alt rol decât de a tulbura puținul concret la care are acces personajul-narator, pentru ca, după un timp de la de derularea oricărui fapt, cu luciditate, să noteze și să analizeze atât și așa cum s-a văzut dinspre sine ceea ce a trăit, într-un fel sau altul (real ori în imaginație). Mai mult chiar, așa cum relatează, personajul se lasă deliberat adeseori în voia imaginației, iar apoi consideră rezultatele propriei închipuiri ca adevărate.

Pe de altă parte, dincolo de povestea neobișnuită pe care o etalează naratoarea, din această „Pasiune simplă” se desprinde și imaginea contactului dintre două civilizații contemporane, cu particularitățile și prejudecățile de percepție, în primul rând, ale fiecăreia față de cealaltă.

Evenimentele analizate de naratoare se petrec în preajma anului 1989: „de cinci luni încoace”, de când misteriosul A. s-a întors în țara lui din Estul Europei, s-au întâmplat „căderea zidului Berlinului și executarea lui Ceaușescu”. Ea însă face referire și alteori la evenimente petrecute în lume, expunându-și opiniile, deseori împotriva curentului cvasi-general european sau, cel puțin occidental, cu privire la acestea: „Între momentul în care am încetat să scriu, în luna mai a anului trecut, și acum, 6 februarie '91, a izbucnit conflictul prevăzut între Irak și coaliția occidentală. Un război «curat» potrivit propagandei, deși asupra Irakului” au căzut «mai multe bombe decât asupra Germaniei pe toată durata celui de-Al Doilea Război Mondial» (*Le Figaro* de astă-seară) și unii martori spun că au văzut în Bagdad copii cu timpanele sparte de deflagrații, umblând pe străzi ca bețivii”.

Totuși, oricât de grav ar fi ce se întâmplă în lume, nu este decât fundalul pe care naratoarea își urmărește frământările, neliniștile, obsesiile, în ciuda unui soi de izolare la care a împins-o sentimentul ilicit pe care îl trăiește... Așa, de pildă, după o meteorică și nesperată întoarcere a lui la Paris, își evaluează efectul acesteia asupra ei, simțindu-l cel puțin paradoxal: „Am descoperit ce poți fi capabil să faci, adică totul. Dorințe sublime sau mortale, lipsă de demnitate, credințe și purtări pe care la alții le găseam smintite, atâta vreme cât eu însămi nu recursesem la ele. Fără să știe, A. m-a legat și mai mult de lume”.

Cu toată disperarea care o domină (indusă de pasiunea pe care are prilejul să o trăiască alături de cel pe care-l iubește doar din când în când, restul vieții ei transformându-se într-o așteptare dureroasă, întreruptă – de-a lungul celor doi ani cât durează această relație – numai când el o sună, astfel că, auzindu-i vocea la telefon, trăiește clipe de extaz, a căror amintire devine apoi hrana restului existenței ei, până la o nouă interacțiune cu el), naratoarea aduce în text și note metaliterare, între altele, constatând: „Imperfectul pe care l-am folosit în mod spontan încă de la

Annie Ernaux Passion simple

primele rânduri este acela al unei durate pe care nu o voiam sfârșită...”

În context, o perspectivă insolită asupra scrisului, pe care o aduce Annie Ernaux, este că, dacă (toți) ceilalți scriitori își pun creațiile sub umbrela ficțiunii, a imaginarului, în ideea că orice text literar este rezultatul unei transfigurări artistice a realității, ea, în însemnări metaliterare, caută, dimpotrivă, să susțină că propria carte este, de fapt, „ceva privat”, redând însuși procesul de creație: „atâta vreme cât aceste pagini sunt încă personale, la îndemână, așa cum sunt ele astăzi, scriitura e mereu deschisă. Mi se pare mai important să adaug ce a adus realitatea între timp decât să modific locul unui adjectiv”, ceea ce, din punctul ei de vedere, este o „garanție a autenticității”.

Prin urmare, pentru scriitoarea franceză, scrisul – și aici se întâlnește, de fapt, cu orice creator autentic – este o terapie împotriva sinelui, a răului din sine, în timp ce publicarea ar părea, mai degrabă, accidentală sau măcar nevizată neapărat, decât, cel mult, în vederea unei (re)integrări sociale / adaptări mai evidente la norme ale societății, eludate câtă vreme faptele descrise, devenite materialul cărții, s-au aflat în derulare. În plus, conform propriei mărturisiri, analizându-și experiențele, naratoarea descoperă în ele date recognoscibile și în cazul altora, astfel că efectul cathartic este amplificat: „Il ne s’agit pas pour moi de raconter l’histoire de ma vie ni de me délivrer de ses

secrets mais de déchiffrer une situation vécue, un événement, une relation amoureuse, et dévoiler ainsi quelque chose que seule l'écriture peut faire exister et passer, peut-être, dans d'autres consciences, d'autres mémoires." Și, totuși, folosirea persoanei întâi o simte, tot după cum afirmă în discursul rostit la ceremonia primirii Premiului Nobel, în 2022, ca pe o necesitate: „Continuer à dire «je» m'était nécessaire. La première personne – celle par laquelle, dans la plupart des langues, nous existons, dès que nous savons parler, jusqu'à la mort – est souvent considérée, dans son usage littéraire, comme narcissique dès lors qu'elle réfère à l'auteur, qu'il ne s'agit pas d'un «je» présenté comme fictif. Il est bon de rappeler que le «je», jusque là privilège des nobles racontant des hauts faits d'armes dans des Mémoires, est en France une conquête démocratique du XVII-ème siècle, l'affirmation de l'égalité des individus et du droit à être sujet de leur histoire, ainsi que le revendique Jean-Jacques Rousseau dans ce premier préambule des *Confessions*: «Et qu'on n'objecte pas que n'étant qu'un homme du peuple, je n'ai rien à dire qui mérite l'attention des lecteurs. [...] Dans quelque obscurité que j'aie pu vivre, si j'ai pensé plus et mieux que les Rois, l'histoire de mon âme est plus intéressante que celle des leurs».

Ce n'est pas cet orgueil plébéien qui me motivait (encore que...) mais le désir de me servir du «je» – forme à la fois masculine et féminine – comme un outil exploratoire qui capte les sensations, celles que la mémoire a enfouies, celles que le monde autour ne cesse de nous donner, partout et tout le temps.”

„a experimenta limitele scrisului” – „Confesiunea adolescentei”

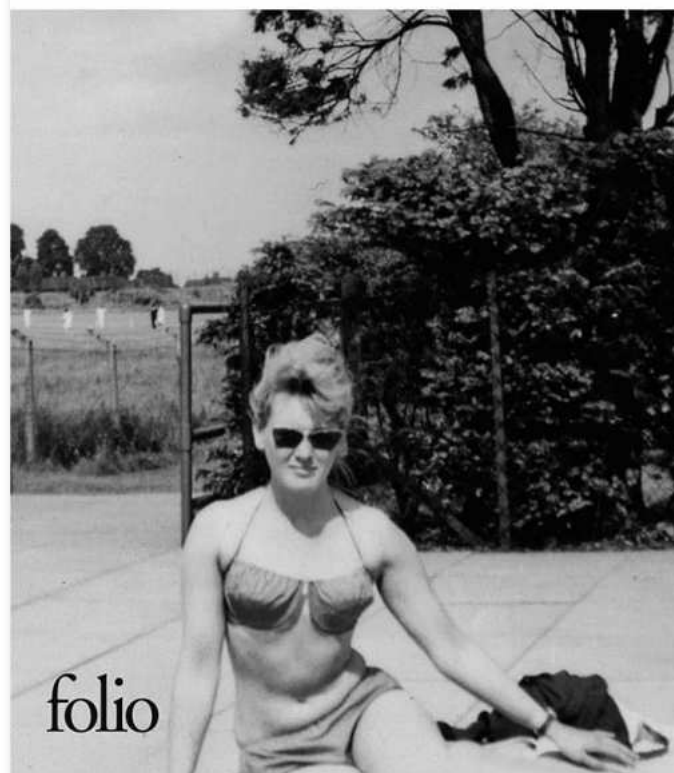
În cea de-a doua scriere cuprinsă în volum, „Mémoire de fille” – „Confesiunea adolescentei” –, publicată mai întâi în 2016, se schimbă registrul narativ, dar și obiectivul: persoana I alternează cu a III-a, în funcție de scopul pe care-l urmărește naratoarea, încercând sau nu, într-un moment sau altul, să se detașeze de cele relatate, în centrul cărora este chiar ea, într-o etapă când, deliberat, a trăit spectaculos. Ca și în prima narațiune, deci, în prim-plan rămâne iubirea, ale cărei meandre sunt redată până în cele mai indicibile forme de manifestare, în ideea că „Nu e nicio rușine să iubești și să o spui”.

O caracteristică a acestui microroman este discontinuitatea, vizibilă atât în planul construcției, cât și în cel al conținutului. Eroina este, deci, naratoarea însăși, cu patruzeci și cinci de ani în urmă față de momentul când se decide, în fine, să scrie despre experiențele ipostazei sale de la optsprezece ani, cu care se identifică, dar și de care se detașează, fără să se poată decide exact ce să aleagă: „Am vrut să o uit pe fata

Annie Ernaux

Prix Nobel de littérature

Mémoire de fille

aceea. Să o uit cu adevărat, adică să nu-mi mai doresc să scriu despre ea. Să nu mă mai gândesc că trebuie să scriu despre ea. (...) Nu am reușit asta niciodată”.

La maturitate alege, totuși, să-și facă bilanțul începuturilor feminității, și constată cu nostalgie, tristețe, cu frustrări târzii, că parcursul ei existențial, diferit de al celor mai mulți dintre colegii de generație, a marcat-o iremediabil, și, de aceea, mai târziu, prin scris, caută să-i vadă noimele și, mai ales, consecințele asupra vieții ulterioare. O primă consecință ar fi refugiul în lectură „Viața ei cea mai intensă se află în cărțile pe care le devorează de când a învățat să citească. Prin ele și prin revistele pentru femei cunoaște ea lumea”.

Privind în urmă, naratoarea identifică niște etape în viața „personajului” ei, în delimitarea cărora rolul decisiv îl are șederea temporară, în vara anului 1958, într-o colonie, dar sunt și alți factori care i-au marcat devenirea. A fost, mai întâi, „Fiica băcanului – cum i se spune în cartier”, acasă, despre care se știa că „trăiește și se comportă ca o regină”. Dar „fiica băcanului” avea o mulțime de visuri, pentru că citea mult, era sensibilă și realitatea nu-i oferea ceea ce se clădea în închipuirea ei.

Cu asemenea premise, partea a doua a cărții este un lung șir de adnotări la ceea ce, observând retrospectiv, naratoarea numești „frânturi din discursul meu interior”, un puzzle din care încearcă să-și reconstituie o epocă esențială a vieții, cea în care s-a pus temelia caracteristicilor definitorii ale personalității

sale, într-un context ale cărui date sunt, în cea mai mare parte, în antiteză cu ea, pe care, de exemplu, „Diversitatea o deconcentrează”.

„Confesiunea adolescenței” este, prin urmare, cartea unei deveniri, dar nu una oarecare, ci o devenire într-o disperare, pentru că o fată, copil unic, ocrotită de toată grija și protecția părinților săi, undeva în Yvetot, un orașel de provincie francez din Normandia, înconjurată de curățenia morală a familiei, dar și a comunității, la adolescență, ajunge să simtă toată această normalitate ca pe o povară și visează, naiv-romantios, sub influența cărților, a filmelor, a tot ce putea avea la dispoziție, în acest scop, în contextul mijlocului de secol al XX-lea, în lumea ei. De aceea, posibilitatea de a pleca într-o colonie pentru tineri, ca monitor, într-o vacanță, în vara anului 1958, face din locul respectiv, pentru ea, tărâmul făgăduinței, însă devine iadul căruia nu are forța, voința să i se sustragă, deși își păstrează în mare parte luciditatea și, prin urmare, înțelege că este teribil de grav ce i se întâmplă.

Până în orașul unde se află colonia, spre marea ei rușine, Annie este condusă de mamă, dar, imediat ce iese de sub supravegherea acesteia, fără a avea un fond rebel sau înclinații spre imoralitate, simte dorința irepresivă de a trăi altfel.

Acolo, în tabără / colonie, se află copii și tineri care trebuie să se ocupe de ei, conform unor programe. Annie D. caută să se adapteze imediat și, în general, face față cerințelor, numai că ideea cu care venise, de a-și schimba viață, prin intervenția iubirii, o stăpânește teribil. Ce se întâmplă, în continuare, facilitat de dorința ei disperată de a întâlni și trăi iubirea, este banal sau extraordinar, în funcție de unghiul din care este privit: într-o seară, dansează cu șeful monitorilor și acesta o sărută pentru prima dată, apoi ies împreună din sala de dans și merg în camera fetei unde tânărul, până ca ea să se dezmeticească și să încerce să simtă măcar în parte cum visa să fie prima iubire, încearcă să profite de naivitatea ei, astfel că fata devine, fără să conștientizeze victima celui care nu vrea decât s-o înjosească, mai ales că tot ce se întâmplă este aflat imediat de întreaga colonie. De remarcat însă, în ce o privește pe naratoare, sinceritatea cu care analizează și expune ceea ce s-a petrecut cândva. Naratoarea își amintește, cu tristețe, că victima se atașează de călău: îl caută, îl dorește etc., în timp ce el face jocul în sensul opus, exprimându-și fățiș disprețul ori ignorând-o, spre disperarea ei evidentă și, totodată, spre încântarea haitei în care se transformă ceilalți.

Totul este revăzut, analizat, uneori până în cele mai nesemnificative – din afară! – detalii, comentat, din perspectiva femeii mature, de mult mai târziu, în încercarea de a înțelege, fie și la asemenea distanță (1958 -2014), cauzele și tot ce a transformat-o spectaculos pe copila băcanului din orașelul Yvetot: „În

timp ce scriu, îmi dau seama că niciodată până acum nu m-am gândit că blonda [logodnica monitorului-șef, de care se îndrăgostește și care, fără să-și dea seama, ajunge personaj principal în viața lui Annie pentru multă vreme – n. n.] ar fi putut să-și dorească să ocupe un loc pe care eu îl ocupasem din întâmplare și că, logodită sau nu, nu putea ceda în fața acestei deșirate stângace, cu ochelari de mioapă, așa cum sigur mă judecase încă din prima zi, când ne-am făcut radiografii una după alta la infirmerie”.

Experiența taberei o transformă, deci, cu totul pe Annie, după cum constată ea însăși la distanța deceniilor scurse de atunci: „Nu mai există nimic din Yvetot în ea, din internat și călugărițe, din cafeneaua-băcănie”. La venirea în vizită a părinților, însoțiți de un unchi și o mătușă, văzându-i, își dă seama că tot ce vrea de la viață, din punctul în care a ajuns, este doar „Să danseze, să râdă, să facă tărațoi, să cânte cântece obscene, să flirteze.”

Analiza minuțioasă a unor fapte, stări, situații etc. din trecut nu este însă un capriciu de moment, ci continuarea unui proces început în 1958 și reluat, de atunci, la nesfârșit, de vreme ce vorbește despre „interpretările acumulate de-a lungul anilor”. Complexitatea investigațiilor, cu ineludabila lor latură sentimentală, subiectivă, îi ridică încă, după atâta timp, femeii mature, trecută prin marea cultură, cunosătoare a modelelor, influențelor etc., întrebări, îi deschide noi direcții de interpretare: „O suspiciune: oare n-am vrut, în mod obscur, să scot la lumină acest moment al vieții mele cu scopul de a experimenta limitele scrisului, de a împinge până la capăt linia de demarcație cu realitatea (...)”

Scenariile pe care le creează naratoarea, traseele pe care și le propune spre a se apropia – fie și temporar, fiindcă, așa cum a mărturisit în repetate rânduri, niciunul dintre posibilele răspunsuri găsite la un moment dat nu înseamnă decât o pasageră formă a unei realități care oricum nu mai există ca să aducă argumente susținătoare – nu fac altceva decât, în pofida timpului, să adâncească rana produsă de *ce a fost*, în loc de *ce ar fi putut* sau, mai degrabă, *ce ar fi trebuit să fie*: „Cum să pătrunzi acum în deriva fermecată a acestei fete, să înțelegi sentimentul că trăiește cel mai pasionant moment din viața ei, care o face insensibilă la toate batjocurile, la cuvintele sarcastice, la remarcile jignitoare.

În ce mod – tragic, liric, romantic, chiar umoristic, n-ar fi atât de greu – să povestești ceea ce a trăit în S., cu un calm și un *hybris* care au fost judecate de alții, de toți ceilalți, drept pură nebunie și destrăbălare”.

Tot retrospectiv, naratoarea constată că au existat rare clipe de luciditate, acolo, în colonie, când eroina de altădată se simțea traversată de ceva asemănător cu regretul, pentru că intrase într-un turbion existen-

țial, în care îi zburaseră sau se estompaseră toate datele vieții ei de până atunci, cu educația primită, cu strălucitele rezultate la învățătură..., în locul lor lăsându-se asaltată de sex, alcool, țigări... Metamorfoza, pe care și-o amintește naratoarea, pe care o „vede” cu ochii minții („văd”, „o văd” sunt cuvintele prin care se referă la secvențele filmului din trecut) este imaginea unei fete „cu o țigară Gauloise între degete”, „bând gin, ignorând aversiunea ei față de alcool provocată de bețivii din cafeneaua părinților ei” și cu altă stare de spirit decât cea de la sosirea în colonie: „Este mândră să fie un obiect al dorinței și numărul cât mai mare de cuceriri i se pare dovada puterii ei de seducție”.

Fără să o judece, naratoarea își aduce aminte reacția inexplicabilă – așa cum fusese văzută din exterior – a „fetei din ‘58” față de limbajul agresiv al celorlalți tineri din tabără, îndreptat împotriva ei și determinat de comportamentul său de acolo, fiindcă, departe de a suferi, de a se supăra pentru tot noianul de cuvinte obscene, triviale care i se aruncă permanent și în față și în spate, ea tratează totul cu calm, ba chiar cu detașare sau, și mai surprinzător, ca pe rezultatul unei victorii visate, așteptate cu nerăbdare îndelung. Spre exemplu, într-o zi, găsește scris cu pastă de dinți, pe oglinda chiuvetei din cameră, „*Trăiască curvele*”, cuvinte care o deranjaseră foarte tare pe colega ei, „o fată cuminte, care nu avut decât un singur flirt” în timpul șederii acolo. Evaluând însă, la distanță, atitudinea lui Annie, naratoarea apreciază că „Fata din ‘58 nu se supără, ba chiar mi se pare că se amuză în legătură cu asta, ca de o agresivitate batjocoritoare obișnuită față de ea. Poate că vede aici o dovadă suplimentară a falsității judecății lor. Este o greșală. Ea nu este ceea ce se spune că este”.

Comportamentul potrivit al celorlalți, faptul că după ce Annie aruncă o scrisoare sentimentală, în care se confesează unei prietene, resturile scrisorii sunt adunate de bucătar, o persoană matură, totuși, care le lipește și le afișează la avizier, spre hazul nebun al celorlalți, în timp ce pe fată o oripilează gestul, toate acestea și încă altele o determină să-și dea seama că ea este altfel: „Ea nu avea nevoie să facă parte din grup”. Este ea singură în fața haitei, care nu poate să înțeleagă că, în pofida apropierei atâtor băieți, și-a apărat virginitatea și, deci, nu este ceea ce i se strigă de către toți.

Căutând cauzele, dar și consecințele celor trăite de tânăra Annie Duchesne, în anul ieșirii ei în lume, concomitent, naratoarea amintește și contextul general, național și internațional, contemporan evenimentelor din viața personajului, conștientizate, din cauza intensității trăirilor proprii, abia mult mai târziu: „Am citit pe internet lista atentatelor (...) – sabotaje la căile ferate, focuri de mitraliere asupra cafenelelor

și a secțiilor de poliție, incendii la fabrici (...), rafinării (...) – care au avut loc aproape în fiecare zi de la sfârșitul lunii august (cincisprezece atentate pe 25) până la sfârșitul lunii septembrie 1958”. În ce o privește însă pe tânăra aflată în prima etapă atât de zbuciumată din viața ei – „consacrare a nebuniei mele”, cum o numește, din perspectiva prezentului –, întâmplările din afara arealului în care se exprimă sufletul ei năvalnic din zilele respective sunt prea puțin importante, dacă nu chiar inexistente, astfel că, în comentariul ei, femeia matură care scrie despre atunci notează, pornind de la evenimente cum sunt cele de mai sus: „Niciuna dintre aceste fapte nu aprinde vreun beculeț în memoria mea. Ceea ce ar fi considerat astăzi drept un climat de război nu a tulburat-o, așadar, pe fata din S. (...)”

În viziunea naratoarei, preocupată constant de cele petrecute în vara lui ‘58 chiar și după jumătate de secol, dar, spre deosebire de fata de altădată, cu luciditatea susținută de fireasca detașare adusă de trecerea timpului, esența lumii de atunci se restrânge la spațiul coloniei, într-un timp evaluat din perspectivă bergsoniană: „... m-am închis în spațiul coloniei, interzicându-mi să încalc înainte sau înapoi limitele temporale ale acestei veri a lui ‘58, străduindu-mă să mă situez acolo neîncetat, într-un fel de imersiune fără viitor. Brusc, am progresat foarte încet, cuprinzând aceste șase săptămâni ale coloniei cu alte vreo patruzeci, exact 273 de zile, pentru a le cerceta cât mai atent și a le face să existe cu adevărat prin scris. Pentru a face să fie simțită durata imensă a unei veri de tine-rețe în cele două ore de lectură a o sută de pagini”.

Dar, dacă, din afară, experiența trăită de Annie în colonie pare traumatizantă și aproape sinistă, pentru ea, contemplând încă o dată, înainte de plecare spațiul în care s-a întâmplat, perspectiva este total opusă: „Se uită la locul în care este sigură că a fost cel mai fericită de când s-a născut”.

Extraordinarei experiențe din tabără îi urmează cea a studiilor la liceul Jeanne-d’Arc, unde fata băcanului din Yvetot descoperă altă atmosferă și alte criterii de ierarhizare a lumii școlare decât cele cu care deja făcuse cunoștință, dar tot traumatizante: „La liceul Jeanne-d’Arc, idealizat încă de când se afla la internatul Saint-Michel d’Yvetot, nu o cunoaște pe niciuna dintre cele douăzeci și șase de eleve din clasa ei, iar pe ea nu o cunoaște niciun profesor. Annie Duchesne, aici, nu este aureolată de niciun trecut de excelență școlară. În mijlocul lor, care sunt legate printr-un acord tacit, ea se descoperă anonimă și invizibilă. Supravegherii ieșite din comun a călugărițelor i-a luat loc indiferența unor profesori destul de tineri, eleganți, a căror competență evidentă a impresionat-o la fel de mult pe cât o îngrijora capacitatea ei de a i asculta cu atenție”.

La aceste aspecte se adaugă alte deosebiri față de ceea ce-și imaginase înainte de a veni în noua școală. Spre exemplu, aici, nu era „nici vorbă de fete destinse, rebele, așteptate de o mulțime de băieți la ieșirea din liceu”. Pe de altă parte, „La internat, diferențele sociale îi erau cunoscute, dar fata băcanului se putea mândri cu rezultate pe care nu le obțineau fetele bogate a căror ierarhie școlară era adesea opusul rangului social al părinților”.

Prin urmare, cam nimic nu se potrivește cu visurile „fetei băcanului”, grăbită să schimbe realitatea în care trăise cu o alta neapărat liberă și, deci, superioară, în închipuirea ei, celei cunoscute. De pildă, „Se simte confundată într-o atmosferă de superioritate impalpabilă care o intimidează, o superioritate pe care, deși o acceptă ca firească, o va raporta rapid la profesia părinților lor (prefect, medici, farmaciști, directoarea Școlii Normale, profesori, institutori) și a reședinței lor în frumoasele cartiere din Rouen”.

Naratoarea alternează mai multe planuri: al trecutului și al prezentului; al relatării și al reflecțiilor asupra trecutului, asupra relației dintre prezent și trecut și, mai ales dintre cea de altădată și cea care a decis să o caute, să facă efortul de a o înțelege, de a-i descoperi resorturile / rațiunile acțiunilor: „eu sunt fantoma ei, care locuiește în ființa ei dispărută”. Iar reconstituirea imaginii celei de demult se face atât din amintirile păstrate în cutele minții, cât și din puținele, devenite esențiale, fotografii de atunci – ale ei și ale locurilor de care se leagă momente care au căpătat importanță aparte, în special odată cu trecerea timpului, ale vieții ei –, pe care acum le analizează cu minuțiozitate, căutând să obțină informații din cel mai nesemnificativ detaliu, chiar dacă nu sunt neapărat măgulitoare, ba, mai mult, naratoarea pare să le sublinieze pe cele mai degrabă defavorabile: „Mă uit la această adolescentă într-o fotografie alb-negru pe spatele căreia scrie «Balul Școlii Regionale de Agricultură din Yvetot, 6 – 12 – 58». Ea domină prin înălțime și corpolență cuplul din dreapta, un băiat și o fată, toți trei stând în fața unei plante verzi, asemănătoare unui palmier. Rochia ei albă, al cărei corsaj plisat cu bretele scoate în evidență pieptul, se evazează pornind din talie, dezvăluind brațe pline și gambe groase. Ea zâmbește cu gura închisă din cauza dinților neregulați (...)”

Pentru Annie Ernaux, așadar, pare că scrisul este o acțiune arheologică, de găsire și restaurare a componentelor simțite ca fundamentale ale trecutului, și, în același timp, o terapie, pentru că, așa cum afirmă, „la ce folosește scrisul dacă nu să dezgroape lucruri, chiar și unul singur, imposibil de redus la explicații de tot felul, psihologice, sociologice, un lucru care să nu fie rezultatul unei idei preconcepționate sau al unei demonstrații, ci al poveștii, un lucru care iese din pliurile întinse ale poveștii și care ne poate ajuta să înțelegem

– să suportăm – ceea ce se întâmplă și ceea ce facem”.

Așa cum reiese din relatare, intrarea spectaculoasă a lui Annie în viața, pe care ea a crezut-o sinonimă cu fericirea, analizată și răsanalizată apoi, de-a lungul timpului, scoate în evidență niște constante ale vieții ei: fata a fost și a rămas o victimă ingenuă, pendulând între un bun-simț funciar și dorința de a se alătura, cu orice preț, celorlalți de vârsta ei, a căror emancipare a simțit-o ca pe o formă de superioritate dobândită prin experiențe care ei i se refuzaseră ca urmare a educației primite și a grijii unor părinți prea protectori. De aceea, introspectându-se, după ani, constată: „Totul se revoltă în mine în afara voinței mele”. Prețul pe care îl plătitese fusese însă nemăsurat și se răsfrânge asupra ei chiar și după trecerea anilor, cu toate că eforturile pe care le face sunt uriașe, fiindcă, plecată din orașul natal, ca să cunoască și altfel viața, se aruncase în vârtejul unei sexualități (despre care știuse câte ceva mai ales din cărțile de literatură), care, în viziunea ei avea o aură idilică, drept care ajunge să fie ingenuncheată (chiar și în sens propriu) prin acțiunea iresponsabilă a unor tineri, fără scrupule, drept care își atrage oprobiul de neșters și cu enorme consecințe, cu deosebire în viața ei lăuntrică.

Urmează, așa cum am arătat, experiența liceului, unde, din nou, se izbește de zidul celorlalți, format însă nu de experiența lor sexuală, ci de arogarea unei superiorități distrugătoare pentru cei ce nu fac parte din aceeași castă, cea a poziției sociale. Iarăși, Annie reușește să depășească oarecum barieră sau, mai degrabă, ca și în cazul celei erotice, doar s-o străpungă, să arate ce poate, la cote înalte, fără a ajunge însă a fi apreciată de cei de dragul cărora făcuse eforturile și obținuse rezultate deosebit de bune, în condițiile în care, inițial, fusese speriată de tot și de toate. Atestate de documente, dar și de memorie, aceste rezultate sunt alt prilej pentru naratoare să continue investigația: „Am în fața mea carnetele de note trimestriale ale lui Annie Duchesne, clasa Filosofie II 1958-1959. Ele sunt dovada că obținea mereu rezultate bune la toate disciplinele, cu excepția limbii engleze. (...) Toate evaluările evocă o «elevă inteligentă și serioasă». Ceva cenușiu, fără strălucire sau relief, conform amintirilor mele despre fata care nu intervenea niciodată în clasă”.

Trecerea timpului și distanțarea de evenimentele din avara lui 1958 îi atenuează lui Annie unele ambiții, de altfel induse, spre exemplu, de dorința de a se asemăna cu logodnica tânărului profesor de sport din colonie, transformat de mintea lui ei din adolescentă din, mai degrabă, agresor (și apoi, devenit, din neputința de a-și duce până la capăt actul, dușman feroce) în iubit imaginar. Etapa următoare aduce „dispariția lentă a ambițiilor școlare ale lui Annie D., din cauza interiorizării fără revoltă a poziției ei sociale, cu siguranță ne-

bănuită, credea ea, de colegii ei (...). Transformările pe care le trăiește, în cea mai mare parte a lor obținute printr-o voință extraordinară, nu-i aduc însă satisfacțiile sperate, pentru că întâmplările din tabără rămân vii în amintirea celor care au fost acolo: „Rușinea era de neșters, închisă între zidurile coloniei”.

Sunt, pe de altă parte, în carte, și pagini de metaliteratură, în care, explicit, este luat în discuție și rolul memoriei afective, pentru că naratoarea alternează, implicând-o, în relatare – oarecum detașată, obiectivată – persoanele a treia și întâi, uneori în aceeași frază chiar: „Îmi dau seama că trebuia să-i redau ființă fetei care s-a angajat – am semnat contractul pe zece ani – și s-a rătăcit într-o meserie care nu i se potrivește, să expun pe scurt această întrebare care figurează rar în literatură: cum, la începutul vieții, cu toții ne descurcăm cu asta, cu obligația de *a face ceva pentru a trăi*, cu momentul alegerii și, în sfârșit, cu sentimentul de a fi sau de a nu fi acolo unde ar trebui să fim?”

Pentru naratoarea care, deliberat, caută să-și formeze cel puțin ipostaze ale unei perspective obiective, propria ființă din trecut capătă identități recognoscibile printre celelalte prin identificarea unor date ce i se par definitorii pentru momentele respective. De aceea, vorbește despre „fata din ‘58”, „fata din 1960”, „fata de la Londra”...

Annie Ernaux scrie, astfel, investigându-și trecutul și, mai ales, sinele, în scop terapeutic, cel puțin uneori, alteori cu un fel de detașare, tot terapeutică, fără să urmărească, în consecință, o anumită stilistică, expresivitate etc. Textul are o dinamică naturală, impusă de memorie, care a adunat și autocompasiune, și regrete, reușind să distileze, grație trecerii timpului,

dar și unei forțe sufletești aparte, efectele unor experiențe existențiale limită, devastatoare pentru majoritatea celor ce s-ar fi putut afla în aceleași situații, metamorfozându-le în combustibil în stare să o determine pe cea care le-a trăit să caute adevăratul drum care o poate reprezenta și prin care poate să-și arate, în pofida etichetelor puse de unii, adevărata valoare.

Între angoase toxice pe care caută să le înăbușe ca să capete puterea de a merge mai departe, emancipându-se, așa cum și-a propus plecând de acasă, din Yvetot, în colonie, și resemnare, căreia îi dă înfățișare de nepăsare, Annie D. caută să rămână puternică, nu părăsește scena, nu se abandonează în voia răutății celorlalți, chiar dacă, în sine, se clatină. Și continuă spre disoluția întregii ei moralități, obsedată tocmai de cel care se apropiase de ea căutând s-o batjocoarească și, ulterior, le vorbise tuturor despre ce i se întâmplase, însă din perspectiva lui, care făcuse ca ea să devină în ochii celorlalți „un pic cam curvă”...

Împreună, așadar, cu alte scrieri ale lui Annie Ernaux, cartea de față demonstrează încă o dată că literatura poate fi o formă de salvare a sinelui, inclusiv a memoriei, cu aportul imaginației, dar și o formă de exprimare a revanșei față de o realitate totdeauna contondentă, autoarea însăși mărturisind aceasta în discursul rostit cu prilejul primirii Premiului Nobel: „Il ne s’agit pas pour moi de raconter l’histoire de ma vie ni de me délivrer de ses secrets mais de déchiffrer une situation vécue, un événement, une relation amoureuse, et dévoiler ainsi quelque chose que seule l’écriture peut faire exister et passer, peut-être, dans d’autres consciences, d’autres mémoires”.

Codruț CONSTANTINESCU

Câmpina în publicistica lui Sorin Stoica¹

Marea majoritatea a articolelor pe care Sorin Stoica le-a scris de-a lungul scurtei sale vieți și care au fost publicate în revista *Partener* (frecvență lunară și apoi săptămânală) care apărea în Câmpina, tratau alte subiecte decât cele strict locale, câmpinene. Privirea lui se concentra asupra unor personaje, personaje, situații, stări general umane și românești, care dezvăluie o imagine interesantă a sfârșitului anilor 1990 (primul deceniu de libertate după 1989) și prima jumătate a anilor 2000, perioadă de la care a trecut mai bine de un sfert de secol (ceea ce deja nu mai este puțin chiar și la scara *istoriei mari*). De altfel el a și explicat destul de clar și fără rezerve de ce i-a plăcut mult să scrie la ziarul *Partener*² „De fiecare dată când am scris într-o publicație centrală, am avut senzația ciudată că nu știu cui mă adresez și că sensul celor spuse e deturnat de la intenția inițială. Am observat că atunci când lucram pentru *Partener*, scriam mult mai bine decât în rest. Aici, mi-am dat seama, cunosc publicul. Am o imagine destul de clară a lui, chiar îmi pot imagina reacțiile sale în timp ce citește. Nu știu de ce trebuie să am imaginea clară a celui căruia mă adresez. Să-l am oarecum în față. De asta nici nu suport să vorbesc la telefon. Nu poți vorbi așa, la bec. Limbajul corpului, comportamentul non-verbal spun mult mai multe decât ar face-o cuvintele. Cuvintele nu știu decât să măsluiască. Trebuie să ai un *adrisant*. Să vorbești pentru cineva. O proză sau un articol trebuie să fie dedicate cuiva. (...) Ce apreciez la *Partener* e că ignoră golăniile ieftine. Aici poți trata cititorul ca pe un om cu mintea întreagă. Și asta îți produce o plăcere extraordinară.”³ Doar 41 de articole publicate în ziarul câmpinean *Partener* au fost preluate în volumul *Dincolo de frontiere. Opere*⁴ de aceea afirmația că majoritatea publicisticii lui câmpinene (formată din aproximativ 250 de articole, reportaje, alte intervenții) este inedită este cât se poate de pertinentă. Și publicistica lui câmpineană va trebui adunată și publicată, poate chiar printr-o viitoare finanțare publică, atunci când autoritățile locale vor reveni la sentimente mai bune față de cultură și cei care au fost scriitorii câmpineni.

Plaja intereselor lui era extrem de vastă⁵, dar aceasta nu înseamnă că lumea Câmpinei, de care a fost legat, nu a fost prezentă. Sorin Stoica a urmat Liceul Nicolae Grigorescu în perioada 1996-2001 iar ulterior a revenit periodic în Câmpina, colaborând până la sfârșitul vieții sale (2006) cu ziarul *Partener*. La acest moment al cercetării nu deținem informații precum că el ar fi scris și la alte ziare locale din Câmpina, care apăreau atunci (*Zarva* sau *Oglinda*) și care se aflau în concurență directă (dar benefică) cu *Partener*. Mai degrabă nu. Calitatea condeiilor de atunci este indiscutabilă, spre deosebire de ceea ce se întâmplă acum (când nici nu prea mai avem ziare în adevăratul /fost/ sens al cuvântului, ci tot felul de site-uri care gravitează în jurul intereselor politico-pecuniare). Miza acestui studiu nu este neapărat de a prezenta ipotezele și considerațiile docte ale autorului, ci de a oferi fragmente care au o legătură sau alta (vom vedea care) cu orașul Câmpina, scrise de Sorin Stoica.

Sorin Stoica a făcut naveta încă de când a devenit elev al Liceului Nicolae Grigorescu, în anul 1996. Și chiar dacă nu a fost o navetă grea, căci între Bănești și Câmpina distanța este relativ mică. Totuși această experiența i-a ascuțit simțul observației. „Îmi amintesc ce a însemnat pentru mine în perioada liceului existența ratei. Rata era o lume, o agora. Mă sculam la 6 fix, la și jumătate plecam cu vreun vecin de obicei până în stație unde la fără un sfert aveam mașină, iar la 7 intram la școală. Unde ajungeam sau nu. În funcție de orele din ziua aia. Adică, totuși, aveam niște repere. Știam unde în stație îl găsim pe unul de 145 de kile, muncitor în Câmpina la IRA, un tip cu gura mare și cu formulări antologice. Știam că de fiecare dată trebuie să întârzie maică-sa lui Telu și să alerge după mașină, iar șoferul, ca o distracție, îi închidea ușa exact când mai avea doi pași de parcurs. Erau lideri în grupurile astea care se formau, abia așteptam să vină dimineața și să mă întâlnesc cu foștii colegi de generală care acum învățau la alte licee din Câmpina și pe care acum îi vedeam mai rar. Și în stație mergeam la sigur, mă întâlneam cu ei fără probleme. Ca să reiau o mai veche obsesie, în rată se povestea mai mult. Mai ales pe burduf sau în spate, unde stăteau

unii mai palavragii care se conversau cu câte cineva care nimerise tocmai lângă șofer. Era ceva teatral. Nu conta conversația cât spectacolul pe care ei îl puteau oferi. (...) Mergeam cu Alifie la școală. Coboram din mașină în stația care se numea la Salcie. Cum ajungeam la primul bloc știam că de acolo va ieși Oaie. Inevitabil. Apoi mai făceam câțiva pași toți trei până când la un colț, de lângă un magazin de mercerie își făcea apariția un moșulică cu două plase cu sticle de lapte. La ora 6.55, de fiecare dată. Făceam pariuri. Apare sau nu. Și apărea de fiecare dată. Totuși, așa cum zicea Simmel, ocazia de a-l privi în ochi pe celălalt a apărut odată cu autobuzul.”⁶ Într-un alt articol⁷ tânărul scriitor denunța... un escroc din Câmpina, care i-ar fi promis că intermediază vânzarea unui obiect de artă, doar pentru a-l lăsa cu buza umflată „Pentru că aflându-mă, ca de obicei, într-o cumplită jenă financiară⁸, am decis să vând un Galle, un vas micuț și simpatic la care țineam foarte mult.” Zambaccianul de Câmpina, care se pretindea mare comerciant de obiecte de artă, i-a luat obiectul, promițându-i un preț nesimțit de mare. Timpul a trecut, dar suma de bani nu și-a făcut apariția în buzunarele lui Stoica, dar nici obiectul nu i-a mai fost restituit scriitorului, care își încheia articolul spusos, ca de obicei „Aceasta nu a fost o tabletă, ci o delațiune”. Galle-ul avea 90 de ani și era cel mai vechi obiect pe care-l deținea Stoica. De asemenea, într-un alt articol din anul 2002 Sorin Stoica descrie un incident neplăcut pe care l-a înregistrat atunci când a dorit să scrie un reportaj despre o personalitate a culturii românești din Câmpina. Numele ei nu apare dar scriitorul spera să-i iasă un reportaj, pe care să-l încadreze la genul „Umbra lui... la Câmpina”. Personalitatea (oare care?) a refuzat colaborarea și dezvăluirea. „Eșecul demersului meu se datorează faptului că, din păcate, omul nostru e încă în viață. Când va trece în lumea celor drepti mai vedem dacă scotocim sau nu în cotloanele ascunse ale vieții sale. (...) Nu ne putem închipui o personalitate spălându-se pe dinți, stând la coadă. Sau încheindu-se la șireturi. Personalitățile sunt altfel de oameni. Nu putem accepta că sunt vii. Personalitățile trebuie să pută a muzeu.”⁹

Interesul lui Sorin Stoica față de Câmpina și câmpineni apare și în alte două ipostaze neobișnuite, spusmoase, cel în care descrie viața studenților câmpineni din Bucureștii anilor 2000 și cel în care relatează o plimbare prin oraș cu ochii deschiși...citind reclamele sau înscrisurile publice de atunci, din anul 2002. Autorul băneștean le evoca cu umorul său caracteristic. Lesne de înțeles cum, de ce și unde i-a cunoscut Sorin Stoica pe studenții câmpineni din București, el însuși fiind student în Capitală. „În București există o vorbă cum că din trei studenți unul trebuie să fie din Câm-

Elev de liceu

pina. Câmpinenii formează aici un fel de diasporă. Dacă te plimbi pe malul Dâmboviței și începi să strigi <Câmpina, ieșiți afară!> întotdeauna dai de cineva cunoscut. Știu câteva firme din București care au cam 80% angajați câmpineni. Un fel de snobism îi face pe mulți să considere Câmpina ca de altfel întreaga Vale a Prahovei un fel de cartier bucureștean. Un snobism deloc de condamnat. (...) Dincolo de îngurgitarea unor informații așa cum bea găina apă – știți cum bea găina apă? – studenția înseamnă și altceva. O experiență de viață colosală. Și o solidaritate umană formidabilă. Rar întâlnită după aceea în vreun alt moment al vieții. Înseamnă să începi să vorbești despre pantalonii noștri, zacusca noastră, zahărul nostru. Înseamnă o cameră îngustă care predispune la claustrofobie. O cameră igrasioasă și cu un linoleum putred pe jos. Dar astfel de amănunte nu mai contează, pentru că acea cameră e a ta. Ești și tu responsabil peste un spațiu al tău. (...) Înseamnă un pumn dat în tavan și gândaci care curg de acolo șiroi. După un timp și gândacii aceia îți devin simpatici. Pentru că uneori îți dorești ca lumea să nu fie decât un gândac mare pe care să-l poți strivi.”¹ Ar fi instructivă, pentru generațiile viitoare, dacă va mai fi cineva interesat de istoria și cultura locului, o plimbarea pe centrul Câmpinei, cu carnetul și pixul în mână sau, ca sa fim la modă, cu telefonul, fotografiind toate înscrisurile și reclamele. Am da de Central Shop, Daspi, Club KING, Delice, zeci de farmacii, Medimfarm, Librăria Elstar-Group Elstar, Hotel Muntenia, Superbet, Fericirea animalușului tău, Visul imaginației-SECOND HAND (cu

majuscule), Câmpina-Aeroport București sau Brașov 250 lei/sens, Câmpina-București- Gara de Nord 300 lei/sens, Lumea copiilor, Transfer rapid oricine, oriunde, oricând (dar nu și oricât, semn că totuși există o limită) „Transformă-ți planurile în realitate” și „Fii fără griji în primul an (CEC, bancă de stat) „un nou început”(slogan politic – nelămurire= începuturile pot fi și vechi, să zici, am lăsat începutul ăsta acum două săptămâni în frigider și s-a stricat?). Oare câte dintre ele vor mai fi acolo peste un sfert de secol?

Voi reda mai multe paragrafe din acest articol, cel mai explicit *câmpinean* scris de Sorin Stoica. În primul rând este vorba despre argument. „Orașul se citește. Orașul e ceva care trebuie citit. De-aia nu mai avem timp de irosit pe cărți. Pentru că lectura orașului ne solicită la maxim. Ne epuizează.” În al doilea rând o definiție. „Câmpina e un oraș ca o proză scurtă. Probabil Bucureștiul este un bildungsroman. Telega și Bobolia niște hai-ku-uri. Băneștiul – o epigramă. Sau hai, un sonet. Trebuie să ne referim strict la litere. Poți citi orice. Orice chip, orice gest spune ceva semnificativ. Deși, uite, dacă orice e semnificativ înseamnă că nimic nu mai e semnificativ. Câmpina e un oraș scris, mângălit permanent. Afiș Disco Xtasy. Muzică la 5000 de wați, 5 km. de cabluri. Sute de lumini și luminițe. Grafitti. Porcării. Și ele trebuie citite. Pereții din Câmpina, cel puțin prin centru au puține porcării. Pe liceul Nicolae Grigorescu nu scrie mai nimic. Pardon, colegiul. Așa scrie pe o placă ostentativă. Forza Steaua. Un satanist 666 în altă parte. Foarte puține porcării însă. Câmpina e un oraș civilizat. Oricum, dacă le-ai fi scris aici, n-ar fi apărut în ziar. Nu le-ar suporta hărta (...). Citim în continuare numere de mașini: SHY, AFU, MAF. O țoapă și-a lipit pe mașină o chestie din aia *kiss my ass*. Invitație pupincuristă. Asta nici nu merită citit. Sau un bou cu numărul SEX. Toți imbecilii visează să aibă mașină și să-i pună numărul ăsta. Sau, mai grav, 13-SEX. Mai cu imaginație. Rudimente de gândire tribală. E un număr care ar trebui scos la licitație. Cu ocazia asta i-am strâns pe toți imbecilii la un loc. Stop sifon scrie pe un stâlp. Trebuie să ne oprim. Ca la semafor. Dacă ar fi să credem tot ce citim (...) Putem citi umbreluțele de pe terasa unde ne aflăm *La lac*. Ce scrie pe ele. Pe fond verde, roșu. Meșele sunt și ele numerotate. Eu, de exemplu, stau la masa cu numărul 20. Un specialist în numerologie ar avea ceva de comentat și aici. (...) Totul e scris. Ștanțat. Sună a concluzie pesimistă. Totul e înregistrat. Tot acest text a stat sub semnul lui <Am ceva de spus, dar nu știu ce! > Și care-i baiul? Toți oamenii ăștia care au mângălit orașul au știut ce vor să spună când au scris ce-au scris?”¹

Sorin Stoica nu a scris recenzii de carte în *Partener*, cu o singură excepție, articolul „Cartea tehnică a Câmpinei” în care se referă, în stilul său inconfundabil, la

cea scrisă de Simona Luncașu¹ „Din cartea Simonei Luncașu nu am reținut neapărat că orașul nostru era printre cele mai dezvoltate din țară. Ce mă interesează este faptul că a existat. Și, singur, acest lucru mă face să-mi scot pălăria în fața sa. Nu am pălărie. Fesul meu negru mi-l scot. Cagula. Nu pot rămâne indiferent. Ce contează e că orașul funcționa. Și orice existență este un eveniment (...) orașul, orice comunitate de fapt, are o funcționare narativă, bazată pe povesti. Se sprijină pe câteva mituri fondatoare care mențin comunitatea. Dacă le știi, înțelegi orașul. Poți fi trăit de el. Câmpina e un oraș care te trăiește.”¹ *Experimentul Zaica la Școala Generală nr. 2 Câmpina* este un alt material semnat de Sorin Stoica. Preluând modelul pedagogic care poartă numele pictorului și graficianului Dorel Zaica (născut în 1939), Sorin Stoica s-a deplasat la Gen doi, întrebându-i pe puști ce sunt talibanii, la ce e bun internetul, de ce cântă soldații pe strada sau ce înseamnă să te privatizezi.

Într-un articol din 2005 el prezintă Câmpina drept scena unde s-a derulat o întâmplare hazlie din liceu „Îmi aduc aminte când eram în liceu, într-una din zilele săptămânii mergeam în Câmpina după-masă să fac pregătire. Și plecam din Bănești cu o fată care făcea liceul în alt oraș de pe Valea Prahovei. Făceam pregătire împreună. Și odată în stație s-au nimerit pe acolo doi cocalari cu o inteligență mai deficitară, care m-au văzut cu fata respectivă. Chiar nu era nimic între noi, dar ăia mustăceau, ha, ha, ha, ia să vedem unde se duc ăștia! Era o provocare pentru ei să afle și cine e fata, care, na, făcând liceul în altă parte decât în Câmpina, le scăpase. Și ne-au urmărit pe tot centrul să vadă unde mergem, avem un loc ferit unde să se petreacă tot felul de nebunii. Drumul a durat vreo 15 minute, timp în care, ca să-mi bat joc de ei și să mă distrez (să mă dxtrez), mai intram în vreun magazin ca să le studiez reacțiile, mai mă opream să mă închei la șireturi, mai făceam un popas, având aerul că aștept pe cineva. Și ei stăteau ca proștii în urma noastră și se făceau că plouă. Și erau destul de jalnici. Adică ei oricum veniseră în oraș să frece menta, să bată bulevardul de 2-3 ori, dacă aveau noroc se și pocneau cu careva. Și aveau ce povesti după asta cu aerul că au înfăptuit ceva eroic, le-au mutat falca agaricilor ăloră din oraș, care ce cred ei că sunt șmecheri?”¹

Revizitând publicistica lui câmpineană, ne-am dat seama că într-un articol Sorin Stoica se referea chiar la noi. În vara anului 2001, înainte de a pleca la Universitatea din Geneva, am fost angajați pentru vreo trei luni la Primărie, perioadă în care ne-am plictisit teribil și din care nu ne mai aducem aminte mare lucru (salariul nu trecea de două milioane de lei vechi dar primeam tichete de masă). Autorul acestor rânduri câștigase concursul organizat de autoritățile locale pentru a deveni purtător de cuvânt. Colegul de

Cristina-Gabriela DINU

Oana-Alina MERCA

„Împăratul muștelor” de William Golding, o parabolă a condiției umane în stare de criză

Romanul distopic este o formă rafinată de afirmare artistică a unei „lumi pe dos” ce își semnează actul de naștere în literatura secolului XX prin scriitori precum George Orwell, Ray Bradbury, H.G. Wells sau Aldous Huxley. Alienarea individului într-un regim totalitar, forța coercitivă a unui stat autoritar, imposibilitatea manifestării liberului arbitru, a gândirii independente, tehnologizarea excesivă și abolirea contactului cu natura sunt teme predilecte, abordate de autorii acestui tip de literatură. Cărțile fondate pe principiul „realității inverse” transmit un mesaj proteic despre forța literaturii de a ne provoca reflexiv pentru a construi o lume mai bună pe eșafodajul principiilor melioriste în care capcanele barbariei trebuie eludate și reinterpretate într-un sens umanitar.

William Golding și-a câștigat notorietatea literară relativ târziu, dedicându-se carierei scriitoricești la vârsta de 50 de ani, în 1961. Războiul, ca eveniment tragic, și-a pus amprenta într-un mod definitiv asupra personalității creatoare a scriitorului, subminându-i încrederea în om ca ființă inocentă. Tema primului său roman „The Lord of The Flies” din 1954 (trad. „Împăratul muștelor, 1969), care a cunoscut un succes răsunător după apariție, este căutarea libertății absolute într-o lume debusolată, aflată în derivă.

Optând pentru viziunea metaforică a lumii infantile guvernate de inocența primordială, romanul devine un avertisment împotriva alienării prin izolare socială care duce la pierderea atributelor specific umane precum moralitate, adevăr, rațiune. Universul romanesc se organizează în jurul luptei pentru supraviețuire a unui grup de copii ce ajunge pe o insulă sălbatică în urma prăbușirii avionului în care se afla. Parabola se fondează pe trama narativă realizată prin succesiunea de evenimente rezultate din comportamentul copiilor care oferă imaginea unei societăți decadente, create ad-hoc, în care convențiile unei civilizații normale au dispărut, instinctul gregar insinuându-se cu forța legii care duce la disoluția ordinii sociale. Cartea ilustrează itinerarul emoționant al unei aventuri în care grupul de copii naufragiați pe insula pustie se confruntă cu propriile instincte atavice.

Preocuparea pentru condiția umană este specifică ideologiei existențialiste a secolului al XX-lea, căreia Albert Camus îi construiește baza teoretică prin cele două eseuri filozofice „Mitul lui Sisif” (1942) și „Omul revoltat” (1951). Ca și în romanul „Ciuma” al lui Camus, William Golding demonstrează în prima sa creație romanescă, „Împăratul muștelor”, că omul nu are nici un control asupra vieții, iar iraționalitatea este inevitabilă. Fără autoritatea care să impună o disciplină legală, copiii construiesc un regim de viață rudimentar în care Ralph deține statutul de lider formal. Grupul condus de Jack este foarte violent, stăpânit de instinctul vânătorii și se transformă într-o turmă dominată de barbarie. Protagonistul misterios „Împăratul muștelor”, actantul cu puternice conotații parabolice, capcana de viespi, devine un receptacol al maleficului și al declinului. Copiii îi atribuie valențe totemice, oraculare, săvârșind acte de violență în numele lui și pierzând treptat sensul valorii umane și al instanței civilizatorii. De la idei și gesturi brutale, până la crimă, distanța este foarte scurtă, alegoria desfășurându-se la modul simbolic: un vânător este confundat cu „Împăratul muștelor” și este ucis într-un moment de întunecare a minții; personajele se confruntă cu propriul vid sufleteș, somn al rațiunii care naște oroare.

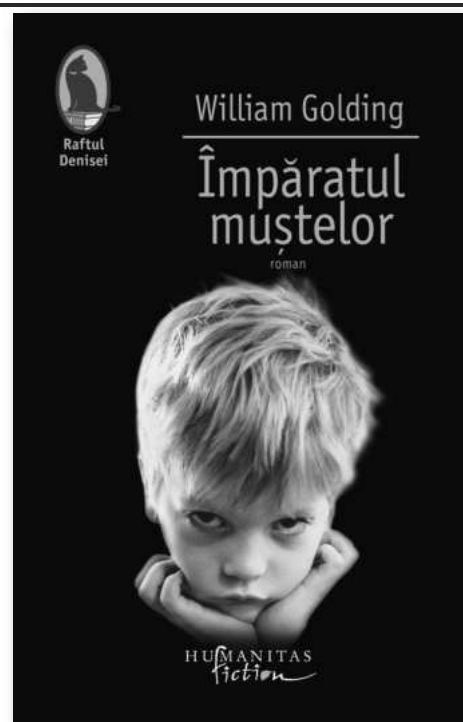
Ca și predecesorii săi, scriitorii care au extrapolat ideologia existențialistă (Dostoievski, Miguel de Unamuno, Kafka, Camus), William Golding transfigurează artistic sentimentul tragic al vieții, absurditatea evenimentelor, punând accent pe individualism, pe dorința de libertate și pe alegere. Ideea centrală a cărții decurge din optica existențialistă care privește omul ca pe un individ complet liber care are menirea de a-și asuma responsabilitatea și de a cultiva independența în detrimentul determinismului.

În planul similitudinii literare, personajul Mersault din romanul „Străinul” al lui Albert Camus poate fi asociat cu personajele parabolei lui Golding care au o viață compusă din trăiri mediate în care universul înconjurător e aplatizat, nepermițând cuantificarea valorilor umane. Personajele copii nu au conștiința crimei, disoluția morală și psihologică este omni-pre-

zentă într-o lume lipsită de norme și de ordine socială. Romanul provoacă cititorul să reflecteze asupra naturii iraționale a umanității, primitive și întunecate care debordează în situații limită. Evenimentele epocale care au asaltat ființa umană în secolul XX, Al Doilea Război Mondial și Războiul Rece se impun cu forța unor teme subiacente care explorează maleficul ascuns în străfundurile ființei. Dimensiunea esențială a narațiunii se construiește pe ideea că dorința de a domina stăpânește condiția umană și absența normelor și a ordinii duce la anarhie și dezintegrare socială.

William Golding scrie un roman politic ancorat în actualitate, în care puterea și frica metamorfozează indivizii în versiuni distorsionate ale lor înșiși. Vulnerabilitatea umană invită la reflecție asupra omului care se lasă invadat de corupția morală într-o lume în care domină provocările și conflictele. Prin romanul său, William Golding instituie o imagine holografică a omului, relevând ideea că inocența este un concept versatil, esența unei valori virtuale nefiind decât instinctul de supraviețuire. În momentele de criză existențială, omul își activează comportamentul defensiv, așa cum personajele cărții acționează în virtutea unor instincte primitive. Încărcătura semantică și metaforică a titlului surprinde lăcomia atavică, incapacitatea autodisciplinării și se referă la zeul menționat în „Vechiul Testament”, Beelzebub, unul din cei șapte prinți ai infernului, care zbură. Dispoziția ludică a cărții fundamentează narațiunea într-un topos virgin, neexplorat de oameni, ca o proiecție a unui deziderat congenital de împlinire într-un univers paradisiac.

Ca și romanul „Robinson Crusoe” al lui Daniel Defoe, paradigma conviețuirii copiilor izolați pe o insulă pustie, departe de influențele adulților, înseamnă o asumare a responsabilității de a trăi și de a lua „ab origine” traseul umanității, lipsite însă de principiul ordonator feminin. Inițierea copiilor are loc în jurul unor caractere puternice reprezentate de Ralph și Jack, semnificând dorința de salvare și de vânătoare. Cele două personaje acționează în tandem, ilustrând principiul Ying și Yang al unității contrariilor. Ralph demonstrează libertatea spiritului, energia, dorința de organizare și disciplina prin găsirea scoicii; celălalt este expresia autorității maleficului și a tendinței de expansiune. Inducerea fricii promovate prin imaginea bestiei, a fiarei, este principala resursă pe care o promovează Jack în planul său diabolic de a canaliza firea umană spre barbarie. Piggy, care e doar o poreclă, reprezintă o mască simbolică a binelui în cadrul alegoriei; acesta transmite forța rațiunii și a ordinii impuse de aplicarea normei în societate. Personajul Simon nu are consistența individualizării epice; el rămâne o reprezentare figurativă pozitivă prin fragilitatea fiziologică, având, totuși, o puternică revelație în subconștientul care îl avertizează asupra

prezenței „bestiei” în străfundurile obscure ale omului, care se înstăpânește în mediul său de viață. El devine eroul care îi înștiințează pe copii că trebuie să se detașeze de propriile forțe malefice, plătind cu prețul vieții curajul dramatic.

Romanul lui W. Golding este o amplă scriitură parabolică ce explorează un traseu al existenței umane, contrapunctat de teama de alienare, de absurd, de singurătate, născând vulnerabilitatea păcatului când scapă de sub controlul granițelor rațiunii. Se remarcă simbolistica specifică narațiunii parabolice (cochilia ca semn al democrației spontane, ochelarii, expresie a raționalității, focul care își încetează arderea) care contrabalansează semnificația finală a romanului, actualizând parcă viziunea eminesciană din „Epigonii”: „S-a întors mașina lumii/Cu voi viitorul trece”.

Proiectând evenimentele în universul candorii infantile care-și pierde reperul esențial, autorul lansează un mesaj intrinsec în care problematizează aspectele tragice ale condiției umane. Continuând retorica predecesorului său Jonathan Swift din romanul „Călătoriile lui Gulliver” (1726), concepe o narațiune fantezistă cu personaje minimize ale societății engleze care devin mijlocul principal de satiră socială a vanității și a ipocriziei contemporanilor, șarjând mecanismele puterii și tendințele războinice.

Laureat al Premiului Nobel pentru Literatură în 1983, William Golding transmite, în romanul său cu personaje copii, un mesaj tulburător umanității, invitând-o să reflecteze asupra valorilor importante ale vieții care conferă omului șansa de a fi „măsura tuturor lucrurilor.” (Protagoras)

Bibliografie:

- William Golding, „Împăratul muștelor”, Editura Humanitas, 2012
- Albert Camus, „Străinul”, Editura Polirom, 2018
- Albert Camus, „Ciuma”, Editura Polirom, 2019

Petronela APOPEI

„Prizonier” în lumea Cuvântului

Am adunat sub semnătura mea iarba, vântul și apele/ și zărilor cu care se asemănau până la epuizare,/ le-am corectat cât am putut și le-am lăsat libere -/ de-atunci îmi tot lipsește ceva -/ ceva care nu oartă nici nume,/ nici haină. // Și-un înger rănit s-a oprit în dreptul minții mele trudite:/ - O, fiu al omului -/ nesfârșit îți este cerul minții în care te zbați -/ bezna luminoasă mărturisită îți este -/ .../ Și-am luat stiloul -/ era o vinere calmă -/ și am desenat un copil care, plângând,/ își ține și-acum sufletu-n palmă,/ și tot întreabă drumeții,/ fără să mă afle nici-când.” mărturisește poetul Victor Munteanu (simțindu-se „Părăsit de cuvinte”) în antologia de autor „Cămașă suferită pe trup” (Editura Tracus Arte, București, 2021), determinând cititorul să se privească în oglinda sufletului, să se autodescopere, și în același timp să descopere viața zbu-ciumată a creatorului de frumos.

Poetul nu este decât un călător dinspre inima sa către cea a privitorului, un mijlocitor între Dumnezeu și muritori, este cel atins de aripă de înger, este Sisif jertfit pe altarul creației, este Atlas ce poartă un întreg univers de dureri omenești, este cântul ciocârliei în zori („Prin spărtura din cer, dimineața îți curge în pumni,/ nu mai ai timp să-ți dai cu lumina rece pe față,/ să te speli de nopțile grele ca plumbul, nu mai e timp -/ pe albastrul tăios o ciocârlie înverșunând înălțimile:/ nicio sete a ochilor n-o mai poate ajunge.../ .../ Ah, suflet al meu, ciocârliă se-afundă în cer -” (Ră-nirea vederii).

Având această carte de vizită atât de atotcuprinzătoare, Victor Munteanu trăiește cu intensitate durerea celui ce a primit nu doar suflu de viață, ci și atingerea Duhului Sfânt („Doamne,/ e timpul să-ți fac un dar din toată inima asta/ .../ Și, chiar dacă nimic nu este al meu/ și însăși această dorință/ este tot o flacăra a Duhului Tău”

– Aniversare), el devine damnatul unei vieți de în-singurare a eului creator („A aștepta cu ochii tă-iați de lumini/ inventând răbdarea,/ Doamne, a duce cuvântul omăt până la orbire. // A îndura, cu fruntea asfințită în palme,/ cum tace timpul în dimensiunile tale/ când ai culoarea înfrângerii/ și ți-e încet,/ ți-e noapte...” – Răni sudice).

„Un optzecist «fără generație» este și Victor Munteanu, personalitate culturală polivalentă” (Theodor Codreanu, în Postfață la „Prizonierul tă-cerii”) a cărui poezie este văzută de către Ioan Es. Pop, în Postfața la „Prizonierul tăcerii” în felul acesta: „Solemnitatea poeziei lui Victor Mun-teanu este naturală, căci vine din interiorul ver-surilor și nu poate fi nici înstrăinată de ele, nici contrafăcută.”

Accentele poeziei sale nu sunt doar solemne, ci sunt concepute în note grave, fiind poeme de forță (cu influențe de verdict al unei instanțe).

Poemele nu judecă, doar pun punctul pe fapte, inducând starea de introspecție, de reîn-toarcere în sine și (de ce nu...) de „îndreptare a păcătosului” („căci Dumnezeu nu vrea moartea păcătosului, ci mântuirea lui”): „Așa cum mai în-tuneric decât întunericul este căderea în sine:/ tată al meu,/ poate te-ai dus să încerci străfundul țărâni cu inima și-ai uitat să te-ntorci.../ Eu am trecut de ceea ce este piatra pentru liniștea ei/ și-mi trebuie alt adevăr să exist.../ .../ Tată al meu,/ tu, care mi-ai lăsat moștenire viața ta ba-nală de zeu/ și te-ai dus cu tâmpla mea la tăcut,/ spune-mi, te rog,/ în gândul cui se mai oprește drumețul/ să bea o cană cu apă?” (Toamnă scrisă pe o moară de vânt).

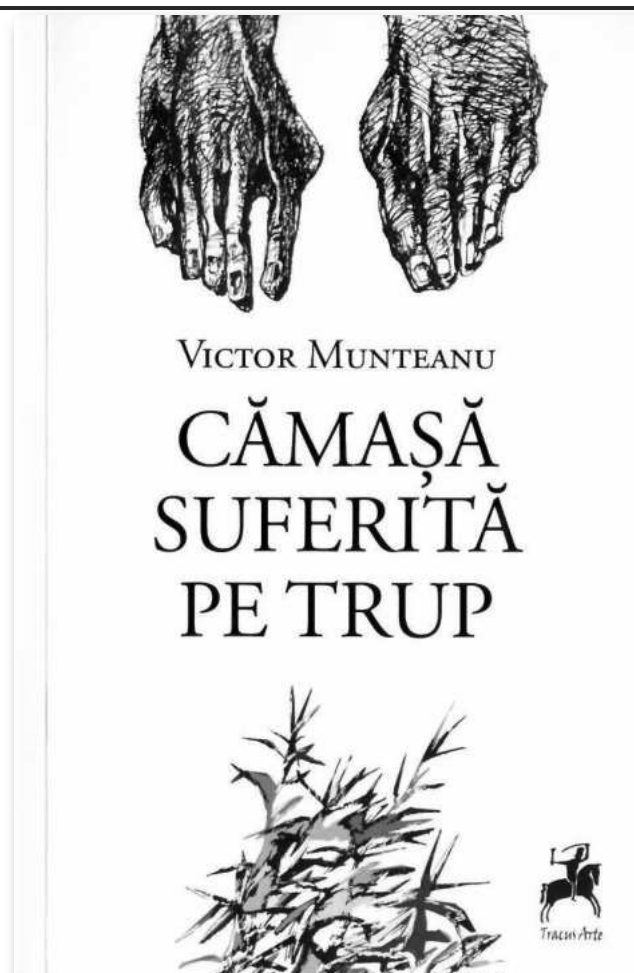
Emoțiile și trăirile poetului vin dintr-o viață în-nobilată de cuvânt (care ca și la Argezi „Domnița suferă în cartea mea”), dar adâncită într-o stare de solitudine, de gri care străpunge sufletul des-tabilizându-l („și friguroasă-i lumina ce sfâșie cerul.../ .../ Spinule, spinule – iarbă greșită -/

zarea veșnic există/ doar prin ceea ce nu-i...” – Deschiderea ochilor), „spinul” fiind ca și la L. Blaga simbol al defectelor omenești cauzatoare de mai puțin binele din om.

Tăcerea și însingurarea sunt două motive recurente care amprentează parcă întreg volumul („Se luminează fără nicio vorbă de om;/ o umbră mătură poteca învinsă. // Nu mai sunt convingător pentru mesteceni și pietre:/ prea mult am mințit, prea/ tare am închis ochiul fântânii... // Iată, am plecat cu muritul pe drumuri/ și dimineața își ascute cuțitul în mine.../ .../ Iartă-mă pentru ochiul ce-și trage vederea prin sine și-ascultă! // Iartă-mă că frigul se întinde/ pe lungul nesfârșit dintre noi/ și vuietul înveșnicit al adâncului și această/ privire friptă de tăcerile nopții. // Iartă-mă pentru absența ta obosită/ ce tremură în ploaia verde a sângelui,/ în ploaia verde a sângelui...” – Proprietarul zilei de marți).

Locuitor al Bacăului, poetul devine parte integrantă a stampelor bacoviene din acesta, fiind cuprins de același sentiment de spleen și capitulare în fața frumosului (lucru des întâlnit la poeții din zonă): „E seară prin Bacăul pustiu,/ vântul mătură bucăți de hârtie,/ toate băncile goale te știu,/ tristețea pe trotuare te scrie./ .../ E seară de oraș obosit,/ luminile lui în băltoace se zbat./ Orologiul din turn s-a oprit -/ în spatele tău urmele tac.” (Frig), sau ca în „Bacoviană”: „Pe străzile ude, grele de lună,/ s-a revărsat pustiu, umbra mă paște./ Pașii a gol îmi răsună,/ tăcerea pe case stă vraște./ .../ Te strig dintr-o clipă de fulger,/ din hotarele mele te strig:/ spală-mă cu lumina de Înger,/ nu mă lăsa cu mâinile-n frig!”

Victor Munteanu își devoalează cu dexteritate de bijutier efemeritatea firească prin această lume, dezvăluind coordonatele axiologice ale ființării: nașterea („Sărut mâna pentru naștere, mamă!/ Că nu m-ai întrebat dacă sunt și eu de acord,/ nici dacă mă primește lumina/ în care mi-ai dat drumul să-nor./ .../ Sărut mâna pentru naștere, mamă!/ Și iartă-mă că durerea din ochii matale sunt eu!” – Condamnat la ființă), un „Pelerinaj prin ființă” („1954 de lucruri te înconjoară cu întrebările lor”), calea către asfințitul ființei („Bate vântul și tare mai zboară un stol de cori!/ Bate vântul și asfințitul ăsta mă omoară cu zile,/ deasupra, văzduhul agonizează încet...” – Vae victis!), dar care va fi desăvârșită prin nemurirea versului (căci acesta este rolul poetului): „A fost odată un tânăr care eram eu/ și purtam o

inimă grea și pantaloni din ațică/ și-am smuls numele lui Dumnezeu și, plângând,/ am intrat cu el și-am strigat să-l împart/ și nu era nimeni.” (Răgaz în penumbră).

Pe măsură ce pătrunzi în universul său liric („Am vrut să fac primăvară cu singura floare/ care a fost cu puțință să mi se ofere/ și mi-am pus viața pe tavă și-am zis:/ - Fă, Doamne, un pic de lumină!” – Zadarnic), descoperi rând pe rând frământările și emoțiile ce drenează sufletul său de om („Nu dreptatea, ci pacea o caut,/ să mă îmbrac în liniștea ei./ Căci dreptatea se câștigă cu mare cădere de capete și cu mare război,/ pe când pacea, numai cu lumina din noi.” – Gând) acutizate de viețuirea în calitate de artizan al cuvântului (o misiune grea, uneori chiar apropiindu-se de imposibil): „Se practică, uneori, un mod poetic al dedublării: concentrarea în sine, pe de o parte, pe de alta, vederea de sine din exterior. El este dramatic, în fond, admitând că existența se bazează pe o fisurare, o alienare.” (Paul Aretzu, în Postafță la „Locuință pentru un strigăt”).

Îndumnezeirea se face prin ochii sufletului său, prin poezie („Poezia e una cu Dumnezeu:/ la ea nu se poate ajunge/ fiindcă de acolo nu mai ai unde pleca!” – Poemul desăvârșit), iar nu prin mulțimea impasibilă la frumos („Ah, trăitori incurabili,/ n-am avut timp să trăiesc atâta încât să fiți mulțumiți!” – Doină).

Titlul volumului te trimite cu gândul la Cămașa lui Iisus (necusută, făcută dintr-o singură bucată, simbolizând unitatea Bisericii și a mântuirii aduse în dar oamenilor), purtată de Mântuitor înainte de răstignirea pe cruce, „cămașă” pe care poetul o poartă „suferită pe trup” pentru că poezia, creația, arta sunt făcute cu mari sacrificii („Iarbă arsă de vânturi pe țarina fără o călcătură de om - / tot mai mult te-năbușă cele neștiute de ni-meni, / nemărginirea tremură de tăcerea sălbatecă a ochilor.” – Cămașă suferită pe trup), dar jertfa este sublimă („Binecuvântată fie clipa în care v-ați așezat pe înțelesul inimii mele” – Primăvară), iar crucificarea primită „ca un miel înjunghiat” (Prohodul Domnului): „Iată, din tată în tată și din păcat în păcat, / îl duc până la epuizarea cuvintelor / și până S-o îndura Dumnezeu...” (Alungarea din rai).

Stabilit printre invocații, rugă adresate divinității, și prin lexeme din câmpul lexical al credinței în Dumnezeu, Victor Munteanu creează o lume reală bazată pe cunoaștere și autocunoaștere.

Recurgând la simboluri (arțari – iubire, dragoste; mesteceni – regenerare; ochiul, fântâna – cunoaștere, autocunoaștere; crucea – jertfa pentru un ideal, văzduhul – Sfântul Duh, harul, suflul creator; plânsul – eliberarea emoțiilor, curățirea sufletească; clopotul – slujirea lui Dumnezeu, nunta, moartea, spargerea norilor în caz de furtună, eoul; îngerul – inspirația; lupii – spiritul de luptă, unicitatea; toamna – apropierea anotimpului înțeleptirii, etc.) și creând sintagme stilistice deosebite (cu precădere metafore), poetul Victor Munteanu așază cititorul între două oglinzi paralele în care își poate vedea imaginea reflectată din unghiuri diferite.

E un exercițiu de voință, de introspecție, dar și de inspectare a „hainelor” pe care le poartă omul zilnic... „Voi face curat prin tot ce am fost / și prin ceea ce a rămas să mai fiu. // Mă voi dezbrăca de haina prea strâmtă a realității / și voi intra liber în sinele meu.” (Introspecție).

Oare câți vor mai avea curajul acesta? Poate că toți cei care vor ști să pășească în Lumină...

Gelu DRAGOȘ

Ioan Romeo Roșianu, „litanii” din preaplinul sufletului său

La mijloc de ianuarie am primit volumul „Litanii pentru sufletul gol”, Editura „eCreator” Baia Mare, Colecția „Poe-sis” a reputatului poet Ioan Romeo Roșianu, cu o prefață semnată de Mioara Bahna. Aceasta consideră că „Sentimentele expuse sunt adesea oximorone, la fel și perspectiva asupra dragostei, fiindcă, dacă, și nu de puține ori, ea, cea care stârnește trăirile, este apariție celestă (...), fiind leac al răului existențial (...), tot ea este și sursă a nefericirii, generatoare, alături de alți factori, a ceea ce vocea lirică numește apocalipsa interioară, mai ales atunci când crește cât o noapte neprezența ta”. Volumul lui Ioan Romeo Roșianu este o carte a infernului personal care conține și elemente de construcție livrescă. Poetul își riscă inima în căușul cuvintelor sale: „nimic din ce-am știut nu va rămâne/să spună lumii c-am mai fost /arcuș la vioara fără strune/păcat în zilele de post” (Statornicie, pag. 97) sau „aș plânge-ades și-aș muri în sori/de s-ar mai stinge licărul din stele/mă doare tristețea și-adorm adeseori/și se face tăcere-n păcatele mele” (Apocalipsa interioară, pag.43).

Vedem întotdeauna drumul cel bun, dar nu apucăm decât pe cel cu care suntem obișnuiți. Mereu cel așteptat se prelinge pe alături. Poemelor din volumul „Litanii pentru sufletul gol” li se potrivește ca motto versul lui Ion Mureșan: „se-ntinde gheața pe masa de scris”. În acest sens sunt nenumărate exemple în carte: „am să te strâng în pumnii mei de gheață/ și-am să te plâng mereu cu lacrimi vii/ și o să porți ca un damnat luciri de viață...” (Elegie despre frumos și nimic, pag. 24) sau „se-ntunecă în ochiul gândului de-aseară/lumina-și plânge viscolul pierdut/ și-a început trecutul să mă doară/ blestemul meu de moarte-i început” (Întunecare, pag.66).

Cea mai înverșunată luptă este cu tine însuși, spunea Voltaire, te afli în ambele tabere: „și am și-o patimă-n străfundul de cuvânt/e cât o naștere de-adâncă și de plină/îmi șterge-n minte locul de mormânt/și-mi ține-n veacuri sufletul de mână” (O muză-mi toarnă-n sânge poezia, pag. 39).

Cu o intuiție precisă, într-o limbă de o simplitate voită, poetul este capabil de mari subtilități: „la ceas

de ziuă paharul său cu viață/s-a preschimbat în lotcă pe-o apă de zenit...” (Blestemul zilelor de-acum, pag. 83), sau „privesc pe geamul nopții.../la pasărea ce-și plânge cântările încete” (E ceasul de pe urmă, pag. 42). Sentimentul complex al existenței, amestecul de tandrețe și duritate, anumite comentarii voit prozaice, nota profundă a unui lirism confesiv de impact, iată caracteristicile acestui volum.

Ca unul care am intrat în contact cu poezia lui Ioan Romeo Roșianu de câteva decenii, pot să consider „Litanii pentru sufletul gol” o carte-testament, o carte-rugăciune, o carte de împăcare cu sine și cu Dumnezeu. Versurile de o sensibilitate aparte sunt scrise când starea poetului este în suferință, de unde și mesajul deosebit de sincer, puternic al versurilor sale, în care poetul se caută pe sine, cu amintirile și prietenii lui de-a lungul vremii, cu versuri de un lirism sfâșietor. Felicitări!

Marian NENCESCU

Un prozator al sudului: Leonard I. Voicu

Scriitorul și jurnalistul româno-canadian Leonard I. Voicu (n.1962, București), președintele Asociației Canadiene a Scriitorilor Români (ACSR), al Cenaclului Eminescu, din Montréal, Canada, fondatorul și redactorul-șef (din 2021) al publicației trimestriale de cultură și literatură „Repere Literare”, ce apare în limbile română și franceză (parțial), a absolvit Facultatea de Medicină Veterinară, de la București, iar după stabilirea definitivă în Canada, în 1991, și-a continuat studiile, obținând un Master în specialitatea Microbiologie și Imunologie, la Université de Montréal.

Atras de literatură încă din adolescență, Leonard I. Voicu, a continuat să scrie și după sosirea în Canada, și, în paralel cu o frumoasă carieră profesională, a compus versuri, proză literară și eseuri, publicate inițial în gazetele literare din diaspora: *Destine Literare*, *Candela* și *Luceafărul*, ce apar la Montréal, *Itaca* (Dublin), *Conexiuni Culturale* (Cleveland), dar și la unele publicații din țară, precum: „*Tribuna*” (Cluj-Napoca), „*Helis*” (Slobozia), *Constelații Diamantine*, (Craiova), *Mărturii Culturale* (Satu Mare).

Publicistic, a debutat în 2011, cu volumul de poeme „*Zori de zi*” (Editura *Destine*, Montreal), au urmat volumele „*Singur și departe*” (poezii, Editura *Singur*, Târgoviște, 2012), apoi „*Drumul*” (nuvele, Ed. *Destine*, Montréal, 2013), „*Iubiri*” (poeme, Ed. *Destine*, Montreal, 2014) și, în fine, trilogia care l-a și consacrat ca scriitor: „*Funia roșie*” (două ediții, Ed. *Antim Ivireanul*, Rm. Vâlcea, 2016, și Montréal, Hye Grafix, 2018), „*Surorile*” (ed. *Betta*, 2018, cu o prefață de Victor Atanasiu) și „*Singur*” (Ed. *Ex Ponto*, Constanța, 2021, cu prefață de Diana Dobrița Bîlea).

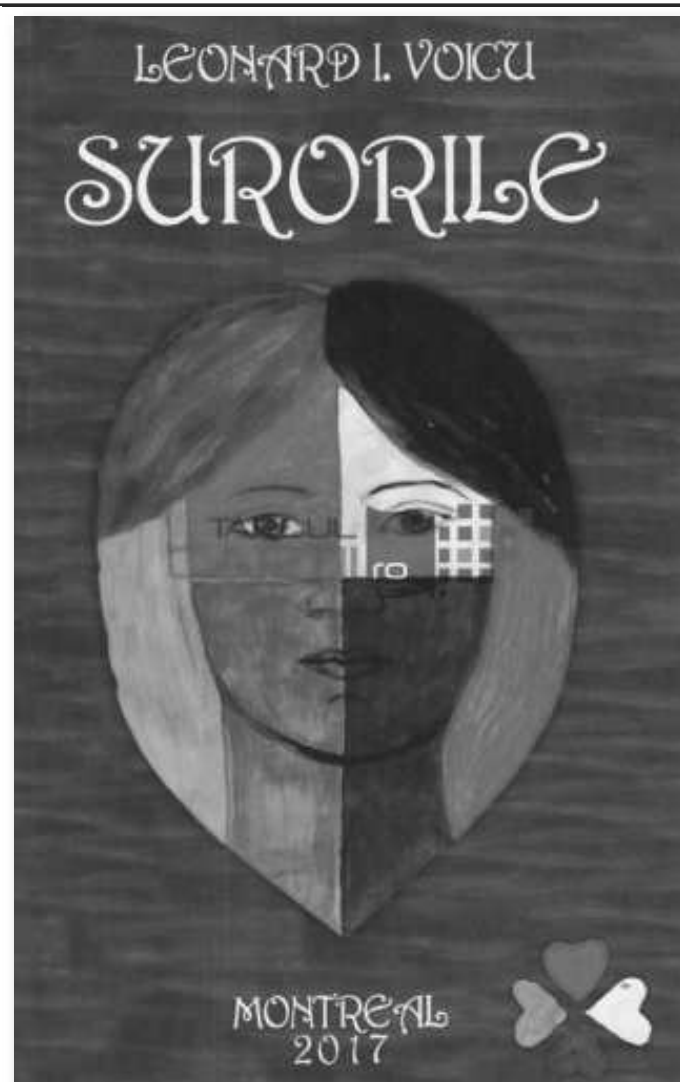
Prozator al sudului, viguros și misterios, pe linia lui Nicolae Velea ori Ștefan Bănuțescu, Leonard I. Voicu aduce în literatură ecouri ale unor

experiențe tragice, fiind, paradoxal, și un fin analist al sufletului feminin, o latură mai puțin obișnuită a prozei noastre literare de azi. Dacă nuvela „*Funia roșie*” ne aduce aminte de anii sângeroși ai colectivizării (cu totul, întâmplările tragice au ca personaj central un adolescent de 17 ani, ce re trăiește acut drama familială a pierderii părinților, reușind, în extremis, să se răzbune pentru nedreptățile suferite), în schimb nuvela „*Voiaj de neuitat*” este o incursiune în prezent, un tablou de familie, dar și o analiză crepusculului unor vieți irosite pe altarul „socialismului biruitor”. Reîntors acasă după o carieră de succes în Occident, eroul povestirii, poate chiar un alter ego al autorului, are revelația înțelegerii nuanțate a trecutului comunist, văzut prin prisma unui personaj tragic, însuși tatăl său, aflat în pragul morții. Cu totul, nuvela ne introduce în atmosfera detașată și multicoloră a unui București modern, cu localurile sale celebre, cu viața sa de noapte, totul în contrast cu „realitatea cenușie” a vieții cotidiene a părinților săi, vrednici „constructori ai socialismului”. În fine, nuvela „*Trenul*” este o incursiune onirică într-o realitate aproape necunoscută cititorului român, un voiaj la limitele fizice ale lumii cunoscute, dar din care nu lipsesc elementele dramatice, cum ar fi o reglare de conturi în cadrul unei comunități de adolescenți, scenă ce amintește de o creație similară a literaturii române moderne, „*Prânzul de duminică*”, al lui Eugen Barbu.

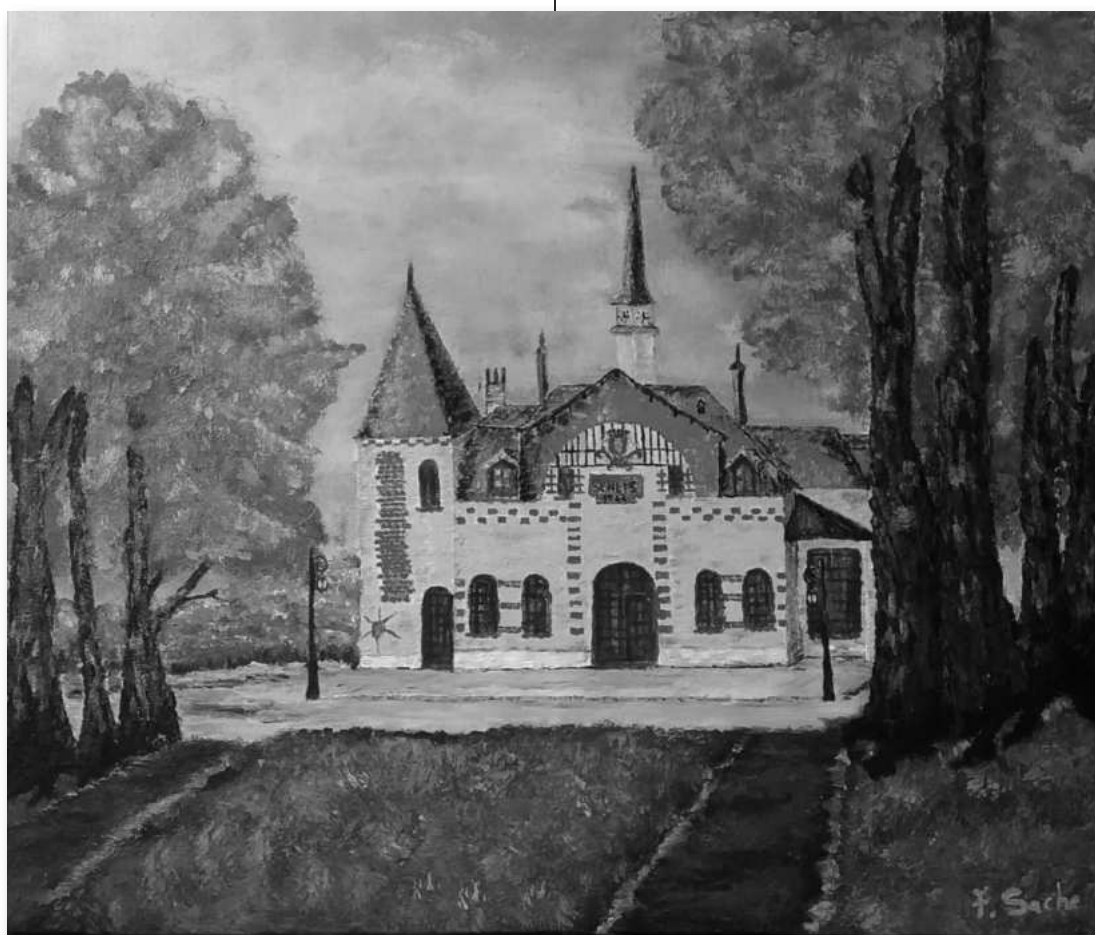
Capodopera acestei veritabile trilogii narative rămâne micro-romanul „*Surorile*”, o suită de patru portrete feminine, ce întregesc un tablou complex al lumii satului, în primii ani ai colectivizării. Sunt de remarcat aici finețea cu care Leonard I. Voicu analizează „eternul feminin”, subiect destul de rar abordat, chiar și de către femeile-scriitor. Nu lipsesc nici meditațiile pe tema fortuna labilis, a sorții nemiloase ce ne aliniază

destinele și ne trasează limitele biologice și psihologice. În esență, cartea este un bocet, o lamentație, o reconstituire a unui trecut nu prea îndepărtat, dar mai departe ca oricând de puterea de înțelegere a generației tinere.

Tot un micro-roman, mai degrabă o nuvelă extinsă, este și narațiunea „Singur”, o „demonstrație” aproape „chirurgicală” a ideii că destinul rămâne o necunoscută pentru ființa omenească, că altele sunt legile și logica întâmplărilor și că nimic din ce ni se pare definitiv nu e de neschimbat. „Rupt din viață”, cum se spune, romanul aduce în prim plan două personaje ce trăiesc departe de țară, unul cu certe realizări sociale și familiale, care se poartă și se simte ca atare, un „învingător”, celălalt, un suflet rătăcitor și neadaptat, un „învinș”, judecând după standardele occidentale. Printr-o întorsătură a destinului, un transplant de inimă, în carte, un „schimb de personalitate”, simbolic, rolurile se inversează pe neașteptate. „Învinșul”, grav bolnav, primește o inimă nouă de la un necunoscut, originar din localitatea canadiană Boian, fondată la sfârșitul veacului al XIX-lea de primii coloniști români, odată cu o scrisoare în care este îndemnat să-și schimbe modul de viață și să merite „darul vieții”, în vreme ce „învingătorul” își vede peste noapte toate visurile năruite, și se prăbușește sufletește. Cine este, așadar, „singur”? Cine deține cheia succesului? Leonard I. Voicu pledează în romanele sale pentru cumpătare, pentru dragoste, pentru ajutorare reciprocă. Este, să recunoaștem, singura cale care ne poate feri de „singurătate”.

Scrise într-o frumoasă limbă românească, cărțile și publicațiile girate de Leonard I. Voicu ilustrează o altă latură a patriotismului: cultivarea limbii, cultul lui Eminescu și al tradițiilor strămoșești, un veritabil program estetic asumat și dezvoltat la mii de kilometri de țară, în îndepărtatul Montréal.

Iulian MOREANU

Literare și nu numai

* **TVR Cultural** a fost înființat în anul 2002 (fiind în acel moment singurul post TV din România cu profil exclusiv cultural), pentru ca la 15 septembrie 2012 activitatea sa să înceteze. A funcționat deci 10 ani, pentru ca tot după 10 ani emisiunea sa să fie reluată. Am așteptat ca în acea primă emisiune de după atâta amar de vreme de întrerupere, cineva din conducerea sa, dacă nu cumva de la cel mai înalt nivel al Televiziunii să explice fie și la modul expeditiv de ce și cine a hotărât încetarea sa. Nu s-a suflat o vorbă. Te-ai fi așteptat să fi fost evocate (măcar) motive financiare, rating mic, chestii de-astea de „eficiență” – chit că acestea ar fi de-a dreptul rizibile din moment ce „eficiența” culturii nu se poate „cuantifica” în indicatori de performanță economică. Ca să nu uităm ideea; nu cu multe luni în urmă citeam că unui anonim pentru marea masă a publicului dar se pare că având serioase proptele i s-a oferit pe postul „mare” o emisiune nu știu cum intitulată și de nu știu câte minute pe săptămână (cu o renumerație frumusească!), fără a avea nici o „obligație” contractuală legată de „cota de piață” etc. Adică, și dacă nu se uita nimeni la emisiune, banii tot erau încasați. Dar să revenim.

Prima impresie nu a fost prea favorabilă și s-a simțit aproape palpabil spiritul improvizației. Apoi au început reluările. Obsesiv. Sigur, „Înapoi la argument” (rubrica lui Horia-Radu Patapievici) sau „Mic dejun cu un campion” (Daniela Zeca Buzura) – să ne rezumăm doar la două rubrici – aduc în platou (mai precis *au adus!*) invitați de seamă ai culturii, discuțiile sunt interesante, pline de idei etc., dar totuși, ele au avut loc, unele dintre ele, acum 14-15 ani. Sunt deci reluări care și-au pierdut între timp din... actualitate (a/imediată). Poate că sunt bune și aceste reluări, dar la un fel de rubrică dedicată unei asemenea întreprinderi.

Și un ultim exemplu. Într-o zi de final de ianuarie anul acesta, urmărind emisiunea „România literară tv” am asistat la o interesantă dezbatere pe tema romanului românesc contemporan. Discuție

demnă de întreaga atenție, de mare folos intelectual și cu invitați de 24 de carate. Doar că discuția a avut loc după Colocviul Național de Proză, ediția a XIV-a, Alba Iulia din toamna anului trecut. Nici o problemă, era tot o reluare. Dar la final se propune și o „revistă a revistei România literară”. Bun, dar numărul prezentat era 45 din octombrie 2023. Parcă nu merge. Căci rostul unei asemenea rubrici este ca după ce-i afli sumarul, tu, cititor împătimit să dai fuga la chioșcul de ziare ca să-ți procuri revista. Numai că aceasta apăruse cu vreo patru luni în urmă.

* **Ne-a părăsit** criticul și istoricul literar Alex Ștefănescu, după o lungă și grea suferință despre care lumea literară deja știa. Și în ciuda căreia, respectându-și profesia căreia i se dedicase o viață, continua să-și susțină cu regularitate rubricile în revistele la care avea colaborări. Cu un mai rar simț al umorului la un critic literar, Alex Ștefănescu aveau un dar de povestitor de-a dreptul fermecător și un simț de observație uimitor. Din câte am citit avea un adevărat cult al prieteniei (literare) și sunt binecunoscute invitațiile pe care le făcea confrăților săi în grădina („de la țară” – unde-și construise o casă) în care a plantat zeci de pomi fructiferi și numai cu propriile mâini. Umorul nu-l părăsea nici când comenta o carte nereușită, iar asta s-a văzut și în volumul (unic în felul său), intitulat „Cum te poți rata ca scriitor. Câteva metode sigure și 250 de cărți proaste.” Autorul și spunea, de altfel, încercând să convingă că nu are nimic cu autorul ci cu cartea. *„Nu am nici o plăcere să pun pe cineva la zid. Și nici n-o fac. Îi stimez pe toți aceia care scriu, fie și tâmpenii, pentru faptul în sine că scriu. Că aspiră la ceva mai înalt decât viața prozaică de fiecare zi. Campania pe care o duc nu este îndreptată împotriva lor, ci împotriva cărților lor. Mi-aș dori chiar ca ei să mi se asocieze, detașându-se de ceea ce au scris și trecând de aceeași parte a baricadei cu mine, dintr-un devotament sincer față de literatură.”*

Lăsând pe alții mult mai îndreptățiți decât mine să-i prezinte activitatea și opera, am să prezint câ-

teva momente în care destinele ni s-au apropiat și am respirat câteva minute același aer.

L-am cunoscut la începuturile activității mele literare. Țin minte că într-o zi, nu mai țin minte în ce împrejurare și într-o încăpere a nu știu cărei publicații literare de la Casa Scînteii (cred totuși că la SLAST), l-am văzut în mijlocul unui grup de alți tineri redactori, discutând aprins despre cancanurile zilei. La un moment dat el a spus ceva despre o scenă din romanul „Princepele” al lui Eugen Barbu, apoi a virat către ceva spus de Marin Preda – înghețat de emoție nu am reținut care fusese ideea, cert e că spusele sale au stârnit amuzamentul colegilor săi. Cu acea ocazie i-am întins un plic cu câteva proze. Am schimbat și câteva cuvinte. (Am mai spus undeva că pe acea vreme, în orice redacție a vreunei publicații intrai erai tratat cu jovialitate, bunăvoință, chiar ca unul „de-al lor”, turnându-ți-se în pahar dintr-o sticlă pusă la bătaie de cine știe cine, fiind lăsat să vorbești, răspunzându-ți-se cu prietenie aș zice ș.a.m.d. – poate o să reiau vreodată subiectul). La scurt timp am găsit în SLAST un răspuns încurajator la rubrica „Cenaclu prin corespondență”. Îl reproduc întocmai: *IULIAN MOREANU* *Lucrează ca profesor în Moreni, Județul Dâmbovița (unde poartă numele de Gheorghe Ciocodeică), vine rar în București și intră mohorît în redacții fără a găsi puterea să articuleze vreun cuvînt de cîștigare a bunăvoinței redactorilor; apoi se întoarce acasă convins că n-are deloc talent. În realitate are, dar unul sesizabil doar pe spații mari (așa cum observa G. Călinescu în legătură cu proza lui Liviu Rebreanu) Iulian Moreanu știe să „taie” perfect materialul epic, gîndind fiecare element în perspectiva ansamblului. Proza sa, austeră, lipsită de acel farmec al frazei care s-o facă atrăgătoare din prima clipă, este solidă și se impune cu forța realității.* Am reproduș din SLAST, nr. 9(284) din 28 februarie 1987. Atunci, sau poate altădată i-am spus că depusesem un roman pentru concursul organizat de Editura Eminescu (i-l predasem poetului Vasile Zamfir după ce fusesem invitat împreună cu Nicolae Velea la restaurantul scriitorilor, în ziua în care împlinea 50 de ani). M-a întrebat cum se numea romanul, i-am zis („... Să simt noroiul în cizme” – aș renunța oricînd la el) și a pus mîna pe telefon. „Domnița, l-am auzit, vrei să te uiți să vezi dacă nu am printre manuscrise un volum intitulat?...” După câteva secunde a închis: „nu mi-a fost repartizat mie...” Nu știu ce s-ar fi întîmplat dacă s-ar fi întîmplat acest lucru. Ar fi fost mai îngăduitor pentru că vorbise cu autorul? Dar nu se putea interpreta asta (măcar de către mine) ca un fel de trafic de influență? Nu cred că m-ar fi favorizat cătuși

de puțin. De altfel, în afară de titlu care mai mergea pentru acei ani, conținutul nu ar fi trecut niciodată de cenzură; mi-o spusese și Nicolae Velea, căruia îi povestisem în mare parte acțiunea - și care, oprindu-se în loc pe imensul platou din fața Casei Scînteii, unde ne aflam atunci, m-a întrebat: „cum crezi că o să-ți publice cineva un roman despre elevi anchetați de securiști? E mai bine să eviți subiecte de-astea...” Dar oricum romanul era slăbuț.

Anterior momentului relatat mai sus am vorbit și la telefon și cu răbdare și solitudine mi-a explicat de ce revista satelit a „Scînteii tineretului” avea să apară (încă se pregătea ieșirea SLAST-ului pe piață) cu prețul de 3 lei (era mult, în condițiile în care „România literară” costa 2 lei, iar „Luceafărul”, un ditamai „cearșaful”, 1 leu – ați citit bine), anume pentru că se preconiza o scumpire a ziarelor și revistelor, lucru ce se va și întîmpla; „România literară” se va face 5 lei, la fel și „Luceafărul”, care însă după câteva numere va „coborî” la 4 lei.

Cînd și-a lansat la Palatul Culturii din Ploiești vol. II din „Jurnal secret”, m-am dus să iau autograf și cu vol. I, cumpărat anterior. I-am spus numele și a tresărit: „Dar noi ne cunoaștem, a zis... inclusiv de la Cenaclu prin corespondență”. Am rămas mai mult decît plăcut impresionat. Mi-a scris două autografe generoase; „Domnului Iulian Moreanu, de care mă leagă o veche prietenie prin corespondență” și „Domnului Iulian Moreanu cu încredere în steaua lui de scriitor”, ambele semnate Alex Ștefănescu, 21 febr. 2008. Cam atât.

* **Tot mai des** citesc despre cazuri în care actori în plin spectacol (pe scene naționale, nu aflați în tur-neu prin cine știe ce cătun) sunt deranjați de nesimțiți din sală cărora le sună telefonul. (Bine, am citit și despre cazul unor tinere care, pe rîndul întîi, imediat după stingerea luminii și începerea spectacolului și-au scos dintr-o pungă câteva felii de pizza și s-au pus pe mîncat). Țin minte că pe cînd eram în prin clasa a IV-a sau a V-a, în orașul nostru s-a jucat la Clubul Flacăra 2 un spectacol cu piesa „O felie de lună” (de Aurel Storin, contează mai puțin). Actori de top. La un moment dat, ceva s-a întîmplat în sală; nu mai rețin: cineva a vorbit mai tare cu vecinul, a rîs, a desfăcut o bomboană învelită în celofan... Emanoil Petruț (cine și-l mai amintește din filmul „Tudor”?), aflat pe scenă și deranjat de ce se petrecuse în sală s-a oprit și a zis că în aceste condiții el nu mai poate juca. Cel/cei care provocase/ră „incidentul” a/au fost dat/dați afară de ceilalți spectatori, după ce respectivul/ii nu se supusese/ră acestei „invitații” din partea plasatoarei. Înțelegeți ce vreau să spun?

Călin SĂMĂRGHIȚAN

Icoana din cântec

Monahia încă lucra la icoană, în turn. La picioarele lui marea era azi mai agitată decât de obicei. Uneori era de-a dreptul furioasă, izbind în zidurile vechi și înverzite de alge, alteori era calmă și supusă, ca un ceai negru în mijlocul nopții.

O vedeau rar prin mânăstire. Doar când ieșea pentru rețetele ei de culori ori pentru câte o Liturghie. Se obișnuiseră cu absența ei. Mai bine spus, cu aparițiile ei fantomatice. Nu vorbea aproape cu nimeni și toți îi acceptau acest cusur. Avea o singură ucenică mai apropiată, care îi ducea uneori de mâncare, dar fără să intre nici ea în turn.

Ieșea rar. Nu părea să-i priască întâlnirea cu ceilalți. Stătea la masă doar de hram. Pe un colț, între ea și celelalte maici, ca un paravan, doar acea ucenică. Nu-și vorbeau, se înțelegeau prin mici semne, aproape insesizabile, începuturi de gesturi pripite, din ochi.

Mai mult ieșea pentru culori. Avea rețetele ei, neștiute de nimeni. Își sfărâma singură mineralele, își culegea la timpul potrivit semințele de plante ori petalele de care avea nevoie, tulpinile fragede, la un anumit timp din an, doar într-o anumită parte a zilei. Uneori cerea câte un ou crud. Nu le dezvăluise nimănui, nu spusese nimănui nici măcar de unde le știa. O vedeau rar, mereu grăbită să dispară, ocolind pe marginile curții, niciodată străbătând-o de-a dreptul, de parcă i-ar fi fost teamă de spațiile deschise. Uneori, apărea la Liturghie, sau, și mai rar, când se împărtășea. „E maica! Ea e cea care lucrează în turn, la o icoană, încă de dinainte de-a ajunge eu aici”, spuneau. „Unii zic că e aproape gata și că o vom putea vedea curând. Nimeni nu a văzut-o până acum.” Părintelui i se luminau ochii atunci când o vedea venind la altar, întotdeauna înainte de răsăritul soarelui,

să se spovedească. Se spovedea întotdeauna pe întuneric, îi era rușine cu păcatele ei. După Liturghia la care se împărtășea nu o mai vedeau deloc, cu lunile.

Se întoarse spre icoana de pe măsuta înclinată. Era miezul zilei și era agitată ca marea de dedesubt. Îi încheia colțurile. Era aproape finalizată. Dar cum să fie gata? Așa ceva nu putea avea un sfârșit! Își plimbă cu finețe degetele lungi peste reliefurile culorilor. Fiecare cută era o rugăciune, fiecare trăsătură fusese rodul a zeci și zeci de osteneți, fiecare picătură de culoare era obținută după săptămâni încheiate de lucru minuțios și atent. Erau două chipuri, două ere de încercări de descoperire a culorilor potrivite. Maica Preasfântă cu Pruncul divin în brațe. Nu văzuse niciodată un prunc, trebuise să și-l închipuie. Trebuise să inventeze culori de veșminte. Trebuise să și inventeze gestul îmbrățișării cu care îl ținea maica în brațe. Privirea care li se întâlnea, unindu-i întreolaltă cu lanțul unei legături inexplicabile. Cu atât mai puțin nu văzuse îngeri, pe care îi inventă la limita păcatului de neiertat al imaginației. „Nici măcar la cele sfinte nu ai voie să-ți imaginezi”, îi spusese odată cineva. lubea acei îngeri din marginea icoanei, un păcat strigător la cer, îi ieșiseră parcă transparente, ca niște ferestre translucide cu aripi, în contrast total cu celelalte două chipuri mult mai concrete.

Îndrăznise să și imagineze chipul Maicii! Zeci de ani lucrase la trăsături, ochii ei o urmăreau la fiecare pas, în fiecare gând, nu-i dădeau pace, îi vedeau fiecare nepermisă alunecare din lume. O certau, o mângâiau, o făceau îndrăzneță, o împingeau spre meditații îndelungi. Uneori era doar rugăciune și când se deștepta, culorile erau deja acolo, așezate exact la locul potrivit. Și o lăsa așa cum o găsea, împăcată cu sine și cu întâmplarea; iar marea de la picioarele turnului o aproba murmurând mulțumită.

Cu Fiul în brațele ei ca niște alge. Cum să picteze un copil? După amintirile prietenilor din copilărie, căci ea fugea când veneau turiști rătăciți cu copii. Un om care e Dumnezeu? Zeci de ani la rând chipul rămăsese nepictat, nici măcar conturat. Îi era teamă să-l compună, ar fi fost o trufie de nedescris. Cum să îndrăznească așa ceva? Și cum privea El acum de pe lemnul acela însuflețit! Un lemn ca o cruce. Crucea osteneților ei nevrednice! Trufia îndrăznelii de a picta o icoană, Doamne, ce păcat! Își aminti cât de greu fusese să-și assembleze lemnul pe care pictase. Cele două bucăți perfect îmbinate, legate transversal de o alta, mai subțire, pe spate, erau ca un semn. Pruncul acela nevinovat, avea să urce oarecând pe un semn care va avea să rămână omenirii spre scăpare. Cum să pună mâna pe așa ceva? Cum să se atingă?! „Noli me tangere” strigase El, atunci, în grădina Învierii! Nu atinsese niciodată fața acelui prunc deschis înspre cer și pământ, decât cu vârful moale al pensulelor ei făcute de mână. Nu putea zăbovi asupra trăsăturilor Lui, căci erau fântâni de adâncuri.

Și tronul! Tronul Maicii trebuia și el inventat. Scaunul arhieresc din biserica mănăstirii nu-i fusese de nici un ajutor. Daniel văzuse tronul! Isaia! Dar ea? Cum să ridice ochii? Alte rugăciuni, alte osteneți, alte păcate! Doar heruvimii, doar serafimii, dar nu ea!

Și totuși acum încheia icoana așteptată de toți. Despre care vorbea, înfrigurată, toată mănăsti-

rea. Bătea cu un ciocănel de lut ars ultimele cuițe de rezistență. Ciocănel de lut ars ca să nu bată prea tare, că s-ar sparge. Doar cât să înfigă un cuișor. În colț, s-o încheie. În bucățica de lemn transversală, exact ca în mâinile Lui. Bineînțeles că nu se semnase! Ce gest de neiertat ar fi fost să o facă! Doar icoana nu era a ei! „Icoana nu e a icoanarului, icoana e a chipului din ea. Icoana își este chip sieși, nu a celui nevrednic că i s-a descoperit!” Se face singură.

Și se face seară. Și se întunecase. Și voia să vadă icoana în lumina Răsăritului. Ție, Hristoase, Răsăritul cel de sus! Va aștepta toată noaptea să vină ultima dimineață. Nu va putea dormi și nici nu mai avea nimic de făcut. Va sta degeaba..., alt păcat! Chiar încheiase? Marea de dedesubt, oglinda de stele, spunea că da, așteptând.

Apoi, după lunga noapte, veni Răsăritul! Primele gene portocalii peste mare, încă înainte de Soare! Veni cu icoana în fereastră, s-o vadă în sfârșit cu adevărat. Doar în Răsărit sunt adevărate toate lucrurile. Icoana strălucea, de nedescris, dar ea se certă că avusese gândul acesta. Nu avea timp prea mult, Răsăritul dura doar câteva clipe, Soarele era deja ridicat aproape complet peste linia de orizont. O lacrimă i se strecură în colțul ochiului ei fericit. Îndrăznind! Plângea sau era bucuria unei tainice revelații? Deschise fereastra cu schelet metalic și cu cel mai simplu gest aruncă icoana în mare.

George DIMITRIU
Explorând Delta Dunării (I)
Copacul cu... cormorani

In cea de-a treia zi de Paște a anului 2023 am pornit dis-de-dimineață împreună cu fiul meu cel mare, Ștefan, spre Dunavățu de Jos. Ajunși pe la prânz la pensiune, am fost întâmpinați de arbori gătiți cu superbe magnolii alb-movii, ornate-n interior cu sute de puncte. Pe-un perete trona o imensă planșă care prezenta peștii din apele României alături de una referitoare la păsările migratoare, de ample hărți ale Deltei, și de-un tablou-caricatură ce înfățișa oameni politici. La loc de cinste se hodinea, înfipt într-un panou lemnos, un cap de pește cu gura deschisă - se voia hidos însă era cam știrb! Din restaurant se putea admira un pitoresc canal, vecin cu pensiunea, canal pe care se odihneau câteva bărci.

Începuserăm dejunul cu borș de pește, servit ca la Letea: zeama și cartofii în boluri iar peștele, fiert, îmbrăcat în legume, ne 'mbia de pe-un plattou. Am continuat c-o saramură de crap cu mămăligă minunat așezată într-o farfurie încăpătoare, farfurie-n care locuia și un recipient cu supliment de zeamă. Nea Florin, barcagiul, și-a făcut apariția înainte să terminăm de mâncat. Fața roșie, de lipovean, n-avea pilozități; avea în schimb buze subțiri, nas consistent, și fusese plantată pe-un trup solid. L-am citit imediat:

– Aduceți un păhărel să vă torn niște pălincă ardelenască de prune.

Vine cu un pahar pentru vin, îl umplu pe jumate, însă băutura n-apucă să se hodinească.

– Încă unul?

– E bună! declară în timp ce-mi întinde paharul gol.

Îi fac plinul, stabilim planul de bătaie, însă ochii, căprui, cercetători, i se lipiseră de sticla de un litru plină cu lichid galben ca Soarele.

– Mai pun unu'?

– Nu, tre' să conduc barca!

Am coborât scările pietruite spre terasa cu piscină care avea atașat un mic debarcader ș'am urcat într-o șalupă. Doar noi.

Călătoria a început pe Canalul Satului, sub privirile mirate ale unei berze semețe care însă nu s-a sinchisit de noi. Străjuit de arbori, de debarcaderele pensiunilor și de ambarcațiuni, canalul găzduia și două bănci așezate pe-o platformă, la umbra unui copac. În scurt timp am ieșit în Lacul Barcaz care se lăuda cu o insulă de stuf și cu câteva rațe. Cerul se lăsase dominat de nori mari, albi. Prin intermediul unui canal de legătură străbătut de-o apă muștar, mată, încadrată de arbori ce formau parcă o boltă, am ajuns în Lipoveni. O puternică senzație de junglă îți transmitea acel canal, canal în care copaci pletoși, vernil, furau din luciul apei ca muștarul. Lăstăriș aparent timid mușca hotărât din canal când dintr-o parte când din alta, de-ți era imposibil să vezi calea de urmat. Pe-alocuri câte-o salcie plângătoare ne făcea reverențe ori fire răzlețe de stuf se odihneau pe fața adolescentă a apei. S-adunau mai multe câteodată, luând țăntoș fața arborilor. Unele crengi se înclinau dându-și parcă mâna peste canal, ca într-un dans al dragostei. Altele, verzi-muștar sau de-un verde-crud, se reflectau alături de cerul alb-gri pătat uneori cu albastru lângă stuful maroniu ce străjuia apa 'ngustă, creând un peisaj ireal. Soarele, atunci când își făcea apariția, se folosea de arbori pentru a-ntuneca apa canalului, canal prin care barca se strecura unduindu-se.

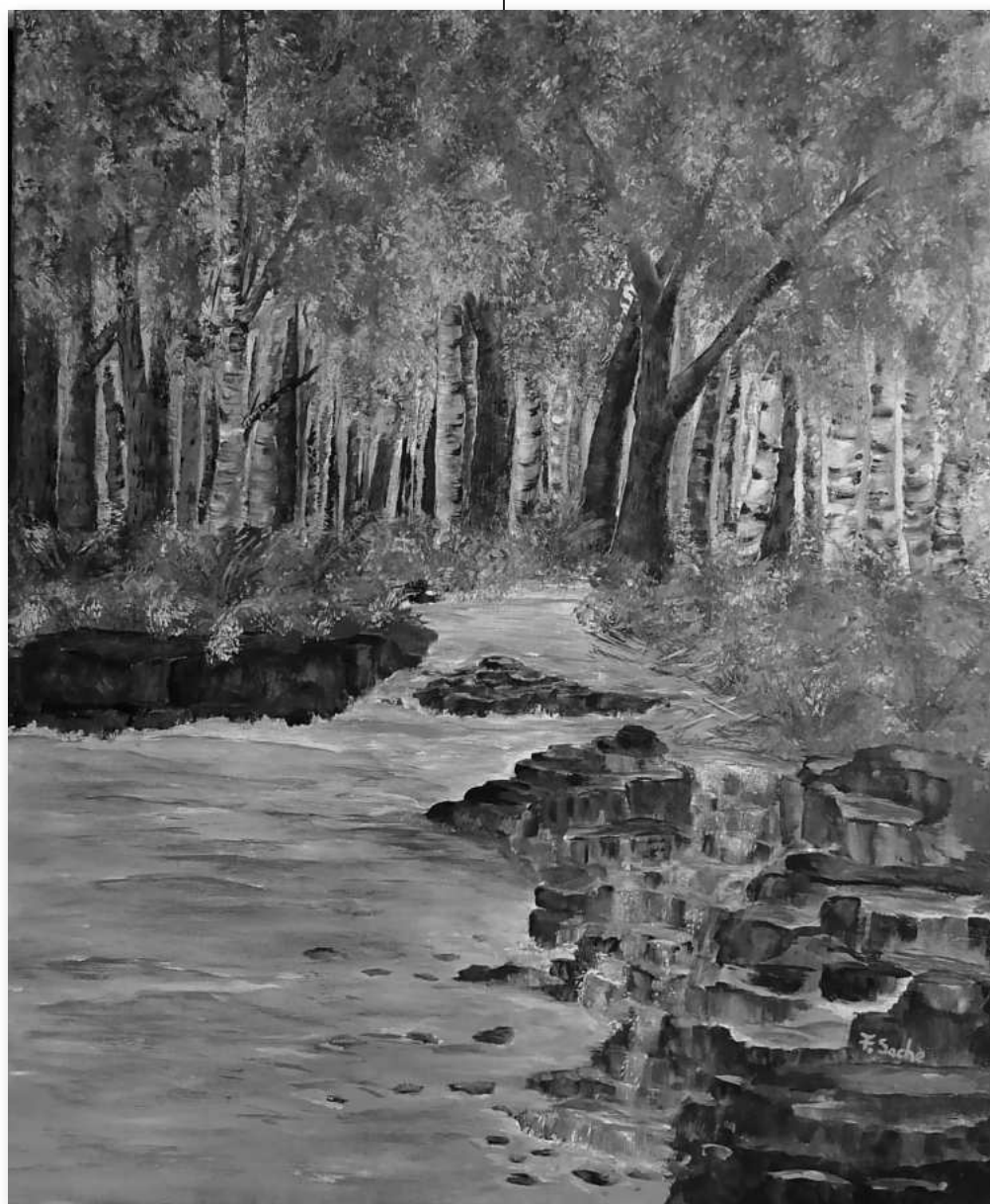
Pătrunși pe Canalul Opt am constatat uimiți cum copacii, înclinați, își uneau crengile vernil pe deasupra apei, construind parcă un pod al mirilor. Atunci când ramurile s-au despărțit cerul s-a luminat și două lișițe și-au luat rapid zborul zbătând aripile-n tandem, cu viteză. Mai încolo o lebedă traversa agale canalul însă la apariția noastră a început să formeze cu aripile V-uri tot mai largi, călcând apa-n care-și desenase dâra.

Ne-am vărsat în Canalul Dunavăț, penetrat și el de lăstăriș și de stuf însă tatonat pe-alocuri de stâlpi de electricitate. Cerul albastru, pătat cu nori, se oglindea leneș în canalul cu apă muștar. Am trecut pe lâng' un hotel plutitor vecin c-o casă de vacanță păzită de doi câini, unul alb și unul negru - cum altfel?! Puțin mai în față, în dreptul superbului Complex Delta-Paradis, patru pui de gâscă ce deprindeau înotul și-au dat examenul la trecerea noastră, scufundându-se instantaneu, cu rotiri peste cap. Complexul, străjuit de sălcii plângătoare și de-un ponton ce părea fără sfârșit, găzduia căsuțe acoperite cu stuf și o clădire impunătoare, cu acoperiș stufos ornat cu ferestre-pleoape. Canalul părea un bulevard acvatic! Din păcate, la capătul pontonului decorat cu șalupe sălășluiau un vapor și un hotel plutitor părăsite, aflate într-o avansată stare de degradare.

Ceva mai încolo canalul era străjuit de stuf pe-o parte și de arbori pe cealaltă - unii dintre ei își odihneau crengile pe luciul apei. Copacii au început să se rărească și să devină mai scunzi, ba chiar își făcuse apariția și unul ce părea uscat, fără frunze. Ba nu, avea frunze însă erau negre! Stai așa! Nu pot fi frunze, căci au cioc și coadă!

Sunt cormorani negri, perfect camuflați! În zare, alți copaci purtători de cormorani. Mai mari, parcă! Ba nu, erau cuiburi! Cuiburi și cormorani! Zeci! Copacii ce străjuiau canalul aveau „rod bogat”! Ne-am apropiat ș'am trecut pe sub cuiburile mari acompaniați de chirăitul păsărilor. Câte-un pescăruș stătea înfipt pe vreo creangă, așteptând momentul prielnic pentru a fura ouă. Soarele lumina rotund, scăpându-și uneori câte-o rază, ca un laser, printre crengile pline de cuiburi. Pe malul celălalt, asaltat de stuf, un arbore singuratic, cu crengile argintii, mai mult despuiate însă pline de cuiburi și de cormorani negri, se reflecta creț în apa canalului. Din când în când câte-un ciripit melodios se suprapunea, ca un *voice over*, peste chirăitul cormoranilor din acel loc mirobolant. Pe fundal, un cer alb-albăstru completa o paletă de culori de care nu te puteai pur și simplu desprinde. Pân' la urma nea Florin a întors barca ș'am pornit domol spre altă destinație, însă sufletele noastre au rămas multă vreme acolo!

*Fragment din volumul „Prin mirifica Europă”,
aflat în pregătire.*

Raluca FARAON

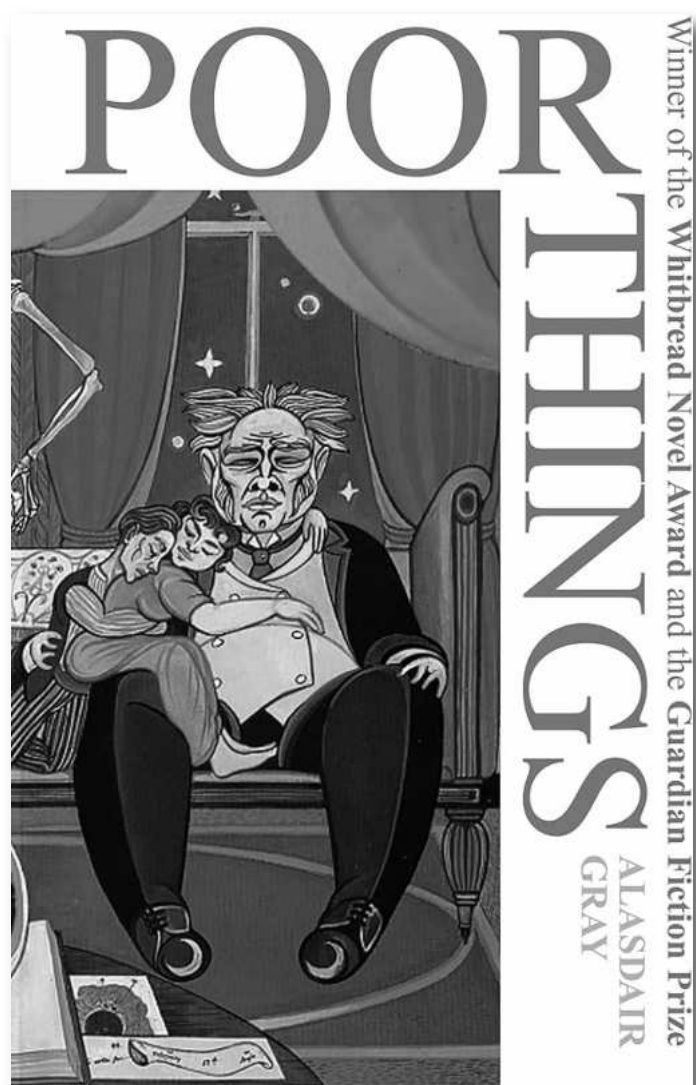
Frankenstein reloaded și nu prea

Filmul lui Yorgos Lanthimos, pe care am avut bucuria să-l văd într-o sală de cinematograful, *Poor Things/Sărmane creaturi*, m-a impresionat în mod deosebit, nicidecum pentru așa-zisul compromis cu ideologiile la modă (pe care le mistifică, nu le elogiază), ci prin jocul Emmei Stone (care a primit un Oscar binemeritat) și, mai ales, prin hipertextualitate și intertextualitate, ceea ce-l transformă într-o creație artistică de mai mare impact decât s-ar putea crede.

Bineînțeles, hipotextul la vedere este cartea lui Mary Shelley, *Frankenstein sau Prometeu mo-*

dern, ecranizată în fel și chip, ca nimeni alta, începând cu anii filmului mut până în zilele noastre. De notat că prestația lui Boris Karloff, odată cu filmul din 1931 (al cărui generic notează, pentru a crește suspansul, în dreptul monstrului, un semn de întrebare – *tarantinism avant la lettre*) și apoi, prin creațiile lui Bela Lugosi rămâne de neegalat, atât prin statura impresionantă, chipul înspăimântător de la natură și un soi de aspect macabru poetic, cât și prin sugestia unei vulnerabilități date de condiția existențială specifică.

Ei bine, hipertextul lui Lanthimos răstoarnă hilar perspectiva fizică, cel puțin. Savantul arată ca monstrul lui Frankenstein (cu un chip cârpit, cu un corp disfuncțional, din cauza faptului că tatăl său, savant iresponsabil, a experimentat necugetat pe corpul propriului copil). Creația, în schimb (se putea să fie altceva decât femeie?) este o creație perfectă nu numai ca aspect fizic, dar, mai ales, prin inteligența ieșită din comun, în progresie continuă, care se adaptează lingvistic, social, moral, în dorința de a (se) cunoaște și de a interveni salvator în unele aspecte deranjante din imediat (toate vizând masculinitatea toxică, evident). Ironia pare mai ușor detectabilă dacă ne raportăm nițel la ansamblu: deșteptăciunea asta întruchipată care e Bella (numele trimite la aparența frumuseții fizice, probabil, dar inteligența și capacitatea ei de adaptare, de revoltă contra conveniențelor sociale și morale primează, nu-i așa?), ei bine, geniul ăsta în devenire se pliază din mers la provocările vieții de natură sexuală și dominatoare (își face o idee despre ce înseamnă bărbatul cu nevoile sale primare, alături de avocatul aventurier și dependent de jocuri de noroc, Duncan Wedderburn, interpretat de Mark Ruffalo, într-un rol de zile mari, în bordelul lui madam Swiney din Paris etc.), dar nu sesizează că banii pe care îi ia de la Wedderburn, oferiți pe încredere unor marinari,

nu vor ajunge la sărmanii care mureau de foame în portul din Alexandria. Aha! Putem pune la punct câțiva masculi dominatori (devine și ea savant și îl transformă pe soțul Victoriei într-o capră), dar nu putem schimba inechitatea socială sau, dacă vrem să o facem, hazardul este cel care împiedică reușita. E doar un exemplu nesemnificativ despre mistificările grotești pe care vicleanul grec le amestecă printre aparențele de politică corectă. Pentru că nicio secundă nu i-a trecut prin cap să facă un film politic corect. Și dacă ai puținică minte, măcar cât Bella când se clatină pe picioare, te prinzi repede.

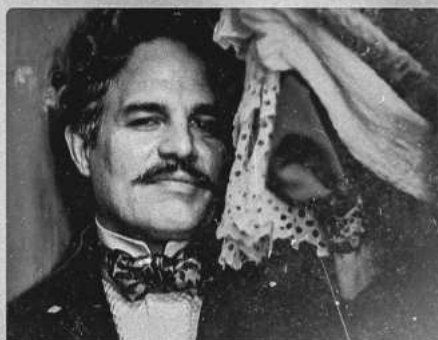
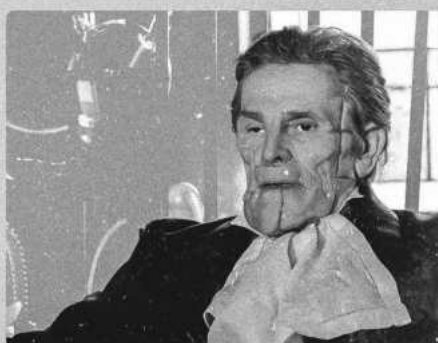
În regulă, legăturile cu cartea și cu filmul din 1931 sunt păstrate, oarecum, în geneza monstrului: o făptură moartă (integră, fizic) este resuscitată cu ajutorul electricității, prin înlocuirea creierului ei (al unei femei, pare-se, sociopată, așa cum creierul lui Frankenstein era al unui infractor, în film) cu al bebelușului ei nenăscut. Monstrul este seducător. Ca și în cazul referentului său livresc/ cinematografic, există o nestăvilă dorință de cunoaștere și încălcarea oricărei norme morale sau sociale. Dar aici lucrurile se complică simțitor. Finalul filmului ne prezintă, cu lejeritate și umor, o creatură împlinită, echilibrată, care nu pare să aibă nicio problemă de

conștiință nici cu zămislirea sa, nici cu trecutul, o făptură care seduce până la ridicol tot ce mișcă în jurul său, de la ajutorul savantului Godwin (numele trimite la un amănunt biografic al autoarei), Max McCandles, la prostituata de culoare socialistă, Toinette. Și ce? Am putea întreba. Asta înseamnă feminismul, la o adică? O femeie care face ce vrea cu corpul ei? Asta este victoria uriașă a Bellei? Nu mai e îngrădită în lanțurile opresante ale supunerii de către bărbatul toxic și alege ce, cu cine, când, unde să facă sex, interesându-se, din când în când, de Diogene, de Goethe și de marxism? Să fim serioși!

Poate ar trebui să ne dea nițeluș de gândit numele savantului: Godwin, numit pe scurt, God. Bine, omul este acum Dumnezeu și se pare că, în cazul Bellei, nu a dat greș. Să zicem. Dar următoarea creație feminină este un eșec, din punct de vedere cognitiv. Cine e Bella? Am dreptul să mă întreb. O fi inteligența artificială, o fi vreo ideologie la modă, o fi politica corectă născută din rănilor cauzate de un patriarhat abuziv. O fi ce vrea mintea creată a celui care caută ideologicul în artă. Vicleanul grec îl mulțumește pe acesta și parcă nu prea. Sunt prea multe ambiguități în comedia aceasta neagră și îmi aduce aminte de *Iñárritu*, regizorul mexican care este

premiat de Academia de Film pentru o creație artistică, *Babel*, în care critică toate neajunsurile societății americane. Nu cumva greul, pentru a putea să concureze la premiile Academiei, face ce face să pară multe politic corect, dar, de fapt, obține efectul contrar?

Mult mai importante sunt trimerile intertextuale care fac din *Poor Things* o creație postmodernă, voit artificială. Nu este, de fapt, nicio legătură cu realitatea, ceea ce contează este ficțiunea care oglindește cinematografia. Iar trimiteră la Tarantino este mai mult decât clară. Bella se mișcă natural în Lisabona și în Paris îmbrăcată cu totul atipic, mai mult decât atât, își pune o pereche de ochelari de soare futuriști exact ca

Django lui Tarantino. Așa cum Tarantino a făcut prin filme propria sa istorie (recuperarea ei ca fantezie personală, nu mistificarea ei), așa și Lanthimos a creat ce a vrut el ca ficțiune pură, în opoziție cu referentul real și livresc, deopotrivă. Toposul creat (Londra, Lisabona, Alexandria și Paris) este atât de poetic și fantezist încât nu poate fi asociat decât vag cu orașele care redau nume reale. Procedul nu este nou: să ne amintim de vagul Los Angeles al lui David Fincher în *Se7en* sau al fraților Coen în *The Big Lebowski*, New Yorkul lui Woody Allen în *Manhattan* sau al lui Luc Besson în *Leon*. Savantul are un trecut traumatizant prin experimentele gratuite ale tatălui exact ca în *Peeping Tom* de Michael Powell. Tot așa, entuziasmul său științific amintește de cel al doctorului care experimentează parogeneza

și schimbă un bărbat într-o femeie cu chipul soției care s-a sinucis în *La Piel que habito* al lui Almodóvar. De fapt, *Poor Things* mi-a amintit mult mai mult de filmul acesta decât de *Frankenstein* din 1931. Scene violente și explicite de sex, stilistica desăvârșită, muzica, eleganța, uneori macabră, jocul actoricesc, extravaganța, forța

cuvântului taumaturgică, impresia de artă vizuală. Este adevărat, însă, că filmul lui Almodóvar se apropie prin final mai mult de varianta originală, chiar dacă noua făptură nu este înviată din morți: savantul este ucis. Și tehnic vorbind, s-a descoperit că unele secvențe alb-negru au fost filmate cu cameră de 16 mm, cu lentile care distorsionează, tehnică folosită în *Elephant Man* al lui David Lynch, unde este vorba tot despre un om de știință care, cel puțin o vreme, vrea să facă pe Dumnezeu.

Până una-alta, Yorgos Lanthimos a realizat cel mai complex film al său de până acum, o bijuterie stilistică: interpretări magistrale, mesaj subtil, valențe artistice care țin strict de cinematograful postmodern, în linia lui Tarantino, fraților Coen, mai ales.

Iulia STAVRE

Două călătorii

Inside out

Este târziu, se apropie de ora închiderii și stau singură la masa din restaurantul italianesc. Este unul dintre cele mai în vogă restaurante din Bucureștiul anilor '90, abia deschis. Îmi rotesc privirea, mesele sunt aranjate exemplar, probabil pentru ziua de mâine, fiindcă în jurul meu mai sunt doar doi bărbați, la o masă, spre ușă. Poate pentru că oamenii mâine se duc la serviciu, nu mai stau până târziu în oraș. Prietenul meu mi-a propus să ieșim la restaurant, să sărbătorim terminarea sesiunii. Când a cerut nota, și-a dat seama că uitat banii acasă, nici eu nu aveam suficient la mine, așa că am rămas aici să îl aștept. Îmi vine să râd de situație, dar așa este el, nu mă pot supăra oricât ar fi de aiurit, are un suflet atât bun și este atât de amuzant că nu îmi amintesc să ne fi certat vreodată, de aproape doi ani de când suntem împreună.

Au fost niște zile cu soare și cald în acest februarie cu sesiune, în care m-aș fi plimbat prin București, pe străduțele acelea cu case vechi pe care le ador fiindcă mă invită să ȝes povești, aș fi stat pe o bancă și aș fi citit, în grădina lcoanei, l-aș fi însoțit pe prietenul meu în piața Amzei la cumpărături, aș fi făcut orice doar să nu fiu nevoită să stau în casă și să învăț. Mă binedispuneau florile pe care mi le aducea: ghiociei, frezii, lalele, parcă îmi aducea primăvara în casă.

Cu toate astea, am trecut cu bine și sesiunea aceasta, o singură notă de nouă. Sunt tocilară, recunosc că îmi place să învăț, citesc cu plăcere orice îmi pică în mână și mă bucur că mi-am găsit scopul: vreau să termin facultatea și apoi să îmi trăiesc viața la Paris.

Așa mi-am promis anul trecut, în noaptea aceea petrecută în Montmartre. Profa de franceză din liceu m-a ajutat să obțin o bursă, într-o

tabără de vară de o lună la Rambouillet, chiar dacă nu am ales să studiez literele, cum îmi recomandase ea. Așa sunt unii oameni, te iubesc și te ajută necondiționat, sau poate îi trimite Dumnezeu pentru tine, la momentul potrivit.

Până să plec la Paris nu ieșisem din țară. Mă revăd pe peronul Gării de Nord, cu un bagaj obișnuit, plecând în aventura vieții mele. Aveam douăzeci de ani și două sute de mărci germane în portofel.

Cât a durat călătoria, vreo trei zile, am privit pe geamul vagonului uimită de frumusețea peisajelor din toate țările prin care am trecut. În prima dimineață, când am schimbat trenul la Praga, am căscat ochii vreo două ore pe la magazinele pline de reclame, lumini și culori din gară. La micul dejun, mi-am cumpărat o înghețată cum nu mai văzusem până atunci, învelită într-un ambalaj așa de frumos că îmi venea să îl păstrez și să i-l duc cadou fratelui meu la întoarcere.

În Paris am fost așteptată de organizatori și am ajuns în tabăra situată în inima unei păduri, clădirea principală provenind dintr-un vechi castel transformat. După ce m-am instalat am fost invitată să dau un test de evaluare, pentru a stabili nivelul de cunoaștere a limbii franceze. Erau atât de calzi și calmi profesorii aceia, că nu am avut niciun fel de emoție.

M-am împrietenit repede cu colegile de cameră, Isabel din Spania și Andrea din Austria și am fost nedespărțite pe timpul taberei. Timpul liber îl aveam doar în weekend-uri și după ora 18,00. Aveam teme de făcut și destul de învățat, urma să dăm și un examen final, nu prea îmi ardea de ieșit, nu voiam să o dezamăgesc pe profă și nici nu prea aveam bani.

Într-o zi, ne-am strâns cinci fete și ne-am organizat să facem o excursie la Paris, de o zi și o noapte, fără cazare. Am pus bani pentru un ghid turistic și am făcut o listă cu obiectivele la care

vrem să ajungem. Isabel, a preluat conducerea grupului, s-a ocupat de biletele de tren, de abonamentele de metrou și autobuz. Singură nu aș fi reușit să mă descurc.

Într-o sâmbătă de dimineață am pornit împreună să vizităm Parisul. La prima oră ne-am înființat la Luvru, de unde am ieșit în jurul prânzului, am mâncat un sandwich, am băut o cafea și am pornit spre celelalte obiective pe care le aveam pe listă. Eram atât de fascinantă de oraș încât m-aș fi mulțumit și cu o simplă plimbare. Spre seară, bifasem cam tot ceea ce ne dorisem să vedem.

Ne-am propus ca toată noaptea să o petrecem în Montmartre. Este un cartier cu viață de noapte. Când am trecut pe lângă Moulin Rouge era noapte de-a binelea și am fost copleșită de roșul rujului fetelor cu fuste mult prea scurte din jur.

Ne-am oprit să bem un jus d'orange înainte să luăm în piept dealul către Sacre Coeur. Când am ajuns, am stat pe treptele basilicii ca să ne odihnim. Nu am putut să facem poze, niciuna nu avea aparat foto, doar am privit luminile Parisului și eu i-am spus că aș putea să trăiesc aici. Mă îndrăgostisem de tot ceea ce văzusem în ziua aceea. Era vară, soare, parizieni, turiști, viață și fericire. La terase, bărbați care citeau cu nonșalanță ziarul, în fața unei cafe au lait, femei stilate, elegante, chiar extravagante uneori. Mi-au plăcut până și șoferii de autobuz. Erau impecabili cu cămășile imaculate și cravatele negre, subțiri. Dacă în țara asta șoferii de autobuz arătau așa de bine, oare cum arătau directorii de companii?

Am mâncat într-un restaurant în Place du Tertre, am povestit și am râs continuu, singura grijă era să așteptăm dimineața ca să ne întoarcem în tabără. Când s-a închis restaurantul, spre dimineață, am plecat agale spre biserică să așteptăm răsăritul. În fața unui restaurant ne-am oprit și am privit un cuplu care dansa superb, un tango cântat în surdină de un acordeon franțuzesc. La final, toți oamenii din restaurant au aplaudat, nu erau dansatori profesioniști, nu erau animatori, erau doar doi oameni care își trăiau frumos viața.

— Bună, am venit, noroc că am avut mașina cu noi.

— Hei, bine ai revenit.

— Ești ok? Hai să mai luăm un desert, ceva...

— Nu știu când a trecut timpul, mi-a fost teamă la un moment dat, de scandal dacă nu te întorceai până la ora închiderii, ceea ce era imposibil.

— Trebuia să aștept la ușă, să vedem ce făceai.

Am început să râd, îmi și imaginam faza, avea un talent extraordinar să mă amuze din orice nimic și să minimizeze dramatismul oricărei situații. Pe lângă toate acestea, îmi dădea o încredere teribilă în mine, dacă îmi spunea serios, că pot să scriu o carte, cred că o scriam pe loc.

— Hai să mai bem un ceai, am zis eu relaxată.

— Un ceai? Te scot la cel mai fițos restaurant din București și tu mai vrei doar un ceai?

— Poate iar nu îți ajung banii să achiți nota, am zis malițios.

A făcut semn discret chelnerului și a cerut două pahare de șampanie.

Am deschis ochii mari, nu înțelegeam ce se petrece, șampanie beam doar de revelion și înainte să îmi dau seama, m-a întrebat, punând pe masă o cutiuță cu un inel, pe care de fapt o uitase acasă:

— Vrei să fii soția mea?

25.02.2024

Bazinul din curte

Am nouăzeci de ani. Este vară, stau pe un șezlong, la soare, lângă bazinele din curtea casei părintești. Am închis ochii. Este prea multă lumină și uneori îmi simt pleoapele grele de povara amintirilor.

Tata meșterește ceva la sistemul de pompare al apei. Se află în bazin, iar eu îl privesc așezată în genunchi, cu coatele întinse pe marginea lucioasă și rotunjită. Mi-a promis că îl transformă în fântână arteziană. Bazinul este asemenea fântânii arteziene din parcul orașului, mai mic ca dimensiune, perfect rotund, doar că ceva mai adânc. Fix în mijloc se află o bucată mare și neregulată de piatră, asemenea unui munte în vârful căruia se găsește o țâșnitoare ca cele din care bei apă, în oraș.

— Mi-ar fi plăcut ca în loc de bazin să avem o piscină.

— Da, scumpo, ar fi fost tare, dar nu cred că aveam loc. Stai să vezi ce-o să ne răcorim acum.

— Mi-ai spus că ai putea să îl umpli și mă lași să stau cu picioarele în apă. Te rog, te rog l-am implorat eu.

— Să văd dacă reușesc să dau drumul la fântâna arteziană și mai vedem. Pe locuri, fiți gata....

— Staaart! am zis cu ochii plini de uimire.

Din mijlocul bucății de piatră, apa țâșnește haotic, stropindu-l pe tata care este încă în bazin. Tata oprește apa și atașează în vârful țâșnitorii o sită cu câteva găuri. Acum a reușit, avem o fântână arteziană. Tata mă ia în brațe și mă coboară în bazin, apa ne răcorește pe amândoi, pe haine, pe fețe, râd fericită în brațele tatei.

La insistențele mele, tata umple bazinul cu apă. Îmi văd dorința împlinită. Să stau pe marginea bazinului cu picioarele goale în apă. Tata îmi aduce o înghețată.

Am numai cinci ani, mănânc înghețată, clipesc cu picioarele în apă, îmi privesc chipul în oglinda de la suprafața apei. Atmosfera de afară este fierbinte. Sunt spre patruzeci de grade. Mă las să lunec pe marginea rotunjită a bazinului, îmi place răcoarea apei ce îmi atinge pielea, mă gândesc că mă joc, ca la mare sau la piscină. Acolo

am colac, aici nu, iar eu nu știu să înot. Alunec ușor, mă scufund ca atrasă de un magnet, înghețata cade, cornetul plutește deasupra apei, înghețata se topește în apă, iar eu nu mai simt deloc căldura, parcă mă dezintegrez în răcoare, lumină și apă. O secundă, două, trei, cinci...

Deodată, două brațe puternice mă prind de subsuori, mă trag afară din bazinul cu apă, tușesc, mă ustură nasul și gâtul, respir, simt aerul cald care mă sufocă, cu toate acestea trag adânc aerul fierbinte în piept. Îl văd pe tata lăcrimând și mă întreb de ce nu mai râde, când adineauri era atât de bine dispus.

Deschid ochii și privesc dimineața, pe fereastra camerei de cămin.

Pare a fi o zi de toamnă târzie cu soare și cer senin, la aniversarea mea de douăzeci de ani.

28.02.2024

Sorin CERIN

Editura Paco, domnul Victor Achim și cum am devenit scriitor

Rareori mi-am dorit să scriu ceva despre propria mea viață, în schimb adeseori, am ales să-mi mistui sufletul pe jarul aprins al poeziei. Mulți au făcut afirmații despre viața mea fără să o cunoască cu adevărat. M-am născut la granița dintre toamnă și iarnă pe data de 25 noiembrie 1963 în orașul Baia Mare, un orașel miner din nord vestul României. Am venit pe lume odată cu prima ninsoare. Din punct de vedere fizic am 189 cm, 93 kg, păr șaten, acum grizonat, cândva îmi plăcea să-l vopsesc în negru. În anul 2022, luna februarie, am aflat în urma unor teste ADN făcute de către compania My Heritage, că sunt: 61.0% balcanic, 27.5% grec, 7.7% turc și 3.8% evreu așchenaze. Nu știu cât de importante sunt toate acestea față de sufletul meu, cu care am scris paginile atâtor volume de poeme, aforisme sau filozofie. Poate o să vă întrebați cum anume am debutat?

În 2003 tocmai am terminat de scris manuscrisul la romanul *Destiny*. Pe vremea aceea încă lucram pe hârtie cum s-ar spune, adică scriam cu stiloul pe coli de caiet, pe care le dădeam unei dactilografe care să dactilografieze manuscrisul la mașina de scris. Pe urmă am căutat o editură. Am aflat adresa editurii Paco din cartea de telefon, unde am căutat cuvântul editură. Mi-am notat-o împreună cu numărul de telefon. Am sunat la Paco și țin minte că mi-a răspuns o femeie spunându-mi că directorul editurii se numește Victor Achim și nu este pe moment la sediu, dar să sun peste o oră că sigur îl voi găsi. Am sunat, și la telefon mi-a răspuns o voce gravă, bărbătească. Era domnul Achim. M-a invitat să merg la editură cu manuscrisul dactilografiat. Odată ajuns la editura care-și avea sediul pe strada Cristofor Columb din București, l-am întâlnit pe domnul Victor Achim, cel care conducea

destinele acestei edituri. Era un bărbat grizonant, în jur de șaiszeci de ani, de statură medie. L-am spus că vreau să public un roman la editura dânsului. Mi-a cerut manuscrisul dactilografiat și mi-a spus că îl va citi iar dacă va considera de cuvință să îl publice vom semna un contract. Am așteptat o săptămână și niciun răspuns, Abia după mai bine de o lună sunt chemat la editură, unde am fost întâmpinat de domnul Victor Achim. Mi-a spus că în urma lecturii manuscrisului este de acord să mi-l publice, urmând ca dreptul meu de autor să fie de doar cinci procente întrucât piața editorială trecea printr-o perioadă grea. Se întâmpla în anul 2003. Acele cinci procente urma să le primesc în urma vânzării cărții mele. Așa am publicat prima mea carte de debut în anul 2003. Pe urmă au urmat alte cărți publicate de editura Paco, în exact aceleași condiții ca și prima carte, adică prin contract semnat în urma lecturării, unde primeam un anumit procent provenit din vânzarea cărții în cauză. Astfel au apărut volumele mele de aforisme, „Revelații”, „Nemurire”, „Învață să mori”, „Rătăcire”, „Libertate”, „Cugetări esențiale”, „Dumnezeu și Destin” dar și volumele de poezii precum „Poeme de dragoste”, „Templul inimii”, „Suflete pereche”, „Eram marile noastre iubiri”, „Adevăr, Amintire, iubire”, „Legendele sufletului”, „Inimă de piatră amară”, „Umbrele inimilor”, „Parfum de eternitate”, „Memento mori”, „Adresa unei cești de cafea”, „Alegerea Mântuitorului”, „Cuvântul Lui Dumnezeu”, „Facerea lumii”, „Politice”, „Îngeri și Nemurire”, „Prin cimitirele viselor”, „Moarte”, „Liberul arbitru”, „Non-Sensul Existenței”, „Iluzia Vieții”, „Ploi de foc”. Toate aceste cărți au fost publicate numai pe cheltuiala editorului Victor Achim, cu care semnam de fiecare dată, la fiecare carte în parte, un contract de drepturi de autor, unde la început îmi revenea procente începând cu cinci la sută, pe urmă de zece la sută, ajungând în cele din urmă

la procente de douăzeci la sută din vânzarea cărților. Am zeci de astfel de contracte semnate cu domnul Victor Achim, un editor care a făcut atât de mult bine pentru literatura română contemporană și căruia îi datorez în cea mai mare măsură devenirea mea ca scriitor. La fel de mult, poate, pe cât de mult m-a ajutat soția mea Dana Cristina Gorincioiu, ce a fost mereu alături de mine și m-a susținut dându-mi încredere în mine. Tot soției mele Dana Cristina Gorincioiu îi datorez și traducerea în limba engleză a celei mai mari părți a operei mele. Știu, că sunt unii calomniatori care din diverse motive josnice afirmă că mi-aș fi plătit publicarea cărților la editura Paco. Fac această dezvăluire aici, în mod public, întrucât țin să le amintesc tuturor celor ce cred că aș fi plătit vreodată editurii Paco pentru opera mea, că eu, Sorin Cerin, nu i-am dat niciodată vreun ban domnului Victor Achim, coordonatorul și directorul editurii Paco sau vreunei alte persoane din cadrul editurii Paco, pentru a publica vreuna dintre cărțile mele la editura Paco, în schimb editura Paco mi-a dat de atâtea ori banii proveniți din drepturile mele de autor, ca urmare a vânzării cărților mele în librării. Pe vremea aceea, acum douăzeci de ani piața cărților era cu totul alta. Existau multe librării care s-au desființat, odată cu apariția internetului. Piața cărții tipărite a falimentat exact ca și piața presei tipărite. Cine mai cumpără azi ziare de la chioșcuri? Aproape nimeni, fiindcă marea majoritate a oamenilor le citește direct de pe internet. Scriu acest articol despre viața mea, ca să se știe de către criticii și istoricii literari, modul în care mi-au fost publicate cărțile la editura Paco. Toate au apărut pe cheltuiala editorului, în urma semnării unui contract prin care mi se dădeau anumite procente din vânzarea cărții, ce reprezentau drepturile mele de autor. Editura Paco proceda la fel și cu ceilalți autori. Nu cred să existe vreun autor care să fi publicat vreodată la editura Paco și să afirme că a dat bani pentru publicarea cărții lui. Dacă ar exista așa ceva, să vină și să spună răspicat publicului, cum se numește și ce carte a publicat. Dar așa ceva nu există fiindcă știu sigur că domnul Victor Achim suporta pe propria lui cheltuială tipărirea cărților, întrucât de fiecare dată semna cu autorul un contract de drepturi de autor din vânzarea cărților. Mai mult decât atât, editura Paco a publicat și autori din alte țări, ale căror cărți erau traduse în limba română tot pe cheltuiala

editurii Paco dar și opere ale scriitorilor clasici români sau universali pe care, pe cei din urmă, editura Paco îi traducea. Este ușor să denigrezi o editura tradițională, poate, ultima editură tradițională din România, întrucât toate celelalte sunt subvenționate sub o formă sau alta sau cer bani autorilor.

Și da, am dedicat volumul de poezie în limba franceză intitulat: *Âme*, lui Vivian Mary Hartley care este numele de fată al actriței Vivien Leigh. Referitor la cum am întâlnit sufletul lui Vivien am scris pe larg într-un articol publicat în limba franceză în revista *Destine literare*, nr. 62 / 2023, p. 71-74, intitulat: *À propos de ma vie Vivien Leigh (Vivien Mary Hartley)* și în *Revista Nouă* nr. 2 (125) / 2023, intitulat: *Vivien Leigh (Vivien Mary Hartley)*. Astfel de experiențe paranormale, asemănătoare mie, au mai trăit și alții, de exemplu, Bogdan Petriceicu Hasdeu cu fiica sa Iulia. Între mine și Iulia Hasdeu există câteva coincidențe bizare. Prima mea locuință din București, se afla pe strada Iulia Hașdeu la numărul 2, unde am ajuns printr-un concurs de împrejurări la fel de bizar în anul 1985. După mulți ani, ajung să public la *Revista Nouă*, publicație fondată cu mult timp în urmă de Bogdan Petriceicu Hasdeu, tatăl Iuliei Hasdeu, care a trecut prin anumite experiențe în ceea ce privește viața de după moarte cu mult înaintea ca și eu să trec prin astfel de experiențe similare cu Vivien Leigh. Nu sunt nici primul și nici ultimul care a trăit sau va trăi astfel de experiențe. Această carte intitulată *Âme*, a fost recompensată anul acesta, și anume, în luna februarie 2024, cu premiul Jacques Prévert, decernat de către Societatea Poeților Francezi din Paris, Franța, pentru anul 2023.

La începutul anului 2020 am primit un e-mail (mesaj electronic) de la o doamnă pe nume Vera Sotirova din Varna, Bulgaria. Doamna Vera Sotirova mă întreba dacă sunt de acord ca anumite fragmente din lucrarea publicată de mine și intitulată *Culegere de Înțelepciune* să fie traduse în limba bulgară pentru a fi publicată la editura Sveta na Knigite, unde lucrează dumneaei, întrucât cartea mea intitulată *Culegere de Înțelepciune* le-ar fi stârnit interesul, în urma lecturării. Acest mesaj a fost pentru mine o surpriză plăcută și i-am răspuns distinsei doamne că sunt de acord cu propunerea făcută. După câteva zile am primit un contract pe care l-am semnat cu editura respectivă. În contract se sublinia faptul că editura

va suporta atât cheltuielile cu traducerea cărții în limba bulgară dar și cu editarea și tipărirea acesteia. Practic cartea intitulată: Antologie de înțelepciune: Aforisme (fragmente), urma să apară numai și numai în contul și pe cheltuiala editorului. Editorul ar fi ales o persoană anume, care să selecteze anumite aforisme din Culegere de Înțelepciune, fără ca eu să fi avut accesul de a participa în vreun fel sau altul la selecția aforismelor. Aforismele au fost selectate independent de persoana mea. Și cam aceasta a fost tot. După câteva luni, spre sfârșitul anului 2020 a apărut cartea în limba bulgară, intitulată: Antologie de înțelepciune : Aforisme (fragmente). Practic operele mele de aforisme din Culegere de înțelepciune i se dedica o antologie. Abia după publicarea cărții am aflat că cel care a făcut selecția de aforisme din Culegere de înțelepciune se numește Eleazar Harash, un om de aleasă cultură de origine bulgară. După apariția cărții am aflat că domnul Eleazar Harash, este, nu doar un remarcabil om de cultură, dar și o personalitate care a scris mai multe cărți despre ezoterism, având chiar dumnealui anumite calități paranormale. Ulterior am aflat că este atât vestit pentru calitățile sale paranormale încât este căutat de către persoane din mai multe țări și continente, fiind considerat chiar, una dintre persoanele cele mai importante din lume care posedă aceste însușiri paranormale. În cele din urmă m-am decis să-i scriu doamnei Vera Sotirova despre experiențele mele paranormale referitoare la Vivien, mai precis i-am atașat în mesajul meu și articolul scris de către mine în limba franceză referitor la Vivien și apărut în revista Destine literare. Doamna Vera Sotirova a avut bunăvoința să traducă în limba bulgară acel articol și să-l trimită domnului Eleazar Harash. După mai bine de trei săptămâni, domnul Eleazar Harash mi-a răspuns referitor la Vivien. Voi reda exact cum am primit mesajul de la domnul Eleazar Harash, referitor la Vivien, scris în limba engleză:

To Sorin Cerin

This woman is an ancient mystic ray of the hiddenness. She has seen the descent of the mystical consciousness upon you because she is anciently connected with you. She is a woman-soul from a high dimension – the dimension of the androgyn = the wholeness and because of this she sees through the wholeness. She is a mystic essence which only visibly appears a soul. Her kernel is a

miracle. She does not like external birth. She likes her unbornness and her freedom. She is a high realization. What unites you both is the unspeakable ancient mystique. Your way, as hard as it may be, is pure blessing. The mystic relationship with a soul is ancient life in infinity. Every real relationship is entrance into the heart of God – into the soul of God.

*Eleazar Harash
with esteem and honor towards Sorin
Varna, 2023*

tradus în limba română arată astfel:

Această femeie este o străveche rază mistică a ascunsului. Ea a văzut coborârea conștiinței mistice asupra ta, deoarece ea este conectată din vechime cu tine. Ea este o femeie-suflet dintr-o dimensiune înaltă – dimensiunea androginului = ce reprezintă totalitatea și din această cauză ea vede prin întregime. Ea este o esență mistică care apare doar în mod vizibil un suflet. Miezul ei este un miracol. Nu-i place nașterea externă. Îi place nenăscutul și libertatea ei. Ea este o realizare înaltă. Ceea ce vă unește pe amândoi este necuprinsa mistică antică. Calea ta, oricât de grea ar fi, este o binecuvântare pură. Relația mistică cu un suflet este o viață străveche în infinit. Fiecare relație reală este intrarea în inima lui Dumnezeu - în sufletul lui Dumnezeu.

*Eleazar Harash
cu stima și onoare fata de Sorin Cerin,
Varna, 2023*

Vasile Ioan CIUTACU

Este foarte important să-ți înțelegi rostul tău, nu doar în micul „acasă”

- Interviu cu prof. univ. dr. Ion Bulei -

Drumul urcă zgrunțuros și pietros spre țara Colților de Nisip, spintecând parfumul de zarzăr și de corn. E numai un început de primăvară, când sălciile pletoase stau înverzite deasupra apelor după ce mai înainte au fost duse la liturghii pentru a căpăta binecuvântarea Domnului.

La capătul acestui drum, care nu se sfârșește niciodată dăm peste ultimele gospodării ținute în plase de păianjen, după care începe pădurea Boncu.

Aici, din întâmplare, deci fără să ne dăm întâlnire, dau mâna cu profesorul universitar, doctor în istorie, istoric cu o croznă de cărți, referate și conferințe despre românii de altădată, Ion Bulei, venit pe meleagurile natale să mai deschidă încă o dată poarta casei părintești.

Ne dăm la vorbă. Ne întrebăm de una, alta, ne răspundem tot sincer, ca în vremea copilăriei, în prezența surorii sale, profesor Elena Lungeanu și a mamei sale, Maria.

Mai este de adăugat că în timpul convorbirii noastre mama închidea și deschidea o ușă instinctual, ca să marcheze parcă distinct părți din vorbirea purtată cu unul dintre cei mai mari istorici ai României de astăzi. Această ușă era precum filele unei cărți care se lăsa citită sau închidea perioade istorice de care noi vorbeam.

* * *

R: Ne aflăm din nou la obârșii. Izvorul nostru din totdeauna. Ce înseamnă pentru istoricul Ion Bulei aceste locuri?

IB: De fapt, aici m-au adus două lucruri: mama și casa. Mama pentru că ea înseamnă ceea ce este pentru fiecare dintre noi, adică totul. Casa pentru că semnifică o bună parte a vieții mele. Aici am trăit atâția ani, fără să mă gândesc că voi pleca vreodată în alt mediu și acum, când așa ceva s-a întâmplat, de fapt, când zic „acasă” înseamnă casa de aici.

R: Regreți, domnule profesor, că ați plecat de aici, din aceste locuri aproape de vis?

IB: Păi nu știu ce să spun. Este ca și cum m-ai întreba dacă regret că n-am trăit în veacul al nouăspre-

zecelea. Aș spune că regret pe de o parte, iar pe de altă parte, mă gândesc cum m-aș fi descurcat dacă n-aș fi avut internet, apă caldă, telefon, comunicări mai rapide cu prietenii. Și în veacul trecut puteam comunica făcând corespondență, așa întrețineam viu în noi acest sentiment al prieteniei, mult mai trainic decât îl întreținem astăzi, pentru că îl exprimam în cuvinte, cuvinte care toate erau gânduri ale noastre, erau trăiri de prin alte părți, care se îmbinau cu trăiri de mai înainte, erau cuvinte în care noi ne regăseam...

R: Să înțeleg că s-a cam terminat cu prietenia în aceste vremuri atât de răsucite?

IB: ...acum, cu internetul, sigur că-l scriem, sigur că avem cuvinte și comunicăm, dar parcă acele cuvinte au ceva convențional, parcă peste ele nu mai suflă acea bucurie a sufletului, pe care o găsești în corespondența atâtor și atâtor în veacul nouăsprezece și douăzeci, în veacul douăzeci și unu suntem mai rapizi, dar ne-am pierdut ceva din noi. Spuneam odată că era pe muntele Pamirului un grup de excursioniști, conduși de un ghid, care înaintează. Merge, și merge, și merge și deodată se oprește, pentru că se oprește și ghidul. Și stau, și stau, și stau, unul dintre excursioniști, enervat că nu

se mai pleacă odată, întreabă: „*Bine, dar de ce stăm?*”. La care ghidul răspunde: „*Pentru că sufletele ne-au rămas în urmă*”. Așteptau acolo tocmai ce de fapt noi simțim că ne lipsește atât de tare. În această rapiditate de mișcare am avut norocul să colind Europa, deci să cunosc și altceva, mereu să fiu pe drumuri pe care, atunci când eram aici, o simțeam ca o plimbare de la casa părintească până la muchia Gâlmii. De aici, până în Valea Coșcovei, de aici până la vâlcetul din spatele casei, de aici până în pădurea Feței Rele. Adică, aveam niște repere care erau ale noastre și care altora nu le spuneau mare lucru, dar care, pentru noi, constituiau pietrele de hotare ale vieții noastre de aici.

R: Acestea, astăzi își mai pun amprenta pe sufletul dumneavoastră, domnule profesor?

IB: Pierderea lor da. Îmi dau seama că este chiar o pierdere mare. Ne-am pierdut pe noi, aici nu ne puneam întrebări, dar trăiam efectiv bucurându-ne de fiecare fapt simplu: de faptul că acel cireș, cântat de tine, tocmai a înflorit, mama te strigă, de faptul că s-a rătăcit vaca și trebuie să te duci după ea sau câinele a mâncat ori găinile vor să se culce și trebuie închise.

R: : Vorba poetului, eternitatea mai e la sat?

IB: Nu, nu mai este eternitatea la sat. Eternitatea a fost în gândul altora, și altor oameni inteligenți, mai ales în perioada interbelică. Da, și înainte de aceasta eternitatea era la sat. Astăzi n-o mai găsesc aici. Lucrurile pe care le-am spus mai înainte s-au pierdut sau stau undeva ascunse, abandonate. Eternitatea eu n-o mai simt ca fiind la sat, nu mai simt deloc nevoia de eternitate, pentru că suntem în acest postmodernism și am senzația că merg până undeva de unde începe altceva și suntem într-un proces care nu se sfârșește și în niciun caz într-un proces care nu mai are același reper ca înainte. Tot timpul reperele lui sunt în mișcare, deci și eternitatea noastră, în ghilimele o spun, de odinioară și-a pierdut consistența.

R: Atunci, unde vă e sufletul, domnule profesor?

IB: La asta mă gândesc și eu și mă întreb de o mulțime de timp de fapt cât mai sunt eu și unde mai sunt eu, pentru că fac fel de fel de lucruri, toate mă atrag, dar mă atrag pentru o jumătate de zi, o zi, o săptămână, pe urmă mă las dus de altceva. Trăiesc tot timpul sub semnul unui relativ, care este relativul vieții cotidiene și sufletul nu mi-l mai caut pentru că nu mai am acele mari dorințe pe care ar trebui să le duc la împlinire în ani și ani, așa cum făcea tatăl meu. Tatăl meu avea în strategia vieții lui fixate niște obiective, niște principii pe care reușea să le ducă la împlinire.

R: Matematic?

IB: Da. Să facă niște copii, să-i crească, să le urmărească vârstele lor tot timpul, să-și facă o casă, să îngrijească o grădină tot timpul, să țină sub observație

animalele lui. Sigur că toate acestea erau întrerupte de o ducere la biserică, duminică și, ca să fim sinceri, nu în toate duminicile, ci numai atunci, de marile sărbători creștine. Îmi aduc aminte și acum, că suntem într-o zi de mare sărbătoare, cum erau acestea când tata exista, adică erau niște zile cu totul și cu totul deosebite față de celelalte. Exista această posibilitate să împarți cumva lucrurile vieții. Nu tot ceea ce se întâmplă azi este același lucru cum a fost ieri sau va fi mâine. Exista acea bucurie de a trăi, era bucurios tata că trăiește și că viața lui are un rost, ceea ce eu azi, din păcate, nu mai pot spune același lucru. Rostul era dat tocmai de acele obiective, principii, obiceiuri. Nu-și punea prea multe întrebări, dar era convins că viața trebuie trăită așa. Asta îl apropia mai mult de cei care fuseseră înaintea lui și în orice caz dădea copiilor o soliditate.

R: ...De a se sprijini trainic, cu piciorul pe o stâncă.

IB: ...Așa este. Se sprijinea pe Muchia Gâlmii, domnule.

R: Ce înseamnă Sinaia pentru dumneavoastră?

IB: Sinaia este locul încărcat de multă istorie și aceasta am cunoscut-o în perioada mai nouă, în timpul studiilor mele de prin alte părți, reprezintă ceea ce a însemnat în general Sinaia pentru români și ce înseamnă ea pentru lume prin prezența regală și a elitei noastre. Cu alte cuvinte, înseamnă istorie, în primul rând, multă istorie, pe care a îmbogățit-o mereu și despre care acum aș putea spune că știu multe, ceea ce altădată n-o puteam face. Sinaia mai înseamnă pentru mine și o perioadă concretă din viața mea. Aici am făcut liceul, este perioada verilor în care mă duceam ca ghid la Castelul Peleş în vremea studenției mele. Sinaia înseamnă o amintire mereu regăsită, oricând înnoită, întotdeauna păstrată. Dincolo de asta, înseamnă bucuria aia pe care o regăsești când dai peste amintiri ale acelei vârste tinere, care sunt în general amintiri frumoase. Vârsta tânără are amintiri tinere, chiar dacă nu erau amintiri câteodată foarte, foarte plăcute. Îți aduci aminte și de vremea când ai luat o notă proastă, de o teză nereușită sau de o iubire ce n-a fost să fie etc.

R: Cum putem să scriem istoria românilor de acum?

IB: Păi, așteptăm să treacă un timp ca să se sedimenteze lucrurile pentru că mi se pare că trăim niște lucruri și întâmplări ieșite din comun, așa încât atunci când lucrurile se vor așeza vom alege esențialul de efemer. Probabil că lucrurile vor fi înțelese comparându-le la justa lor proporție. În orice caz, trăim o istorie care este mai deosebită față de cea pe care am trăit-o noi, o istorie politică în primul rând. Dar să nu ni se pară că această istorie este cu totul și cu totul ieșită din comun. Într-o normalitate europeană și intrând în ea avem istoria acesteia, adică

*Pe când era prof. suplinitor la Școala din Poiana Comarnic. Alături, fratele Gheorghe și eu.
Prof. univ. dr. istoric Ion Bulei în ograda copilăriei*

treptat, treptat, vom regăsi și această normalitate în condiția în care Europa va continua să trăiască în pace și să nu fie conflicte care să ne schimbe total sensul vieții noastre atât de scurte.

R: Sunteți de acord cu Cantemir, Cioran, Noica, atunci când ne ceartă și ne judecă atât de aspru?

IB: Bineînțeles că sunt. Rostul intelectualilor este să-și caute destinul, mereu certându-se pe sine și certând pe cei de o seamă cu el. Pe cei ai lui, cărora trebuie să le ceară mereu o implicare mult mai activă în viața asta. Cioran este românul, intelectualul care ne îndeamnă la o viață, nu la o viață oarecare, la una care să fie consumată activ. N-are rost să duci o existență pur și simplu. Are foarte mult sens serviciul existenței cu adevărat, plină de ceva, acel ceva care înseamnă viață.

R: Păi atunci nu intervine ruptura între intelectual și societate? Se mai poate ține societatea după intelectualii ei? De aici blamarea lor în vulg, nu-i așa?

IB: Ruptura între intelectual și societate este în general percepută tot de intelectuali, în realitate, eu cred că sunt intelectualii vremii, care se găsesc și își trăiesc vremea. Istoria poate fi percepută și ca o suită de generații, o generație care înseamnă 30 de ani sau 33, viața lui Hristos. Deci noi putem percepe istoria noastră ca o generație de la 48, o generație care a urmărit să intermedieze intrarea Europei aici, o Europă de fapt care venea. S-a găsit însă această generație care i-a pregătit venirea. Este o generație a idealului național, o generație care construiește statul român

la 1918, este o generație culturală, așa cum o numea Eliade, care spunea că în sfârșit, după ce neam făcut statul național, intelectualii nu mai trebuiau să fie determinați istoric. Ei au făcut ceea ce istoria le-a cerut. De atunci încolo trebuie să facă numai cultură, adică să dea împlinirii lor un rost, să-și pună în valoare toate potențialele.

R: Avem asemenea potențiale?

IB: Am dovedit de atâtea ori că avem.

R: Atunci de ce nu scoatem capul în lume?

IB: L-am scos, nu putem spune că suntem chiar ulțimii, dar putem afirma că multe din valorile noastre nu s-au împlinit îndeajuns, asta e, din motive care țin de existența unei culturi, care nu este a unui popor foarte mare. Se spune adesea că trebuie să ai vreo cincizeci de milioane de oameni ca să fii un producător de cultură, pentru ca să ai o limbă de cultură. Apoi, nu uita că suntem și noi în zona asta, mai perturbată istoric, unde mulți dintre intelectualii noștri de valoare s-au format plecând în alte culturi și acele culturi îi revendică astăzi. În general românul este inteligent nu numai ca medie, este inteligent și prin valorile scripitoare pe care le-a dat. Toate popoarele au dat valori, în perioade diferite.

R: Poporul nostru are consecvență istorică?

IB: N-are. Rostul intelectualului, între altele, este și acela de a-i face educație neamului acestuia și mai ales rostul politicului, al intelectualului care este acum în politică este un rol extrem de important, pentru că, efectiv, de foarte multe ori, efortul nostru național s-a dispersat. N-a fost capabil să se concentreze. De aici, ce spuneam și mai înainte, valorile noastre nu s-au putut aduna într-un rost mai esențial, grav, al culturii în general. Este și ceea ce spunea și Călinescu, plângându-se de faptul că neputința realizării inteligenței românești, la valoarea pe care el își dorea să fie. Cerea studenților, ca întotdeauna să se depășească, să fie dincolo de aparența cunoaș-

terii, adică să fie undeva, în interiorul unei civilizații și al unei culturi, care însemna universalitatea. Este ceea ce cerea de fapt un Pârvan, pe care îl regretăm că a fost un intelectual ce a murit la numai 45 de ani, că la noi multe din valori s-au pierdut fizic înainte de a se afirma plenar. Și el dorea ca tinerii pe care-i pregătea în Italia să fie capabili nu doar ca să se întoarcă în țară și să știe mai mult decât alții, care n-au fost prin Italia, ci să fie niște tineri care se pregăteau pentru efortul cultural al Europei, ca oamenii să gândească în plan european și nu să gândească în plan românesc pentru a afirma într-un loc sau altul un rost al nostru, ci un rost să intre în rostul culturii europene. Este foarte important lucrul acesta. Adică, noi ne găsim locul nu neapărat vorbind despre noi, ne găsim rostul participând într-un efort de voință intelectuală colectivă. Este foarte important să-ți înțelegi rostul tău nu doar în micul tău „acasă”, dar întotdeauna ținând cont de faptul că ai avut și că ai mereu un „acasă”, care-ți dă mereu permanența unei stabilități sufletești esențială în creație. Deci, existența unui „acasă” este un deziderat pentru toată lumea și o raritate pentru cei care efectiv fac ceva ca lumea în existența lor.

R: O lacrimă de speranță?

IB: Lacrima lumânării care se topește de Paști.

* * *

Luați aminte! E seară. Mama ne-a dat târcoale tot timpul, îngrijindu-ne să avem pe masă mâncare și ouă roșii. Profesorul nostru se uită la ceas, se scoală de la masă, ne îmbrățișează și pleacă, lăsându-ne „acasă”, cu ochii ducerii lui plini de o durere sfântă. Dar ușa pe care o închidea și o deschidea mama, intrând și ieșind cu rost, închidea și deschidea parcă în vremea convorbirii noastre perioade istorice. Adică timpul...

Interviul a apărut și în „Ziar de Sinaia”, nr. 553, 5 aprilie 2007

Ion Toma IONESCU

Fragmente din roman

Pulpă de căprioară în sos de vin

Căluțul cabrat de pe botul bolidului roșu necheza scuturându-și coama furios la adresa guvernului. Citise de curând master planul general de transport și realizase că visul autostrăzii Sibiu - Pitești se menținea și anul acesta la stadiul de coșmar. Eram de ore bune la volan încă răbdător, nu ajunseseam la faza înjurăturilor. Discutam ce era să fac, prinși între două tiruri de marfă cu căluțul cabrat, incitându-l să ia atitudine. Prevăzusem întârzierile de pe traseu și îmi luasem o marjă.

De fapt și la Viena am pierdut timp prețios, când să trec Dunărea ca să ajung la Donauturm. Peste tot sunt probleme de trafic, nu doar la noi! Un carambol oprise mai mult de două ore circulația. Niște protestatari verzi se găsiseră tocmai atunci să ocupe strategic toate birjele din fața Palatului Schönbrunn, cele din Piața Herbert-von-Karajan vizazi de Operă, și pe cele care staționau pe bulevardul Rings; îndreptându-le în jos către Dunăre. La ora stabilită au spart barajul spre calea de acces pătrunzând către pod, certându-se cu birjarii care nu doreau să încalce regulile de circulație și să-și piardă autorizațiile.

Prins între birje, oricum nu aș mai fi putut întoarce și nu se făcea să plec spre București fără fotografiile promise Laurei (Fotografii cu mine îmbrăcat vânător într-o mână cu arma, ținând pe umăr într-o tolbă la vedere vânatul, produse din gama Gerovital H3 Men pe fundalul panoramat al Vienei văzute din turn. Nefirească viziunea Laurei asupra modului de a face reclamă, cum nefirească a fost și prima întâlnire cu Laura.

Alergam în parcul IOR, într-o zi de sâmbătă. Mă sperie pragul de patruzeci de ani peste care am trecut de curând și de câte ori am prilejul încerc toate mijloacele care-ți dau iluzia că îți poți menține mai mult timp tinerețea. Era cald afară. Lacul Titan îmi făcea cu ochiul și după doi kilometri de efort în alergare, simteam deja senzația de răcoare pe pielea transpirată, spintecând apa cu brațele. Dar nu era cu puțință apa fiind murdară, pe lângă amenzile scrise subtil din loc în loc, *Înotul interzis!*, cu litere de foc și multe zerouri

ce ieșeau din gura unui crocodil.

În fața mea după o curbă domoală a aleii apăru Laura, îmbrăcată sportiv în fustița ei albă pentru tenis de câmp, ce-i puneă în evidență „alunița dorului” cum i-am zis mai târziu, ca o țintă, gambele prelungi și pasul elastic de căprioară, neștiind că în spatele ei pândeă ochiul ager al vânătorului fără flintă. Am sprintat ca să mă apropiu, după care am intrat în ritmul ei relaxat. Mi-a aruncat o privire senină și remarcând excesul de transpirație de pe fruntea mea, zâmbind și-a dus mâna către piept unde avea imprimat pe tricou un desen cu reclama unor produse cosmetice. Ochii mei se lăsaseră furați de alte considerente estetice. Păreau mult mai interesați de hulahii ce săltau sub tricou, de parcă vroiau să iasă din colivie. Observând derapajul m-a muștră ștren-gărește și încruntându-și ușor sprâncenele a înconjurat cu degetul arătător al mâinii drepte conturul fotografiei unde dintr-o gentuță cochetă de firmă se iveau produsele din gama Gerovital H3.

Pielea frumos bronzată a Laurei, întinsă perfect strălucea protejată de un strat fin de răcoare. Mi-a explicat la o cafea, unde ne-am oprit la capătul parcului, că promovează produsele Gerovital H3. Țăsta era serviciul ei, să alerge în parc dimineața și să ofere mostre potențialilor clienți care puteau fi interesați. De fapt căprioara vâna!...Își ținea geanta cu mostre la barul de la cafenea.

Din vorbă în vorbă i-am dat întâlnire peste o săptămână. A doua zi plecam la Viena, îmi doream de mult o pușcă de vânătoare, făcusem actele și trebuia să o ridic. Nu spun cât am umblat ca să obțin anexa 16 și anexul. A prins din zbor ideea...

– Vreau și eu o fotografie cu tine ținând arma într-o mână și în cealaltă mână gentuța cu produsele pe care le promovez eu și am găsit și motivația să ți le ofer acum cadou. Dacă se poate să faci fotografia în Donauturm, să se vadă în spate minunata panoramă a Vienei.

I-am promis, nu știam la ce mă angajez.

– Data viitoare când ne întâlnim, promit vânătorului să fiu o căprioară cumsecade, dar numai dacă-ți dai jos barba. Te îmbătrânește să știi!

Am trecut într-un sfârșit podul peste Dunăre, după ce verzii care coborâseră în marș au eliberat zona, urcați din nou în birje pe cale-ntoarsă de jandarmi și am ajuns la turn. La intrarea în Donauturm, paza militarizată ne-a condus să facem o fotografie obligatorie. Spaima de teroriști a impus lumii proceduri mult mai stricte. Fotografia, nu știu cum m-a citit, dar m-a întrebat românește:

– Din București amice? Și atunci am întrezărit posibilitatea de a încerca ceva. I-am explicat că vreau o fotografie pentru o reclamă, sus în turn cu arma mea de vânătoare, strecurându-i 100 de euro în buzunar. A dat neîncrezător din cap, dar preț de câteva minute a discutat cu cel care părea să fie comandantul. Mi-a făcut semn, surprins și el că s-a putut aranja și am mers împreună cu ofițerul acela să vadă arma la mașină. S-a asigurat că nu am gloanțe și ne-am urcat cu toții în lift.

Nu erau mulți turiști. Vizitatorii se înghesuie spre seară, după ce se aprind luminile orașului. Atunci sunt imagini unice. I-am dat Nikonul și camera mea pentru filmat amicului fotograf rugându-l să mă ajute.

– Nu vă speriați, filmăm doar câteva secvențe pentru un film. Le-a spus binevoitor în engleză omul meu, celor trei bătrânei ce se urcaseră odată cu noi în ascensor. Păreau puțin îngrijorați.

Am rezolvat la modul incredibil acolo sus în turn până să se întunece problema mea, m-a ajutat și soarele la apus cerul căpătase nuanțe unice și iată-mă acum prins între tiruri pe Valea Oltului și conversând cu căluțul cabrat, după ce mai recuperasem din timp pe autostrăzile Ungariei.

*

Ajuns acasă în București am intrat mai întâi în baie. Mi-am privit în oglindă fața obosită. Ridurile din colțul ochilor se adânciseră, părul murdar era înspicat de mătreață, nu identificasem încă șamponul cărui hotel era vinovat. Serviciul mă obliga curent să frecventez hotelurile... Am intrat sub jetul de apă întinzând pe pielea umedă gelul de duș Gerovital H3, masând ușor suprafața pielii. Un efect reconfortant parcă trecea dincolo de pelicula subțire, energizant și răcoritor, însoțit de un miros discret și plăcut ce mi stârnea simțurile. Am trecut apoi la partea cea mai grea. Trebuia să mă eliberez de barbă. Mă obișnuisem cu chipul acela și mărturisesc nu mi-a fost ușor. M-am frecat bine cu spuma de ras Gerovital H3 Men, cadoul căprioarei, descoperind apoi, sub lunecarea grijulie a aparatului de ras, o față proaspătă. Doar că sub urechea stângă mustise un firisor de sânge. Nu simțisem tăietura. Mi-am masat fața cu balsamul după ras Gerovital H3 Men. Textura ușor non grasă a balsamului a intrat imediat în pielea ce a devenit moale și mătăsoasă, iar rana de la ureche s-a închis aproape instantaneu.

Corpul destins după duș era pregătit pentru vânătoare. Am folosit antiperspirantul și am văzut atunci că rămăsese din gamă un singur produs nefolosit. Crema antirid Gerovital H3 Men. Nu încercasem niciodată vreo cremă. Sincer cremele le credeam doar pentru femei. Citisem undeva pe un site că femeile au pielea specială, cu un conținut mic de collagen și un nivel de sebum mai scăzut. Transpiră mult mai greu decât pielea bărbaților, iar în ceea ce privește ridurile la femei apar mult mai repede, dar tendința e că sunt mai superficiale decât la bărbați. M-am uitat atent, ridurile mele se adânciseră. Am citit, căprioara îmi lăsase și un prospect:

Crema Gerovital H3 Men luptă împotriva semnelor vizibile ale îmbătrânirii, hidratează în profunzime, reduce adâncimea ridurilor fine, conferă fermitate și tonicitate pielii.

Eram gata. Vânătoarea putea să înceapă. Am format numărul de telefon, explicându-i căprioarei în ce voi fi îmbrăcat și casă mă recunoască fără barbăvoi avea în mână un buchet de orhidee. Tonul meu, sigur, încrezător, era al unui vânător adevărat, când am întrebat-o unde-i e mai ușor să ne întâlnim să-i aduc fotografiile. De la celălalt capăt al firului am auzit glasul ei cristalin.

– Ca să nu greșim îți dau adresa de-acasă! Am pregătit o pulpă de căprioară în sos de vin...

Maria

Să relatezi o întâmplare imaginară sau trăită, acumulând prin scris tensiunile dintre personaje, când se înfiripă între ele în crescendo aproape din nimic legăturile periculoase, sentimentele contrarii, amestecate cu trăirile tale instinctuale, subiective, de care nu ai puterea să te disociezi ca să rămâi doar un observator fin analitic și rece, nu este atât de simplu. Dar Maria, indiferent că ar fi chemată Sanda, Ioana, Ana sau altcum, e numele personajului feminin de referință pentru proza mea pe care l-am adoptat de la primele încercări și m-am raportat la el de-a lungul vieții cu disperarea celui care iubește fără speranță ceva de neatins. Nu ca să mă ascund de ochii celorlalți cât mai ales să mă apropiu de mine însumi cel care sunt sau aș vrea să fiu, mult mai liber în atitudini și fără prejudecăți.

Țineam la Maria mai mult decât mi-ar fi permis o prietenie normală. Pe deasupra funcționa între noi un dat (indus?) acceptat de amândoi, un fel de grad de rudenie, pe care ni-l impusesem, sinonim celui căpătat prin alianță cumva, dar nu era chiar așa. Ea era verișoară cu cea care mi-a devenit soție și eu prieten cu cel care-i devenise soț. Ne aveam din copilărie ca frați buni, doar sângele ne despărțea. Se mai înfier-

bânta câteodată dar ne stăpâneam. Construisem în timp un schengen al nostru în care ne jucam. Ne plăcea să ne jucăm și ne provocam uneori! Ar fi dat cât se poate de periculos în ochi străini. Nu eram deloc străini noi patru și întâmplările vieții ne adunaseră vecini de palier.

M-am trezit cu Maria în casă. A împins în ușă și a intrat fără să bată. Nu apucase să deschidă apartamentul ei, venise direct. Când eram singur nu încuiam ușa. Lucram la un roman și nu mă ridicam de pe scaun toată ziua. N-avea cine să intre. Soția sau ea. Venea direct de la școală. Avusese dirigenția utima oră și le dăduse drumul copiilor mai devreme. Ce era să le spună despre „familie și tentații?”... Erau prea mici și nu era momentul cel mai potrivit să abordeze din experiență proprie, subiectul. Ar fi trebuit să mintă. Măcar bucuriile lor să fie sincere. Nu că plecatul de la școală cu o oră mai devreme ar fi fost o mare bucurie, dar orișicât!

– Aveți grijă, ieșiți în liniște să nu-l deranjați pe Impolitic! Directorul Impolitic își căpătase porecla de la profesori nu de la elevi. Bieții elevi nu prea înțelegeau sensul cuvântului, dar ca poreclă suna bine. Oana era plecată tot week-endul la un team building cu gașca ei de la serviciu.

– Am venit să beau o cafea la tine și să mă descarc. Costel al meu cred că iar umblă după gagică!

– Zici tu?... Are omul probleme la clinică! Și ridicându-mă în picioare după cele necesare pentru cafea, continui:

– Da o faci(!), că mă uit la tine cum fierbi, nu mă pot abține și-mi dă cafeaua pe dinafară prin inducție!... Iar pe mine să mă plătești cu un sărut că te las să-ți faci de cap. Și-a așezat haina pe un scaun, m-a luat în brațe și m-a atins cu buzele pe obraz. Eu cu figura nemulțumitului când nu și-a primit răsplata întregă:

– Numai atât?... Cine să te mai înțeleagă!?

– Destul și-atât! Când te-am sărutat eu altfel?

– Vrei să-ți spun? Ai făcut-o odată în clasa cincea când ne-ai învățat, și pe mine, și pe Costel cum sărută franțuzește o fată. Și ca să mă dau rotund, am fost primul atunci!

– Da, dar am rămas cu el!... Că tu n-ai fost în stare!...

– Am strâns-o mai tare pierzându-mă în mireasma parfumului ei și am sărutat-o la rândul meu pe gât, lângă ureche.

– Doar atât? Își jucă ea rolul de mofturoasă în continuare.

– Atât, să nu constatăm amândoi cumva că ne place!...

O primeam noaptea în visele mele câteodată. Visele nu au opreliști. Mai ales atunci când sărbătoream câte ceva. Luam cina împreună doar noi patru și în-

cheiam seara cu un dans prelungit. De obicei Costel se cherchelea spre sfârșit și Oana mea îl lua la bucătărie să spele împreună vasele. Maria dansa minunat și învăluit în mireasma parfumului ei nu simțisem că trecuse de mult miezul nopții.

– Hai că v-ajunge!... apăru Oana. Îl lăsase pe Costel adormit în bucătărie pe scaun. Îi povestesc eu mâine lui Costel ce-a fost de voi!... Duceți-l să se culce la el în pat și spală-te Marie cu el pe cap că la vase nu e bun, să-l iau de bărbat. Cu Oana nu m-am potrivit niciodată la dans. Dacă aș fi dansat cu Maria înainte de a o lua pe Oana de soție, ar mai fi fost iubirea dintre noi un păcat?... Știa asta și prin comportament mă provoca uneori ca și cum îmi încerca rezistența. Mă testa ca și cum i-ar fi plăcut să știe dacă sunt în stare să încalc pentru ea limitele permise.

Sunt un tip defensiv, îmi place să iau doar ce mi se oferă din vise!...

În timp devenisem un fel de confident. Înainte să-i povestesc Oanei problemele ei, mi le puneam mie pe tavă. Neînțelegerile cu Costel în general aveau rezolvare. Mărunțișuri banale ce apar într-o căsătorie... Era o dulceață când povestea bosumflată că are la ușa casei un crai. Dar aducând vorba despre ea și cântărind în balanță răătăcirile fiecăruia, realistă cum era nu se ascundea, ba dimpotrivă! Insista să-mi dea toate detaliile. Murea de râs, avea un haz al einibun, provocator și atunci cheseaua cu dulceață de pe tavă se umplea cu otravă. O umbră de gelozie mă acapara.

Intrase într-o aventură, pe care n-o văzusem cu ochi buni de la început. Nu pentru că l-ar fi înșelat pe bărbat-său, n-ar fi fost prima dată. Avea ceva argumente și motivele ei să o facă, dar alegerea pentru care optase nu justifica cu nimic pașii greșiți. Insul o purtase cu el în toate barurile rău famate din oraș, ca pe un trofeu. Încercaseră împreună toate băuturile fine, trăsesse în piept câteva fumuri de marijuana, experiență cu care se mândreau ca niște experți puștii ei din clasa IX-a, ca să pară mai maturi. Le câștigase încrederea elevilor ca dirigă, să-i poată ajuta.

Mediul frecventat cu tentații noi o orbise cumva, trecând-o dincolo de rutină. Îireaducea în minte studenția. Nu era deloc un prinț care să merite riscul, să uiți de tine și să te arunci cu ochii închiși în vârtoare. Am stat odată alături de el și alte personaje aceași teapăcâteva minute la o masă în barul Union și mi-a fost de-ajuns. Îi spusese Mariei că vreau să-l cunosc și într-o după amiază m-am trezit cu un telefon.

– Suntem la Union, dacă poți veni!...

Insul se așezase în fundul sălii în locul cel mai întunecos, acoperind discuția celor cinci-șase parteneri de masă din fauna locului cu hăhăitul său de mascul feroce, ce însoțea un limbaj licențios, limitat și înțesat de măscări. Barul Union nu se transformase prea

mult. Spațializat cumva în trepte, un mic amfiteatru cu mese scunde înconjurată de fotolii mari, vișinii și taburete rotunde îmbrăcate în piele, împrăștiate peste tot, ușor incomode pentru genunchi. Cunoșteam localul, nu mai intrasem demult.

În perioada albastră a tinereții mele, înainte de 89, ne strângeam aici frecvent și discutam la o votcă mică pe marginea materialelor ce urmau să fie publicate în revista Albastru, pentru care începusem demersurile de aprobare. Făcuserăm ceva drumuri la București și începusem să strângem materiale pentru primele cinci numere, cum erau cerințele. Publicul consumator obișnuit al barului era nelămurit și se întreba cum putem avea atâta răbdare să ne consumăm ore în șir timpul degeaba. Măcar să ne fi comandat o votcă mare!...De fumat fumam ca șerpui, nu era interdicție la fumat în interior ca acum. Se învățaseră cu noi. Eram tineri entuziaști și frumoși. Curând am devenit interesați și pentru cei aflați în exercițiul funcțiunii, tineri și ei. Veneau câte doi trei și se așezau la o masă vecină cu a noastră. Abia ieșiți din Academie, în civil. Noi albaștrii, ei cu ochi albaștrii. Le făceau ochi dulci fetelor din grupul nostru intrând în vorbă cu ele și șoptindu-le la ureche, bancuri cu Ceaușescu.

Și, bietul Vasile Iordache, îi spuneam mairul, mai înalt decât noi, student la regie teatru, așezat cu spatele către geamurile dinspre stradă, unde dacă trăgeai perdeaua zăreai clădirea Teatrului Al Davila, abia de reușea să-și întindă picioarele, până ce apărea Gess, strecurându-se printre scaune ca un fluture amețit de întuneric, dând din aripile ei luminoase și lăsând o dâră până la aceeași masă a derbedeilor de unde plecase, din locul cel mai întunecos. Ajungând, se trântea relaxată pe picioarele lui Ică să le mai dezmoștească puțin. A rămas un mister nedelegat Gess!

Am zărit-o pe Maria imediat cum am intrat. Umilă și nefiresc de elegantă între derbedei. Se vorbea foarte tare și colorat despre nimic. L-am recunoscut imediat și pe el. Nu mi l-a prezentat, dar l-am simțit uitându-se urât către mine când m-am așezat pe brațul fotoliului ei, salutând din cap și schimbând câteva priviri cu cei de la masă. Sărea în ochi bădărnismul insului. Îl purta la vedere cu oarecare mândrie, lui i se părea un harnașament de fală. Își descheiase de nasturi cămașa să i se vadă pe piept tatuajul. Era o sculă de armăsar, iar când deschidea gura eliberând fornăiturile lui scabroase, roteai privirea împrejur dorindu-ți de rușine să te ascunzi sub masă. Nu puteai accepta bib după bip! Te prefăceai că-ți astupi urechile sau eliberai cumva un râs forțat care să-i acopere vorbele balaoache.

Am sorbit cafeaua în liniște. Eu cu gândurile mele. Ea aprinzându-și țigara cu gândurile ei. Semănând fiecare ici și colo câte o întrebare neutră.

– Când vine Oana din team building?

– Nu vine nici duminică. Se oprește două zile la Bușteni, luni și marți, să-i facă maică-si niște analize.

Ajunsesem cu romanul Tobârlanii volumul trei într-un punct mort. Se mutaseră toți Tobârlanii pe insula lor stelară din cer, își complicaseră de plictiseală existența și nu știau cum să mai iasă din ea. Își construiseră și heliportul, dar o crescătorie de gușteri îi ținea pe loc

Nu mai găseam cheia ca autor și simțeam că scrisul meu umple paginile în gol.

– Cheia ta e la mine. N-am folosit-o, dar o păstrez pentru mâine dimineață pe la zece, dacă nu-mi trece și trec peste mai mulți de dacă. M-a anunțat Costel că pleacă din seara asta la minister, e deja plecat, să discute cu ministrul în funcție de dimineață. „E acum o conjunctură favorabilă, se scoate la concurs postul de director la clinică.” Domnul doctor Costel Dichis, va fi Director de duminică!...Cică să-l caut în registru la minister că s-a înscris, dacă nu-l cred!... Prostul de bleg! Dacă mi-ar spune pe bune că s-ar fute cu o gagică, precis l-aș lăsa. Că sunt femeie de lume și înțeleg!...N-am zis nimic, am zâmbit doar. Îmi ceruse cheia de rezervă a apartamentului meu cu o zi înainte. Dorea să pună capăt legăturii cu individul și se temea ca acesta să nu provoace în public un scandal. M-am bucurat în sinea mea și i-am dat cheia.

– Și mai e un dacă, la tine Șef! Se pune problema dacă ai chef să pleci de-acasă mâine până-n zece... Faci o tură prin oraș că mi-ai promis că ești mereu cu mine la bine și la greu.

– Cum să fiu cu tine dacă plec!...Tu la bine, ți-o tragi cu altul și eu, de-a plânsa nu de-al dracului, să intru într-o biserică să mă rog pentru dânsa, să o ierte Preaînaltul Dumnezeu de păcate!...

– Ce să-ți fac dacă tu cu Tobârlanii tăi din cer nu ai timp să vezi că am rămas măcar în seara asta, singuri pe palier!... S-a ridicat ca și cum ar fi vrut să fugă din blocstarturi, dar am oprit glonțul la timp când să iasă pe țevă....

Am luat-o în brațe, pumnișorii ei strânși se izbeau tot mai slab de pieptul meu. Purtând-o pe sus mi s-a părut ușoară ca un fulg. Am întins-o pe canapea cu multă grijă, mi-a făcut loc să mă întind lângă ea, mi-a luat mâna și pe sub bluză mi-a așezat-o pe sân să-i ascult inima bătând. Hulubii ei în căușul palmelor mele tremurau cerându-se ocrotiți.

Continuam s-o descopăr cu ochii închiși, degetele mele oarbe, se lăsau în jos tot mai în jos, și odată mi-a strâns mâna în mâna ei oprindu-mă din lunecare. Și mâinile ne-au înțepenit! Deschizând ochii am privit-

o în ochi îndelung. Privirea-i strălucea blând și trist. Nu ne-am spus nimic. După un timp s-a ridicat și a plecat ieșind ca dintr-un vis. Toată noaptea m-am gândit că aş putea să deschid ușa și să traversez palierul. Firele visului s-ar fi putut înnoda. Am aflat a doua zi de la ea că în noaptea aia a adormit cu ușa descuiată. Ce fel de om sunt, cum mă mai rabdă Dumnezeu pe pământ?...

După o noapte cu îndoieli și nesomn am ieșit din casă pe la ora 9. Era o altă zi și nu știam dacă a rămas în picioare rugămintea Mariei. Ce domn aş mai fi dacă traversând palierul aş trezi-o din somn s-o întreb? Ce s-o mai întreb după o asemenea noapte!... Aerul dimineții, coborând pe jos coasta Craiovei, destrăma oboseala și avea darul de a mă limpezi.

A sunat la telefon Oana și mi-a povestit, nu se mai oprea, cum șeful ei Petrică Miu pe munte la cabană undeva deasupra Sibiului și-a rupt piciorul, stricându-le week-end-ul.

„Parcaseră mașinile destul de departe, la umbra unei stânci uriașe. N-am întrebat-o dacă parcare era cu plată... Nu trebuia stimulată ca să povestească cu lux de amănunte. Până acolo se lăsa muntele călcat de roți. Tocmai ce apăruse de dincolo de stâncă un cioban cu un măgar ce purta în spate niște desagi. Zor-nevoie Miu, ditamai omul, voia să facă o poză călare pe măgar și a aranjat cu ciobanul. Ciobanul nu i-a garantat că nu va fi trântit. Surprinzător, măgarului i-a plăcut să fie star și a stat la pozat câștigându-și banul cinstit.

Cu rucsacii în spate - noi nu măgarul, el și-a continuat drumul mai departe cu desagi - am urcat în șir indian pe o potecuță destul de abruptă. Am ajuns în circa 30 minute (lungi și grele), la un platou care deschidea o perspectivă mirifică. Am lăsat bagajele în cabană și primul gând, era cald afară, a fost să punem sticlele de bere la rece. Berile le aduseseră doi soldați trimiși de maior înainte să verifice și generatorul de curent electric dacă funcționează. Când am ajuns noi, cei doi voiau să plece. Nu le-a trecut prin cap să pună ei berea la rece, dar ne-au arătat un stăvilă amenajat între niște pietre în apa unui izvor ce susura despletindu-se la vale. Liniște împrejur un cor de greieri însoțea tăcerea. Undeva la 2-3 kilometri se vedea doar o stână cocoțată în pantă și parcă se-auzea un câine lătrând.

Era o cabană a armatei amenajată modest, dotată cu strictul necesar, numai bună pentru un weekend liniștit, fără pretenții, a maximum patru familii. Doar eu eram singură, că deh tu scrii romane și abia aștepti să scapi de mine. Ne aduse-se aici șeful de birou Iulică prin cumnatul lui, un maior din garnizoana Sibiu șef la administrativ. Cu el am avut noroc! Era un tip practic, priceput la toate.

Petrică Miu a vrut să dea un ocol cabanei să vadă împrejurimile și s-a urcat într-un brad, de parcă n-am fi fost destul de sus. Ce-ar fi să-i sperii! Și-o fi zis în gând și a urlat din toți răunchii, îl știi cât de înalt și solid e Miu: „Ursul bă, vine ursul! Maiorul ne-a liniștit. „N-am văzut urs prin locurile astea și vin aici de 20 de ani. În cel mai rău caz urșii se opresc la stână!

Și odată s-a auzit o bufnitură urmată de gemete și urlete adevărate. Nea Petrică vrând să rupă niște muguri de brad a căzut cu o cracă și și-a rupt piciorul. Ce să facem cu bietul om? Cum să-l cărăm până la mașini? Noroc cu maiorul care nu s-a panicat de loc. A adus o foaie de cort, din magazia de lemne, doi lați pentru gard și cu ajutorul unei sârme de la o culme de rufe a improvizat o targă. Apoi ne-am organizat. Eram cinci femei și cinci bărbați că maiorul nu venise cu nevasta. Patru bărbați trebuiau să ducă pe umeri targa. Iar unul să rămână cu femeile să aprindă focul, să pregătească grătarul și să ne păzească de urs... Lenuța lui Miu era și normal a vrut să meargă cu el la spital. Cu noi a rămas Iulică, dar nu ne-a mai ars de grătar.

Nea Petrică mare și greu, maiorul îi oblojise piciorul între două blănițe, culcat pe spate pe targa improvizată, era pierit; se îngălbenise de tot! Nici măcar nu se mai văita. Îl înfășurase cu targă cu tot ca pe-o păpușă într-o pătură ca să nu se desprindă. Ne-a povestit Gabi când s-au întors. „N-am putut duce targa pe umeri, n-aveam loc pe poteca strâmtă. Am dus-o doi câte doi în mâini mai mult târșită. Făceam câțiva pași și ne schimbam între noi. Un calvar!

Ce să faci noaptea în cabană patru muieri cu trei bărbați pe vârful muntelui? Măcar să se fi întors și maiorul!... Aveam de gând să-l recompensez!... Merita și el, merita și tu că ai rămas acasă! (Mi-a tras-o nu s-a putut abține!). Am murit de frică până dimineață. Vasile și Gabi după ce au băut o sticlă de coniac au adormit storși de vlagă. Noi femeile am stat de șagă până dimineață cu Iulică. Știi cum e el când se dă cocoș! Am murit de frică așteptând să vină ursu.

Am mai rătăcit prin oraș până către ora prânzului, când am intrat în barul Union să beau un pahar de votcă. Nu l-am mai băut! L-am văzut pe amândoi certându-se, în public nu la mine acasă. Ultimele cuvinte aruncate peste masă ale individului au fost: Curvo! Uite că ți-a venit amantul! Și a plecat fără să-și plătească consumația. M-am așezat lângă ea, avea lacrimi în ochi, am chemat ospătarul și am plătit nota. Am luat-o pe după umeri și am ieșit afară să luăm un taxi. În fața blocului am coborât din taxi și am urcat scările. Ea a scos mai repede cheia decât mine. Aveam un rest de votcă într-o sticlă din frigider. Un pahar și încă unul, până ce am uitat de noi cine suntem...

Diana TRANDAFIR

Pretextele poetice ale lui Codruț Radi

Cartea lui Codruț Radi „Pretexte poetice (microeseuri și cronici)”, apărută la Editura Neuma, în 2024, baleiază între aventuroasa încercare de regăsire a sinelui și înțelegerea celorlalți, confrății de spirit, totul prin oglinda generoasă a artelor. Creatorul, artistul autentic, se știe, stă în primul eșalon al celor aflați în căutarea libertății, sentiment ce animă, dintotdeauna, umanitatea. Regăsim în textele propuse de Codruț Radi o interacțiune sensibilă între arte, poezie, muzică, pictură, în accepțiunea culturală a mișcării flower power, dar și a interculturalității de dată mai nouă.

Frământat de întrebări, majoritatea cu răspuns (subiectiv), Radi își propune și reușește să deconspire cu larghețe din culisele Creației. Sunt expuse idei ce îi definesc valorile și expun motivele proprii ce îl fac curios în privința literaturii și a artelor, dar și în privința mersului acestei lumi, în general. Temele abordate sunt diverse și de regăsit printre obsesiile unui intelectual autentic, reprezentant al vremurilor actuale și conectat la evoluția lumii în care trăiește, cu toți porii minții și ai inimii deschiși. Există un calm, o așezare în scrisul lui Codruț Radi, deși spiritul i se dovedește iscoditor.

De remarcat și frazarea largă, bogată, specifică în mod curent artelor literare. Parcurgând textele propuse de Codruț Radi în această carte, am regăsit în întregime Poetul pe care îl cunoaștem cu toții, cel dăruit din plin cu sensibilitate și har. Iată ce mărturisește undeva, într-unul dintre eseuri: „Încercat de propriile nedumeriri, tremur de puținătate reazemelor” sau, în alt loc: „La ce bun să mă întorc, niciodată eliberat pe deplin amintirii că sunt singur” (pregnanța dativului!). În sprijinul afirmației legate de poeticitate ar fi destule fragmente de citat, însă îndrum cititorul spre lectura celui de la pag 55, cel ce poartă titlul Recurența prefacerii.

Dar pe lângă metafore și poezie, își face loc foarte bine și fina știință a artei eseistice, căci fiecare text, microeseu sau cronică surprind prin labirintul bine susținut al analizelor și observațiilor. Opiniile culturale ale lui Codruț Radi sunt libere și originale, deși își re-

cunoaște maeștri aleși din filozofia sau literatura lumii, sau de mai aproape, dintre prietenii care descind adesea la evenimentele interesante din Sinaia (în ordine aleatorie, amintesc pe Kierkegaard, Borges, Sartre, Mallarmé, Blaga, Barbu, Mircea Eliade, Ștefan Mitroi, Florin Dochia, Christian Crăciun, Mioara Bahna, Dinu Grigorescu, pe beatnici sau pe artiștii muzicii rock). Legat cu fire invizibile, dar sensibile, de toți acești frați de spirit, pictopoetul nostru reușește, în cele mai multe dintre texte, constatări de un simț estetic demn de luat ca reper.

Mai mult decât atât, „Pretexte poetice” e o carte gândită minuțios, inclusiv ca structură. Trei sunt liniile directoare ale volumului: muzica, literatura, pictura, așadar sunt de descoperit cele trei secțiuni principale, bogat exemplificate prin numele și operele unor personalitățile artistice care i-au atras atenția și care corespund pe deplin structurii sale intelectuale.

În eseurile de început, De la Flower Power la Marele Rock, Muzica din locul timpului, Cum arde o perlă, se aduc în prim plan o serie de formații muzicale sau artiști solo (Jack Morrison, Jimi Hendrix, Joan Baez și mulți, mulți alții), ca și cum ar reprezenta o parte ardentă a sinelui. Un spațiu aparte dedică autorul mișcărilor culturale și sociale de avangardă, cum a fost cea apărută în America după cel de-al doilea război mondial, anume mișcarea FLOWER POWER.

Ajungând cu lectura în partea centrală a volumului, băgăm de seamă că se face, pas cu pas, loc literaturii. În mod surprinzător am remarcat faptul că eseistul nu exprimă, așa cum ne-am fi așteptat, doar opinii despre cărțile altora, ci se înfățișează, în ordinea unei logici a adevărului spus până la capăt, și pe sine. Este ipostaza sa de creator, dar și analist care își cercetează scrierile proprii, argumentând totul prin diverse conjuncturi de viață și de creație. Actul creator este trecut prin perspectiva ofertantă a receptării prin memorare. Există în carte, la în momentul dat, o mărturisire în care ni se spune cu sinceritate cum că prin 1990 și-a dat seama că, în ciuda formației sale tehnice, de electronist, a devenit captiv cu totul și pe viață literaturii („Destin sau opțiune”)

A vorbi cu detașare și directețe despre volumele

de poezie proprii (o face referitor la „Porți de vreme închise”, „Ecolul dintre umbre”, „Adăpostul cuvintelor”) reprezintă la Codruț Radi o altă fațetă a sinelui. Prin dezvăluirea trăirilor, emoțiilor, gândurilor, prin tragerea cortinei asupra atelierului său interior de creație, „prietenul artelor”, ne invită chiar în sufletul și în mintea sa. Aflăm de la eseist că starea poeziei ar trebui să fie la fel de discretă precum suferința, despre rolul imaginilor și simbolurilor în poezie, despre versul care limpezește gândurile și multe altele.

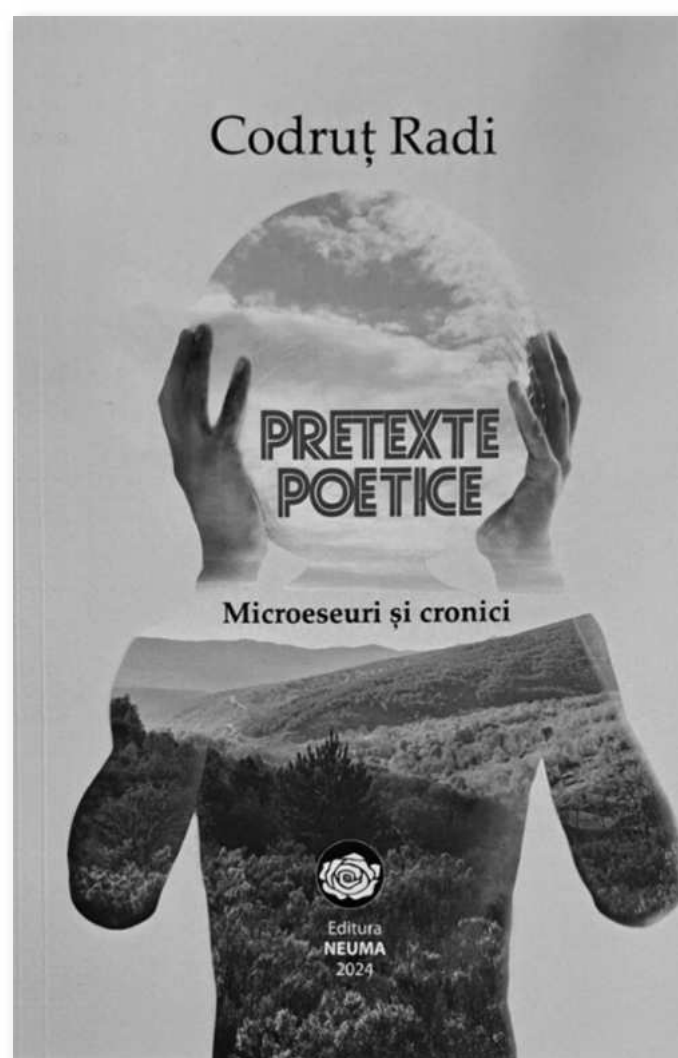
În ceea ce privește cărțile prietenilor scriitori, autorul piaptăna partea omenească de lut a celor luați în vizor și își proiectează „personajele” alese pe pânza veșnic mișcătoare a artei. Sunt de (re)descoperit textele despre cărțile câmpinenilor Maria Dobrescu, Mircea Teculescu, Iulian Moreanu, Diana Trandafir, recent dispărutul dintre noi Alexandru Al. Sașa, despre prahoveanul Valentin Irimia, dar și despre alți câțiva mai tineri poeți, cum ar fi Meda Perți sau Cosmin Tudor Andrei. Și în aceste cronici eseistice, Codruț Radi dovedește o siguranță și o fluentă a scrisului incontestabile, semn că se găsește pe un teritoriu bine cunoscut (terenul colocvial propice schimbului de idei). Cu totul special mi s-a părut că ajustate astfel, sub formă de microeseuri, creațiile confrăților literați devin, simbiotic, un fel de creații ale sale, pe care analistul pare că și le asumă și de care se și detașează, nuanțându-le în paleta de culori a celui despre care scrie și ridicând astfel la putere calitățile celui vizat.

De asemenea, în a treia secțiune, anume în capitolele dedicate artelor plastice, autorului i se simte mâna sigură, de răsfățat al creioanelor, cărbunelui și penelului, căci știe cum să surprindă la fiecare artist trăsăturile artistice caracteristice. Sunt portretizați, în cuvinte de cunoscător, plasticienii Adrian Berinde, Vasile Sitari, Ion Haloiu, Florian Bârsan, Sabina Maria Buică, Mihai Șerbănescu, Grigore Stan, Corneliu Drăgan-Târgoviște și alți câțiva, desigur, importanți pentru parcursul său

Abordate cu un patos intelectual bine stăpânit, textele acestea nu își propun să răstoarne principii, să redefiniească teorii ale artei, să facă și să desfacă, ci mai mult să oglindească, să mângâie cu amintirea, să portretizeze uman, totul în sîjalul înțelegerii reciproce și al prieteniei.

Așa după cum am mai observat, se regăsesc între filele volumului personaje din diverse domenii ale artei, muzicieni, pictori, scriitori, alături de alte personaje memorabile, mentorii săi, de care amintește întotdeauna cu reverență (Ion Florică, în prim plan, apoi Dan Rădulescu, Nicomah și alți oameni considerați de poet speciali, apropiați „zeilor”).

Amintirea, rememorarea, analiza, aduc în atenție un joc antrenant de simțiri și de idei. Este lesne de recunoscut cum Codruț Radi deține calitatea rară a cu-

noașterii și recunoașterii valorii și că are, incontestabil, vocația prieteniei.

Sunt semnalate cititorului și numeroase evenimente culturale (evident, din domeniul plastic, muzical, literar), unele susținute chiar la Cazinoul din Sinaia, altele în diverse locuri din țară și din afară (Europa, America), în aceeași notă de larghețe a artelor, în stilul pregnant „flower power”. Expresia a fost folosită pentru prima dată în California, în semn de protest împotriva războiului din Vietnam, însă în accepțiunea mai largă se referă la respingerea dogmelor de tot felul, care nu au ce căuta în teritoriul sacru al artelor.

Așadar, scrierile lui Radi au disponibilitate și libertate totală de mișcare în lumea ideilor. Se fac adesea referiri directe sau doar sugerate la marea temă a creației și creatorului. Neîncercând totuși să propună mitizări hazardate, ci doar să se exprime cât mai bine și mai sincer pe sine și să și-i apropie pe confrăți, Codruț Radi trage cu această minunată carte, putem spune, un loz câștigător.

Parcurend cu reală plăcere „Pretextele poetice”, am avut impresia că mă plimb printr-un muzeu viu, un muzeu în care exponatul principal, cel pus pe un înalt pedestal, este Libertatea de Expresie, iar de jur împrejur, expozitele ce ilustrează atât de convingător Frumosul Artistic.

Adrian SIMEANU

Cartea zilelor noastre

Niște ani la Paris

In deceniul trecut. Când olteanu` bucureștean Adrian Mihai Cioroianu este ambasador al României la UNESCO. Om de cultură incontestabil, el se arată, în timp, și un mânuitor de condei demn de citit. Anu` trecut apărându-i o carte* pe tema asta realmente de larg interes. Atât pentru compatrioți, cât și, y compris, pentru francezi. Adrian fiind un bun vorbitor al limbii acestora. Iubitor al capitalei franceze (chiar dacă nu mai este ea ca odinioară). Adaptat rapid la realitățile de azi. Aidoma integrat în misiunea și activitatea specifică. În proiectele pentru-a căror realizare-a depus apăsător eforturi benefice. Cultura și politica, familiare fiindu-i în egală măsură. La nivel înalt, neîndoios...

Povestea are un titlu poetic. Încât n-ai zice, la prima vedere, că adună peste două sute de file numai și numai în proză. Fie documentară preponderent, expunând (inatractiv nicidecum) date și fapte reale petrecute-n răstimpul menționat sau pe-aproape. Fie literară evident, pe alocuri. Într-un melanj sugestiv și îmbietor la lectură nespus. Aducând sub ochi curioși informații multe și persoane varii din România, Franța și alte țări corelativ. Adrian dovedindu-se atât un specialist în istorie europeană (franceză-ndeosebi), cât și românească. Contemporană, în mod predilect. Asta fiind, cred eu, unul dintre atuurile incontestabile ce l-au condus util spre politica de vârf. Alături de acumulările culturale certe și de substanță. Ce-au făcut și fac dintr-însul interlocutor redutabil, când stă la catedră. Sau în conferințe deloc puține numeric...

Ei bine, tomu` (pe scurt semnalat în aste rânduri, ca să nu micșorez cumva curiozitatea) spune-atâtea despre el și despre alții, încât nu-ți vine nicidecum să-l neglijezi. E un mix elegant și bogat în relatări, portrete și descrieri. Etalând eforturi, împliniri, neîmpliniri. În prim-plan dorința de a pune Româ-

nia, benefic, în atenția lumii civilizate și-n arealul culturii mondiale de top. Chiar dacă azi Europa e frământată nefast de ce știm cu toții, din nefericire. Noi, autohtonii, deocamdată feriți fiind de răbufniri neocomuniste nimicitoare din Est, putem citi în tihnă despre Sena și frumusețile ei neprețuite. Mai cu seamă, cei neajungând s-o vadă-n realitate vreodată` pe la picioare curgând. Concluzia: Cioroianu-i istoric, politician (de dreapta, firesc) da` și scriitor clar promițător. Conținutistic, stilistic, volumu-i valoros, atractiv intens. Memorialistică și manual, deopotrivă. Folositor categoric. Îns-o corectură meticuloasă la ediție nouă nu i-ar strica. Ar fi păcat să nu se-ntâmple asta cât mai iute posibil...

*Adrian Cioroianu, *Frumoasă era Sena pe sub florile mele*, Ed. Curtea Veche Publishing, 2023

Adrian SIMEANU

Evenimente culturale

Flonta și Cioroianu

Ambii, oaspeți ai Centrului Cultural Pitești, printre simeze ocupate mereu cu ceva de admirat. Nonagenarul epistemolog bucureștean, specialist, de asemeni, în filozofia limbajului, a vorbit deloc banal despre succes și merit în zilele noastre atât de încărcate de paradoxuri existențiale. Evidențind relația dintre ele. Uneori pozitivă, prin suprapunere binevenită și de dorit. Alteori nu, cel mai adesea, pe plai carpato-danubian. Că știm cum e cu succesele multora pentru care banu` contează. Nici cum educația, cultura, știința. Comportamentu` și comunicarea civilizate. Generatoare cu adevărat de idei remarcabile, înnoitoare...

Preț de două ceasuri bune s-a dovedit clar că Mircea Flonta (nu degeaba academician) păstrează acumulări intelectuale și profesionale îmbelșugate. De care n-a pregetat a face uz în dizertația sa cuceritoare neîndoios. Cred că pentru toți auditorii, utile foarte. Prin cele grăite liber, plăcut și cu miez valoros. Adevăruri veritabile, certamente, necesare diurn oricui nu trăiește doar pentru satisfacerea unor instincte primare. E cazul, o spun ferm, ca o nouă invitație să-i fie adresată, cât mai repede posibil, profesorului venerabil. Subtil gânditor, orator, formator de opinie,

intelectual vădit. Că teme atractive la-ndemâna lui sunt nenumărate...

Cam același lucru putându-l afirma și despre Adrian Mihai Cioroianu. Craiovean de fel, școlit profitabil într-ale istoriei. Cadru didactic în materie, da` și publicist neobosit. Nu în ultimul rând, versat politician de tip liberal. Ocupând, în timp, varii demnități în statu` român. Este, clar, o persoană care știe multe, fără însă a le da la iveală pe toate. La-ntâlnirea din urbea argeșeană înfățișând pe larg perioada-i pariziană (cât a fost ambasador la UNESCO). De fapt, prezentându-și cartea cu acest subiect. Firește, de interes pentru noi. Ce ne-a făcut să-l ascultăm cu plăcere, să-l chestionăm și să luăm autografe. Întrucât opul e accesibil tuturor nu intru-n amănunte asupra poveștii, de viață, desigur, relatată convingător de autor. Constituind și ea un episod din istoria autohtonă contemporană...

Adrian dovedește, sper eu, totdeauna, erudiție și farmec în ce spune. Încercând, în speță, a sugera că amintirile de pe Sena pot creiona pentru oricine o Franță. Ceea ce n-ar fi puțin lucru. Cu alte prilejuri, și despre alți oameni, fapte, întâmplări de pretutindeni. Că, la urma urmei, lumea e vastă și de aflat în dreapta și-n stânga, o droaie. Ne-om reîntâlni, profesore, de o vrea Cel de Sus, să mai aflăm câte ceva, nu?

P.S. Aceleași deficiențe, neînălțurate, la moderator, din păcate...

Pitești, Ziua Culturii Naționale

Mai precis, 15 ianuarie, a.c. Zi dublă de sărbătoare, în fapt. Căci e aniversat, omagiat și Mihai Eminescu, poetul nostru național. Așa că voi trece în revistă succint trei manifestări la temă.

Mai întâi, Biblioteca Județeană „Dinicu Golescu” îl avu ca invitat binevenit, la amiază, pe omu` de cultură astăzi bucureștean Adrian Mihai Cioroianu. Care-a răspuns ”la provocări” în chip temerar și argumentat pertinent. Aducând și cartea apărută anu` trecut, despre perioada-i pariziană de ambasador român la UNESCO. Supusă îmbelșugat, meritat autografelor. Oaspele a promis că se va reîntâlni, în martie, cu elevi și profesori de la Colegiile ”Ion C. Brătianu” și ”Zinca Golescu”, din Pitești. Lucru, firește, de apreciat dacă s-o-ntâmpla...

Mai apoi, după prânz, poetu` și criticu` literar Paul Aretzu, de la Caracal, a vorbit pe larg, despre Eminescu. La Centrul Cultural, ca invitat al confratelui Vigil Diaconu, aprig șef al „Cafenelei literare” locale. Fără dialog cu publicu` prezent. Din păcate, puțin. Că de nu-s aduși elevi (preocupați preponderent de mobile), așa stau lucrurile...

În fine, seara, la filarmonică, poezie și cânt. Mezzosoprana (remarcabilă!) Camelia Cozub (târgovișteancă de fel) și pianistu` Roman Manoleanu (bucureștean), cei cu muzica. Iar cunoscutul actor Silviu Biriș, cu recitarea. E nepot, acesta, al interpretei de folclor Veta Biriș și fiu de fost primar la Snagov. Un artist cu talent, tot mai convingător în prestația sa scenică mereu crescândă. Va reveni în primăvară și Paci, în două comedii, sper eu, atractive. Fură ceva ascultători prezenți, că intrarea n-a presupus bilet... Sugerez ca recitalurile astea mixte să se înmulțească. Pentru cultura de mase, absolut necesare fiind. Căci fără muzică pe înțeles și lirică de suflet lumea va fi accentuat mai săracă, tristă și neferice. Nu doar la noi, vă asigur...

Un medic publicist

Nimeni altu` decât Viorel Pătrașcu. Dermatolog piteștean renumit de câteva decenii. Care, pe lângă piei, tratează cumva și mintea fanilor săi tot mai numeroși. Cu excelentele tablete apărute tot de ani mulți prin publicații și emisiuni argeșene. Ba chiar prin câteva volume de larg interes pentru iubitorii genului scurt și la obiect. Pentru că se fundamentează îndeosebi pe cazuistica enormă acumulată în practica profesională îndelungată și consolidată intens...

Ei bine, nu cu mult în urmă, Jean Dumitrașcu, publicist local, îi fuse, binevenit, amfitrion la o întâlnire tv. Interesantă foarte. Căci doctoru-n medicină Viorel Pătrașcu mai avu înc-o dată prilejul util pentru public să-și treacă în revistă, succint, evident, viața și activitatea bogate vădit. Aducătoare neîndoielnic de satisfacții. Eu consemnând această întâlnire pentru informațiile oferite cu larghețe despre parcursu-i profesional sau creativ publicistic, rodnic nespus. Ba chiar despre mediul familial ce i-a asigurat un climat moral sănătos și folositor până-n ziua de azi. Căci la aproape optzeci de ”primăveri” este la fel de activ la cabinet, cât și-n călătorii pretutindeni ori consemnări atractive substanțiale. Scrie cărți despre numeroase locuri văzute pe glob. Dă la iveală săptămânal tablete faine despre ”bolnavi și... bolnavi”. Ale căror subiecte provin, individual sau colectiv, din lumea de-acum. Nu-s doar diagnostice seci, strict medicale, ci și-nfățișări ale nefericirii fizice, psihice, ajunsă-n policlinica unde dă consultații. Uneori, cu trimiteri la starea națiunii, tot mai suferindă din cauze medicale și sociale. Fiindcă medicu` nu e indiferent la ce se petrece-n jur și receptează corespunzător varii semnale audio, video. Nu doar bube, eczeme, cancere sau bețele sexuale. Toate (plus altele neamintite), grozavă materie primă pentru-al său condei iscusit, creativ. Eu îl citesc mereu cu zdravăn interes în foile ”pentru minte, inimă și literatură” ale zonei. Vreme bună fiind colegi în suplimentul cultural piteștean ”Săgetătorul”. Doctoru` dovedindu-se și cu ocazia recentei întâlniri *face à face* un exemplar cultural de soi. Pentru asta cutezând eu a întocmi tableta de față. Știe atâtea, e chibzuit și cuceritor la vorbă. Dovedind că merită să-l ascuți. Păcat că furăm în sală numai câțiva. Colegii de la UR de ce-or fi lipsit? Oare și brânza lor are fisuri?

P. S. Sonorizarea, și de astă dată, cu probleme, din păcate...

Adrian SIMEANU

Muzica zilelor noastre

Trei recitaluri de ținută

Anu` recent încheiat prilejui piteștenilor, în ultimele sale două luni, niște întâlniri muzicale remarcabile. Neapărat de consemnat. Pentru că realizatorii lor și-au dat silința să le facă pe deplin atractive. Alegând inspirat, cântând minunat. Dovedind certe valențe interpretative. Indiscutabil aprofundate temeinic în timp. Și convingătoare oriunde, nu doar la filarmonica urbei argeșene...

Violonistu` brașovean Florin Ionescu-Galați, fiul octogenarului dirijor de la poalele Tâmppei a suit pe scenă împreună cu Mădălin Voicu jr., ne-

potu` celebrului mânuitor bucureștean de vioară Ion Voicu. Omagiindu-l p-acesta la o sută de ani de la naștere. Întrutotu` meritat, binevenit categoric. Fiindcă muzicianu` cu pricina e un reper nemuritor în interpretarea violonistică autohtonă. Așa că alăturarea celor doi soliști întru cinstirea sa sonoră s-a dovedit un gând bun. Nici că se poate mai nimerit. Deopotrivă util. Ascultătorii locali neputând să nu simtă fioru` muzicii de mare finețe dăruită de oaspeți cu vădit entuziasm. Bach, Kreisler, Massenet, Joplin, Monti, chiar omagiatu`, fiind în partituri. Aș îndrăzni s-afirm chiar că Florin s-a întrecut pe sine în tălmăcirea faimoaselor piese incluse-n program. Iară Mădălin dovedindu-se un acompaniator excelent. Împreună, un tandem redutabil incontestabil...

Un alt superduo fermecător l-au constituit cellistu` român Adrian Mantu și acordeonistu` pianist Dermot Dunne. Concetățeni în Irlanda, virtuozii pe scule enorm. Paganini, Piazzolla, Moricone, Dimitrescu ș. a. în programu` lor întrutot captivant. Splendidul "Dans Țărănesc" al celui din urmă m-a aruncat în extaz. Arătându-se o variantă realmente de top. Tandemul interpretativ, sudat, rodat cât cuprinde înfățișându-se. Velocitate, acuratețe demonstrând cu asupra de măsură. Motiv să-l aud cu nesaț oriunde, oricând, fără șovăire...

Așa precum l-aș asculta și pe Nicolae Dumitru. Tot bucureștean. Cu școală rusă-n domeniu. Pianist și el de primă clasă. Care-a oferit un video-recital superb. Din care n-a lipsit poezia. În amestec cu șuvoiu` de note fascinante revărsate nuanțat de pe clape. Opțiunea-i îndreptându-se către Rameau, Chopin și Ravel. La bis, improvizație proprie de-naltă calitate. Jos pălăria, Nicolae, sala ți-a căzut meritat la picioare. Pe mine unu` m-ai cucerit neîndoielnic. Sper să ne reîntâlnim curând și urechea-mi să se bucure mai abitir de jocu` tău desăvârșit pe clavier...

Daniela VLADU

CĂLĂTORIA EROULUI

Te naști cu teama vieții,
Pășind în ea cu grijă,
Trăiești cu teama morții
Fugind să nu te prindă.

Spre-un viitor ce-l vezi încețoșat
Gonești cărând trecutul în spinare.
Pe „astăzi” l-ai abandonat
Tot consumându-te-n negare.

Prin vâlul inocenței străbate o clipire
Ce se ascunde încă, în teamă, după umbre.
Începi ușor să te dezmeticești din amorțire
Și lași să cadă măști ce-ți par acum sumbre.

Dragonul ce-a gustat din cunoștință
Te-aruncă în infern într-o clipire.
Trecând Edenul aparent în neființă,
Pornești pe-un drum opus spre mântuire.

Aduni fărâme de curaj trezit
Să-nfrunți balaurul ce îți oprește zborul.
Din lupta asta vei ieși rănit,
Dar cât de prețios e adevărul!

Când istovit de trudă renunți să-l cucerești,
Magia vieții tale abia atunci se vede.
Războiul îți arată că Tu ești El, iar El, Tu ești
Ca două fețe ale aceleiași monede.

La braț cu lighioana ta întunecată
Vei merge-n continuare-n unitate.
O vei ierta, ea nu e vinovată
Că orice Zi, mai are și o Noapte.

PETIC DE UNIVERS

Dumnezeu îmi e prieten, un etern aliat,
Prompt și loial de câte ori l-am strigat.
Ca un părinte veghează călătoria mea, pas cu pas:
Mă-mpinge pe drum, mă-ntoarce, mă scoate din orice
impas.

Căci ce sunt eu, oare? Sunt doar o infimă bucată
Ruptă din El, însuflețită și temeinic modelată:
Ținundu-mă-n palmă, Secretul Suprem m-a făcut să-
nțeleg:
„N-ai teamă, oricât de mică-i piesa lipsă, e importantă
pentru întreg!”

Astfel asigurată, m-a trimis pe Pământ, înzestrată,
evident
Cu darul recunoștinței și cu un strop de talent

Să urmez un drum cu sens unic, bătătorit din trecut
De străbunii mei, ce mi-au lăsat moștenire tot ce-au
avut.

Și-s bogății destule, căci Domnul, cu iubire
supraomenească
A rânduit cei mai buni îngeri, sub chip de om, să mă
călăuzească.
Am învățat de la ei bucuria dăruirii, magia admirației și
minunile vieții,
Puterea cuvântului, valoarea prieteniei și comorile
blândeții.

Se numără în sute sau mii mesagerii ce-mi luminează
calea
Și mă servesc zi de zi ca eu să îmi împlinesc cu măiestrie
chemarea.
N-am cuvinte destule să-i prind pe toți în această-
amintire,
Doar îi voi onora aici, prin versul meu de mulțumire.

Pe umerii lor susținută, am pornit cu optimism prin
vâltoare,
Cu misiunea tacită de-a-mbogăți Pomul Vieții cu alte
vlăstare.
Croindu-mi destinul, văd cum îmi dă și îmi ia cu aceeași
dragoste necondiționată,
Până-mi asum lecția și ea rămâne pe veci învățată.

Mă urcă pe culmi de izbândă și de acolo, pe
neașteptate,
Îmi dă ghiont către abisul unei alte etape de trăiri
deșteptate.
Accept cu credință și cu uimire provocarea Lui și mă-
nclin:
Sunt totuși confuză: cu cât mă învață mai mult, cu atât
știu mai puțin.

Privind mai adânc, constat cum de-i sunt neprețuită
Atotcreatorului,
Și ce forță ne-aduce tot împreună, căci sacul tânjește
după peticul lui.
Exact cum Timpul, rostogolindu-și secunda-nțelepciunii
ne-a învățat
Că cel mic ce se naște din tine îți schimbă direcția și
devine cel protejat.

Știind toate acestea, nu mă mai sperie asfințitul,
E doar aparență. Pe umeri duc, la rândul-mi, și eu,
infinitul.
Pe măsură ce Tatăl decide că am încheiat cu succes încă
un rol,
Mă-ntoarce spre-nalt, în inima Lui să-ntregesc locul
lăsat de-atunci gol.

Dumnezeu îmi e prieten, un etern aliat
Este întregul din care mai ieri am plecat.
Între timpul plecării și întoarcerea mea
Este Viața, așa cum aleg să o văd: bună sau rea.

Petronela APOPEI

Geneză

Dumnezeu Preabunul
din nisip și pietricele
cu puțin lut apăsător de marea cu valurile ei
a făurit omul
i-a dat apoi o aură albastră
și a zis:
*Acesta să fie Poetul,
iar sufletul său... Poezia,
veșmânt fie-i binele,
și soarele să-i stăruie-n piept,
să se hrănească-n vocale rotunde,
consoane să-i fie haine pentru mirări,
să-i cânte Lumina
și îngerii să-i poarte cununa!*

Poezia este un destin

Cerul respiră poeme albastre
îngeri se scaldă-n lumină
mătășuri de stea
facilitează urcușul de suflet
și mersul pe sârmă
vocale cântă sprintar
învăluind consoane bărbătești
în aripi de sărut pătimaș
din gara de nord a inimii mele
scriu cu ambele mâini
poezia din noi
Un destin de poezie –

Regim (stare) de iubire

trăgeam de ața timpului înapoi
împotrivindu-mă cu inima
și trupul și mintea
aduceri-aminte dansau
în paharul plin ochi
cu picături de viață
luminile răsăritului
schimbau linia capului
și linia vieții din palmă

se instaura
regim (stare) de iubire

Erotism

mi-ai pus cătușe din cuvinte
legându-mă de simțurile tale

erotic joc până la paroxism...
condeiul îmi scrie inima,
pulsul... un bici neînfrânat
palmele tale, pene de îngeri căzuți,
foc vibrând într-o sferă neștiută
de ochii orbi

Coniac și boabe de cafea

florile cultivate cresc în pământ roditor
mâinile tale risipesc
peste patimi
mângâieri
crescătoare de drag
muguri semeți
caută înfrigurați
caldura sărutului tău
boabe de cafea
șoptesc pătimaș
povești cu gust de coniac fin
ploaia ne-mbracă
în plete
și sfera din noi

Pași

pe cărări de suflet
mi-am rătăcit pașii
șovăitor
în spectrul luminii
înfășată de toamnă
în clipe de frunze
speranțe de sfere
arzânde
în sita pleoapelor
rouă de patimi

Petrecere

fuioare de noapte
se prelingeau pe trupul meu
vulcan de iubire
în palme clepsidra-și pierdea
nisipul grăbit
prin vene cânta clocotit
sângele

am sfâșiat haina de noapte
și-am rupt o bucată de cer
și-am pășit
înveșmântată-n lumină
și-n mâna
Lui Dumnezeu

Emil ARITON

O lume care a luat-o razna

Lumea pierdută la zaruri,
Uitată de Dumnezeu în derive,
Mult derutată-i când staruri
Europene cu născociri posesive,
Americane cu viziuni globaliste,

Parcă-i ireparabil sortită
Ivitelor scindări prea egoiste,
Eșecului indus când rasa scită,
Razna o ia printre nori, printre zodii.
De Dumnezeu când lumea e pierdută,
Ursuzii cu glagorii duse-n dodii,
Tenaci în subjugări ce-mpart derută,
Acapărări și-amenințări cu crize.

Lumea pe care prea mult n-o hulesc
A aspirat cândva la bună pace,

Zeească-n clarobscurul pământesc.
Aterizări de-OZN-uri cu carapace,
Repetabile-s dar prudente în stații,
Urmași de zei ce nu se lasă prinși,
Retrași au fost în cer, uluind răzgâiații
Iscoditori, confuzi și neconvinși.

Negația abnegației

Ninsoarea ce imacula ograda
Extinsă-n împrejur de-așezământ,
Ger adia când eu iubind zăpada,
Albit treceam prin spuberări de vânt.
Țipa în preajmă un păun hoinar,
Inspirator de basm elegiac,
Atunci când începui a scrie iar,

Atras de muza ce-mi era pe plac.
Bizarul preschimbându-se-n trucaj
Neocolit de-ascunse șmecherii,
Eram dispus să caut un limbaj
Glumeț, născocitor de reverii.
Așa gândind ademenit de-acea
Tentație, îndemn spre poezie,
Intrând într-un concurs care cerea
Eului meu un acrostih să scrie.
Inițiat în ce urma a face,

Primii jumate de creion uzat,
Repede începui să scriu tenace,
Imediat o strofă-am înjghebat,
Nimic din jur crezând că nu-mi displace.

Dar la a doua strofă se-ntâmpla
Eșec să-ndur, că vârful de creion
Rupându-se mirare-mi oferea,
Atât de sumbră pentru Ariton,

Negând o abnegație prin care,
Joi, eu speram să fiu poet spion.

Ibisul, leopardul zăpezilor

Al zăpezilor leopard asiatic,
Sinonim cu nord-esticul Ibis,
Incisiv, nestatornic, sălbatic,
Alerga către culmi unde hribi-s
Tot mai bruni și-s culeși când e vară.
Iritabil cu isterie stârnită,
Cățărându-se cu iuțeală de fiară,

Iar și iar revenind sub răchită,
Bând din apa ce curge sprintăre.
Îndrăgit și temut de drumeți,
Sus, mai sus cățărându-se iară,

Pe versanții înzăpeziți și semeți.
Reprivit, fotografiat uneori,
E tentat să se reîntoarcă-n ponor.
Așteptat-am să se ivească-n decor,

Regizorul ce-ademenea în vale ,
Intrusul Ibis ce-n hârjoană vrea,
Surprins să fie și-n îmbrățișare ,
Cu o din Singapore, divă care
Acolo pe platou un rol juca,
Neinhibată-n stăruința de-a șoca,
Tot mai năucitoare în vâlcea.

Nostalgic interludiu tandru

Aprinde lumânare pură-n
Pronaos și în suflet pașnic,
Redând blândețe prematură
Iubirii prin mirabil, strașnic,
Nostalgic interludiu tandru,
Dedus, transpus din presimțire,
Extrem de fast sub policandru.

Lejer decor spre înverzire,
Un purificator de aer,
Montan peisaj numit Rarău
Întins versant prin care vaier
N-auzi decât în ceasul rău,
Al unu-i vifor năvălaș și
Rătăcitor precum sunt pașii
Edilului ce pe Ceahlău,
N-a stat prea mult cu cârcotașii.

Sufleurul scenei nesmintind memorii
Unde ascuns nu stinge lumânări,
Flata nu figuranții ci actorii,
La bun final aplaudă pe scări,
Exagerând în a rosti ovații,
Trecea în bar printre cheflii și grații.

Din vol. în pregătire
SONETE, RONDELURI ȘI ACROSTIHURI

Coca POPESCU

RACOLAREA

Spectacol-lectură cu piesa lui Candid Dumitru Stoica

Despre Candid Dumitru Stoica, numai cuvinte de laudă, actor, scriitor, dramaturg, scenarist, trecând peste faptul că este și un tovarăș de cursă lungă. Așa și-a dobândit admirația pentru tot ce creează încă, la cei aproape 89 de ani. Mereu cu glumele la rever și zâmbetul ștrengăresc pe buze, este omul lângă care nu te poți plictisi, iar după primele fraze rostite de el te declari iremediabil cel mai înfocat fan.

Dar ce spun eu, cei care au jucat în filme sau piese de teatru, la tv sau pe oricare scenă în țară și străinătate îl adoră. Pe data de 4 martie ac., am fost invitați la ARTCUB unde Candid a avut premiera piesei-lectură RACOLAREA, am fost impresionată citind distribuția nume grele ale scenei, dar și tinere talente; aici aș sublinia pe distinsa domnișoară Cristina Constantinescu și tânărul său coleg de scenă Cristian Simion. Despre Olga Delia Mateescu, Florentina Tănase și Doina Ghițescu numai în cuvinte alese, dar să nu vitregesc și restul staff-ului, Petre Moraru, Nicolae Botezatu, Mircea Constantinescu, Cristina Cîrcei și Natalia Ester, toți actori onorând cu prezența și prestația domniilor lor sala de spectacol.

RACOLAREA – un titlu bine ales, ancorând pe cei prezenți cu gândul în epoca comunistă, acțiunea se petrece în sufrageria unui apartament de bloc, sărăcăcios mobilat, având și un televizor alb-negru, în care locuia o familie cu doi copii, fata se numea Gabriela (Natalia Ester) și fratele acesteia Sabin (Cristian Simion) ambii studenți. Tatăl, Tănase Ion (Nicolae Botezatu), de meserie contabil, iar mama, Marina Ion (Doina Ghițescu), casnică. Piesa are un început furtunos grație actriței Doina Ghițescu (Marina), care, robotind prin casă, aruncă cu vorbe slobode la adresa regimului, ca, într-un sfârșit, să închidă televizorul, sătulă de atâtea minciuni. La un moment dat, se aude soneria, la ușă era Colette Brânzescu (Olga Delia Mateescu), în piesă mama Elvirei, prietenă cu fiul Marinei. După ce se salută protocolar, dar pe un ton de sictir maxim, dna Colette își cere scuze pentru vizita inopinată, dar scuzele vin la pachet cu un cadou, o rochie pentru Marina, așa putea intra mai repede în subiect făcând o mica diversiune spunându-i Marinei că ar vrea să vadă în acea seară la ea serialul Dallas, deoarece televizorul ei tocmai s-a stricat. Nedumerită, Marina devine irascibilă (savuroasa Doina Ghițescu face parcă rolul vieții ei), întrebând-o pe Colette de unde se cunosc de își permite să se autoinvite la film, răspunsul vine prompt:

- Păi copiii noștri sunt prieteni buni, iubiți, mai precis – și de aici, o întreagă teatură.

După plecarea doamnei Colette, intră ca o furtună Sabin, strigând cât îl țin plămânii că vrea să mănânce, după care trebuie să plece la aeroport să-l întâmpine pe „Tovarășul”, care venea dintr-o delegație externă.

Marina îi pune pe masă un prânz sărăcăcios și, cu același vocabular libertin, îi explică acestuia cum a stat la coadă cu noaptea în cap și norocul pe care la avut că a mai prins un pachet de carne. Subliniind că i-a ținut locul Elvira, fata vecinei. Urmează un dialog efervescent între fiu și mamă, subiectul fiind Elvira, dar Sabin îi răspunde anapoda motivând că întârzie la aeroport... Sabin se întoarce de la aeroport foarte supărat, Marina își cunoaște fiul și încearcă să-l descoase, nu înțelegea ce are băiatul ei de ce este atât de agitat... dialogul este savuros... într-un sfârșit, Sabin mărturisește că i-au propus să-l racoleze în securitate, dezvăluindu-i neliniștea lui doar după ce mama Marina i-a promis că va ține secret tot ce el avea să-i mărturisească. Dar Marina, imediat după ce Sabin a părăsit apartamentul, îl sună pe unchiul acestuia și îi povestește totul. Unchiul promite că nu spune nimănui, iar lanțul slăbiciunilor devine tot mai slab. Ajuns acasă de la muncă, Ion (Nicolae Botezatu), tatăl lui Sabin, o vede pe Marina agitată, încercând să-i afle motivul neliniștii aceasta începe a se tângui că nu poate, că nu are voie să spună, scoțându-l din pepeni pe Ion, nu are încotro și îi dezvăluie adevărul, motiv pentru care ea, de fapt este de acord ca fiul ei să fie informator al securității. Urmează replici peste replici, amuzante, acide, tăioase. În toiul discuției, apare și Gabriela (Natalia Ester), fiica soților Ion, aflând la rândul ei despre racolare este foarte încântată, gândindu-se la viitorul ei și câte porți i-ar fi deschise datorită fratelui, vișând deja Parisul cum i se așterne la picioare.

De niciunde, apare și Vlad (Mircea Constantinescu) logodnicul Gabrielei, ce-i drept într-un moment destul de fierbinte, în care se discuta acceptarea sau refuzul propunerii de informator, fiind un subiect delicat, ce trebuia păstrat ca cel mai de preț secret, Marina izbucnește ca un vulcan spunându-i viitorului ginere tot adevărul, la auzul acestei vești neașteptate este gata să renunțe la logodna cu Gabriela. Vlad, aducând argumente de familie destrămate din cauza unor informatori. Gabriela era de neoprit, ea dorindu-și acest lucru pentru fratele său, dar gândindu-se și la beneficiile sale după urma lui, Marina era de acord, dar Ion și Vlad erau contra la fel și unchiul Vasile.

Totul alunecă într-o nebunie spumoasă, cu replici care mai de care, creându-se un haos de nestăvilit. În toată învâlmășeala creată, se aude telefonul sunând, Ion ridică receptorul, iar apelantul doarește să discute cu Sabin, după doua trei cuvinte stabilesc un loc de întâlnire unde vor putea vorbi față în față, Sabin iese ca un fulger pe ușă, ca după câteva minute să se întoarcă în apartament foarte zâmbitor, momentul de suspans este un deliciu, toți încremenesc cu ochii ațintiți spre Sabin. Marina, curioasă din fire, își întreabă fiul

- Ei, ce-ai făcut? iar Sabin, știindu-i părerea pro, îi răspunde timid, am renunțat, mamă.

Emoție, extaz, supărare un amalgam de sentimente la vedere, noroc cu soneria care sună din nou, era vecina, dna Colette, venise să vadă serialul la televizor, dar neșansa a urmărit-o, curentul se întrerupe brusc. Din beznă, se aud tot felul de cuvinte colorate apoi, ropote de aplauze.

În partea a doua parte a spectacolului-lectură, același apartament sărăcăcios devine redacția ziarului „Reduta zilei”, acțiunea se petrece după decembrie 1989.

Vlad este redactorul-șef al ziarului; așezat la birou, lucrează, la un moment dat se aude soneria, în birou intră o doamna (Florentina Tănase), nu își dezvăluie identitatea, dar vrea să facă o plângere. Atunci Vlad o întreabă ce o determină ca să facă acest lucru, foarte tristă îi răspunde că vinovat este vântul disperării și al neputinței, Vlad pornește un reportofon, iar doamna începe să-i povestească aidoma unui roman polițist cum a fost turnată de o persoană care i-a fost coleg de facultate și care, în acele momente, se află pe listele candidaților la Parlamentul European, continuând cu revista pe care aceasta o scotea pe timpul facultății, scriind despre lipsurile de atunci și cum a înaintat în viață acel coleg turnător, schimbându-și chiar și numele, iar cu trecerea timpului ajungând director de bancă, sfârșind fericit și liber pe listele parlamentare. Atunci când Vlad a întrebat-o pe distinsa doamna cum se numea colegul care a turnat-o la securitate aceasta ia răspuns cu sfială, Sabin Ion.

Lui Vlad nu-i venea a crede întrebându-o de câteva ori dacă este sigură, deoarece el l-a cunoscut personal pe acel student și știa sigur că a refuzat propunerea de colaborare cu securitatea. Vlad îi promite doamnei ca va investiga și va da spre publicare dosarul acestuia de îndată ce-l va obține nu înainte de a întreba încă o dată, cum vă numiți?

- Spuneți-mi anonimul, sunt sigură că nu veți reuși.

Redacția ziarului devine ținta huliganilor care aruncă cu pietre spărgând geamurile apartamentului, o intimidare pe față, ca nu cumva să se dezvăluie adevărul. După această acțiune de intimidare apare în redacția ziarului o doamnă foarte elegantă recomandându-se cu pe ton autoritar, sunt Senatoarea Felicia Radu Streja-Fierbinți (Cristina Cîr-

cei), sper că ați auzit de mine, particip frecvent la emisiunile canalului TV Intimissimo, este sponsorizat chiar de mine. După un discurs captivant despre femei și bărbați, bogăție și sclavie, subiecte ambigue despre favoruri sexuale și avantaje materiale, alunecă tendențios despre zvonuri și dezvăluiri încercând să devieze cu o invitație la postul TV, unde remunerația va fi generoasă, recurgând astfel la mituire pentru încetarea anchetei despre directorul băncii și terminând cu fraza magică de amenințare cu falimentul ziarului.

Invitată politicos de către Vlad și Gabriela să iasă din redacție, doamna senatoare tună și fulgeră cu amenințări, în cele din urmă părăsi încăperea fără voia ei. Nu

au apucat să aerisească bine camera de duhoarea parfului scump, că în redacție intră Denis Dăndănescu (Petre Moraru), dornic să cumpere ziarul, spunându-i lui Vlad că sunt faliți, iar despre hârtia de ziar, să-și ia gândul pentru ca nu va mai exista pentru el niciodată, presiunea lui Dăndănescu continuă, dar Vlad nu se lasă intimidat, discuția înverșunată terminându-se cu o bătaie. Gabriela intervine și aplanează conflictul, rămânând singură cu Dăndănescu, îl trage de limbă să-i spună cine l-a trimis, farmecele feminine și timbrul languros îl zăpăcesc iremediabil pe Dăndănescu, care recunoaște că a fost trimis de către Sabin, pentru a cumpăra ziarul așa încât să nu-i poată devoala identitatea și să împiedice tipărirea dosarului de securitate. După ce Dăndănescu pleacă din redacție, Vlad și Gabriela au o discuție înflăcărată, Gabriela reproșându-i lui Vlad că nu-și poate trăda fratele și cel mai înțelept pentru toată lumea ar fi ca ei să cedeze, să vândă ziarul, argumentându-i că în jocurile politice jumătățile de măsură nu-și au locul, de asemenea nici sentimentele.

Sabin și Dăndănescu revin în redacția ziarului, ținând o pledoarie despre noi idealuri cât și despre o viață mai bună, așa încât să nu știrbească nici relația de soră și frate cu toate că Vlad nu era de acord, acceptă să-i susțină pe Sabin împotriva voinței sale, la mijloc fiind Gabriela, soția sa.

Morala: „Forța și puterea banului învinge”.

Sala a fost plină de spectatori, aplauzele de la sfârșitul spectacolului au fost furtunoase, la fel și îndemnurile de a mai scrie încă o piesă la fel de savuroasă, toate acestea l-au bucurat pe autor, apoi a urmat sesiunea de îmbrățișări și fotografiile, mărturie vie a acestui frumos eveniment. L-am rugat pe Candid Dumitru Stoica să-mi spună câteva cuvinte după spectacol, bucuros de prezența numeroasă a prietenilor și nu numai – m-a îmbrățișat spunându-mi: „Pe scurt... Sunt două fâșii din viața românilor, din timpul comunismului, cu o parte din mizeriile pe care le-am îndurat mai toți și apoi cu altele după evenimentele din Decembrie 1989 (așa-zisa Revoluția Română)”

11.03.2024